

Täysistunto

Torstai 17.2.2022 klo 16.00—20.05

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.05.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.00—20.05).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Ulkoasiainvaliokunta on 16.2.2022 valinnut puheenjohtajakseen edustaja Jussi Halla-ahon.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari
perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Arvoisat edustajat, jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysyjää, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu vain yhdelle ministerille.

Välihuutojen osalta pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

3.1. Suullinen kysymys maatalouden kriisin helpottamisesta (Jenna Simula ps)

Suullinen kysymys SKT 13/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Simula, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Suomessa on tällä hetkellä käynnissä pahin maatalouskriisi vuosikymmeniin. Tuottajat ovat hädässä. Huonot satokaudet, kohonnut energianhintaa sekä lannoitteiden ja rehun hintojen karkaaminen ajaa maataloja alas järkyttävää vauhtia. Tuhannet tilat ovat maksuongelmissa. Ja tähän mennessä ainoa tekemänne helpotus on mahdollistaa tiloille lisävelanottoa, siis kriisin keskellä lisää velkaa.

Me perussuomalaiset vaadimme teiltä toimia nyt: välitön lyhennysvapaa maatilalainoista ilman erillistä hakemusta ja syksyllä maatalousrakennusten vapautus kiinteistöverosta. Arvoisa ministeri Leppä, teidän on tehtävä nyt nopeita ja tarpeeksi tehokkaita toimia maataloustuottajien tilanteen helpottamiseksi. Missä nämä toimet viipyvät? Ja ymmärrätekö, että niiden on todellakin oltava tarpeeksi riittäviä ja vaikuttavia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.02 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjän analyysi on täysin oikea. Olen täysin samaa mieltä. Me olemme suomalaisen ruuantuotannon osalta ennennäkemättömän kriittisessä tilanteessa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Voi voi, olisipa keskusta hallituksessa!] Se on ennennäkemättömän kriittinen tilanne.

Mistä tämä johtuu? Suurin syy ovat markkinat, se on päivänselvää. Kustannukset ovat kohonneet rajusti, ja tuottajahinnat ovat jämähtäneet paikoilleen. Näin ei tietenkään markkinatalouden pitäisi toimia, mutta tämä on tilanne. Toinen syy on se, että viime kesä oli todella heikko satovuosi, poikkeuksellisen heikko. Ja kolmas syy on pitkään jatkunut heikko kannattavuus. Nämä yhteensä ovat tämän tilanteen aiheuttaneet.

Pääasia tämän ratkaisuun ovat markkinat. Sen eteen me olemme paljon tehneet töitä ja teemme jatkossakin, [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä?] mutta on selvää, että myös val-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

tiovallan, hallituksen, pitää tähän asiaan reagoida. Ja me olemme reagoineet ja tulemme reagoimaan, ja näistä asioista tulee sitten [Puhemies koputtaa] lisää tietoa lähipäivinä.

3.2. Suullinen kysymys maatalouden kriisin helpottamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 14/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan asiakokonaisuuteen on esittänyt kysymyksen myös Liike Nyt. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.03 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Riittävä omavaraisuusaste pitää turvata maataloudessa. Näinä aikoina ei toivottavasti tarvitse kriisitietoisuutta enempää korostaa.

Täällä on monta kertaa todettu, kuinka paljon hinnat nousevat, ja olen samaa mieltä: maatalousyrittäjän kannalta tilanne on täysin mahdoton. Yrittäminen ei enää kannata, ja siksi meillä lopettaa joka ainoa päivä yksi maitotila toimintansa. Niitä on enää 5 000, kun niitä oli joskus 35 000, kun Suomi liittyi EU:hun. Suomessa on enää 48 000 maatilaa, joista suurin osa viljelee rehuviljaa eläinten vuoksi. Jos meidän ruoantuotantomme ajetaan alas, ei näitäkään maatiloja enää ole.

Ministeri Leppä, olette koko kriisin ajan luvannut puuttua tähän lainsäädännön avulla. Voitteko yksilöidä, mistä laeista on kysymys ja mitä näillä tavoitellaan ja koska ne tulevat voimaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.04 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus, omavaraisuus on itsenäisen valtion yksi keskeisimpiä tunnusmerkkejä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos tiedosta!] Tästä me haluamme pitää kiinni. Uskon, että jaan tämän mielipiteen jokaisen teistä, arvoiset kansanedustajakollegat, kanssa ja jokaisen suomalaisen kanssa. Näin on myös tapahduttava. Siksi me tarvitsemme ne markkinat, mitkä mainitsitte. Edustaja Harkimo, ne markkinoille tulevat toimenpiteet, mitä ne voisivat olla? Meillä ei ole käytössä tällä hetkellä elintarvikemarkkinoilla indeksejä. Jos markkinaosapuolet eivät näitä indeksejä tee, ne tullaan tekemään lainsäädännöllä. Tämä lainsäädäntötyö on valmisteilla, se on alkanut ja se tullaan toteuttamaan. Tämä olkoon selvä viesti markkinoille: jos ei muutoksia vaikkapa tältä osin tule — sama hinnoittelujakso ja niin edelleen, tasapainoisempi kumppanuus tuolla markkinaneuvotteluissa [Puhemies koputtaa] — jos ei tämä tapahdu, lainsäädäntö puuttuu peliin.

3.3. Suullinen kysymys maatalouden kriisin helpottamisesta (Anne Kalmari kesk)

Suullinen kysymys SKT 15/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä tähän samaan asiakokonaisuuteen on keskustan eduskuntaryhmä esittänyt kysymyksen. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.05 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! On ihanaa, että muutkin puolueet kuin keskusta kantavat suomalaisista viljelijöistä vastuuta. [Naurua — Oikealta: Tehkää asialle jotain!] Voidaan sanoa oikeastaan, että keskuskauppojen ahneuden vuoksi suomalaisten elintarvikkeitten huoltovarmuus on nyt vaarassa. Ensi talvena leipomot eivät tule saamaan suomalaista viljaa, ja kuten kuultiin, monen navetan ovet sulkeutuvat lopullisesti. [Perussuomalaisten ryhmästä: Tehkää jotain!]

Siksi kysynkin ministeri Haataiselta: Kun tämä markkinaosuus on siellä kaupassa niin vahva, että elintarviketoimijat eivät pysty siinä ketjussa kilpailemaan ja viemään hintoja eteenpäin, niin oletteko te sitoutuneet siihen, että elintarvikemarkkinalakia avattaisiin, kuten Ihalaisen aikana tehtiin, ja tehtäisiin nämä tärkeät toimet: se, että indeksikorotukset tulisivat automaattisesti ja hinnoittelujaksot eivät olisi [Puhemies koputtaa] näin pitkiä? Onko tämä mielestänne järkevää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

16.06 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä maatalouden ja alkutuotannon tila tietenkin on huolestuttava, ja siitä on syytä kantaa huolta myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Keskustelua siitä, miten tämä tulon jakautuminen jakautuu tuottajien ja sitten kaupan välillä, on aina käyty läpi. Ja tietysti nyt sitten kilpailulainsäädännön kautta tätä ei yksinomaan pystytä ratkomaan, mutta kyllä näitä asioita hallitus huolella käy läpi ja seuraa. Mutta kaiken kaikkiaan on tärkeää se, että meillä on keinovalikoimassa myös muita keinoja, joilla me pystymme varmistamaan sen, että meillä ruokatuotanto Suomessa pysyy elinvoimaisena ja voidaan se myös turvata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

16.07 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te, ministeri Leppä, ja teidän puolueenne keskusta olette olleet päättämässä näistä asioista jo pitkään, mutta tähän on tultu: Suomessa on käsillä EU-ajan pahin maatalouskriisi. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Se uhkaa suomalaista maatalouselinkeinoa, huoltovarmuutta ja omavaraisuuttamme. Emme todellakaan halua, että kaupan hyllyt täyttyvät ulkomaisella ruoalla, ja siksi on äärimmäisen tärkeää huolehtia suomalaisen maatalouden kannattavuudesta, joka on nyt itse asiassa ennätysalhaalla.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Akuuttiin kriisiin tarvitaan nopeita toimia, mutta tulevaisuudennäkymät parantuvat vain, jos maatalouden kannattavuus saadaan viimein nousuun. Kotimaisen ruoan ylistyspuheet eivät riitä edes sieltä keskustan suunnalta, ja ilmastotoimien nimissä tehtävä sääntely ei tule helpottamaan maatalouden hätää tulevaisuudessakaan.

Joko pian näemme päivän, jolloin tuottajalle jää tehdystä työstä [Puhemies koputtaa] oikeudenmukainen korvaus?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.08 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kolmeen viimeiseen sanaan sisältyy se kysymys. Toivon, että se näkyy mahdollisimman pian. Se on se tavoite, joka meillä on. Ja kun muistaa vaikka näitä budjettikeskusteluja tässä salissa, me oltiin hyvin yksimielisiä kaikki siitä, että näin myös pitää toimia, ja tämä on hyvä selkänöjä myös meille hallituksessa täällä toimia.

Me tarvitsemme kahdenlaisia toimenpiteitä: ihan niin kuin kysyjä totesi, niitä, jotka nyt vaikuttavat tähän akuuttiin kriisiin, ja sitten pitkän aikavälin toimia, jotka vaikuttavat pitkäjänteisyyttä vaativan ruoantuotannon edellytyksiin niin, että alalle saadaan nuoria, investointeja ja kehittämistyötä, ja joilla turvataan huoltovarmuus. Siksi hallitus huolehtii niistä akuuteista toimenpiteistä. Siksi tulen kutsumaan tässä lähiaikoina kaikki hallituspuolueet — anteeksi, ei hallituspuolueet vaan kaikki eduskuntapuolueet — koolle pohtimaan pitkän aikavälin toimia parlamentaarisesti. Yhdessä käymme lävitse tätä asiaa, mutta korostan: tämä ei ole tämän akuutin kriisin hoitoa [Puhemies koputtaa] vaan sitä pitkäjänteisyyttä. Tässä tarvitaan kahta eri aikaperspektiiviä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

16.10 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä keskustalla on erityinen vastuu tällä hetkellä, kun on sekä maatalousministeri että valtiovarainministeri hallituksessa, ja tämän edustaja Kalmari toivottavasti ottaa huomioon.

Eräät ministerit ovat vaatineet ilmastohätätilaa Suomeen. Se pahentaisi entisestään maatalouden tilannetta, koska toimenpiteet kohdistuisivat maatalouteen, joka muutoinkin on kriisissä. Oletteko valmiit julistamaan Suomeen maatalouden hätätilan ja unohtamaan tällaiset ilmastohätätilapuheet, joihin ei ole mitään perustetta meillä?

Lisäksi kysyn: Mitä mieltä te, ministeri Leppä, olette tästä maatalousrakennusten kiinteistöveron poistosta? Voisiko hallitus tehdä sen jo nyt heti tältä vuodelta ja tästä eteenpäin, entä sitten maatalouden energiakustannusten alentamiseen liittyviä toimenpiteitä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.11 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monta kysymystä, aloitan viimeisestä. Energian osalta meillä ovat energiaveron palautukset edelleen voimassa siellä, entisen suuruusina. Meillä on tämän vuoden alusta sähkövero painettu EU:n minimiin, ja se on nyt alimmalla mahdollisella tasolla.

Sitten kysymykseen siitä, onko Suomeen syytä julistaa maatalouden hätätila — kyllä. Nimenomaan me olemme siinä tilanteessa, että nyt on oikeasti hätä. Mutta nämä kaksi

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

asiaa, ilmastotoimet ja tämä hätä, ovat myöskin yhdistettävissä. Mikään muu ei sido hiiltä kuin maa- ja metsätalous. Se on fakta, ja sen vuoksi mitä paremmin meidän metsämme kasvavat, mitä paremmin meidän peltomme kasvavat, sitä enemmän ne sitovat hiiltä. Eli tämä on win-win-tilanne, ja tästä me lähdemme myöskin hallituksessa tässä toiminnassamme, emme siitä, että me kuristamme ennestään ahtaalla olevaa maataloutta, vaan siitä, että me pystymme yhdistämään. Minun mielestäni tämä keskustelu, julkinen keskustelu, on aivan liian yksiniitistä. [Puhemies koputtaa] Metsistäkin sanotaan, että niissä ei voi [Puhemies: Kiitoksia!] tehdä kuin yhtä asiaa kerrallaan — ei pidä paikkaansa. Niissä tehdään monta asiaa yhtä aikaa. [Toimi Kankaanniemi: Taksonomia tulee!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.12 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maatalouden ja tämän yhden elintärkeän ammattiryhmän ahdingon seuraukset tulevat pahimmillaan olemaan karmeita. Me kaikki tiedämme, että ihmisen on syötävä. Mikäli tästä maasta viedään käytännössä mahdollisuus tuottaa suomalaista ruokaa, sitä tuodaan vain ulkomailta. Se ei ole järkevää mistään näkökulmasta katsoen. Hyvä, turvallinen, kestävästi tuotettu ruoka riittävän läheltä — se on etumme.

Mutta kotimaisen maa- ja metsätalouden häviäminen kyllä vähentää päästöjä Suomessa, ja se on tiettyjen tahojen tarkoituskin. He haluavat tehdä sellaista ilmastopolitiikkaa, että ruokaa ei täällä tuoteta, metsää ei kaadeta eikä autolla ajeta, nimittäin Suomessa. Ja se ei minun mielestäni ole win-win-tilanne, vaan se on lose-lose-tilanne. [Välihuutoja vasemmalta] Maailman kunnianhimoisin ilmastopolitiikka nostaa kaiken hintaa, myös ruuan. Hallituksesta on kuultu, että maatalouteen pitää kohdistaa [Puhemies koputtaa] uusia päästötavoitteita, ja ilmastopaneelikin vaatii niitä lisää. [Puhemies: Kysymys!] Kysyn ympäristöministeriltä: millaisia ilmastotoimia tarvitaan maatalouteen? [Petri Huru: Saako syödä punaista lihaa?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kari, olkaa hyvä.

16.13 Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että toivoisin, että tässä salissa ei pidettäisi sellaisia puheenvuoroja, joissa väitetään, että huoli suomalaisen maatalouden pärjäämisestä ei olisi yhteinen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Menkää asiaan! — Ministeri, vastatkaa!] Tämä on huoli, joka on kuulunut joka ikisestä eduskuntaryhmästä. [Toimi Kankaanniemi: Toimenpiteitä!]

Ministeri Leppä puhui tässä äärimmäisen viisaasti ilmastotyön ja maatalouden yhdistämisestä. [Sanna Antikainen: Vastatkaa kysymykseen!] Jos joku ihmisryhmä tässä maassa kokee ensimmäisenä ilmastomuutoksen vaikutukset, niin ne ovat ne ihmiset, jotka saavat elantonsa alkutuotannosta. Juuri tämän takia myös maataloustuottajat ovat itse olleet liikkeellä ilmastopolitiikan puolesta. [Riikka Purra: Millaisia toimia?] Ja tämän takia hallitus on yhtenäinen siinä, että samaan aikaan, kun me haluamme torjua ilmastokriisiä, me haluamme auttaa Suomen maataloutta tämän kriisin yli. [Sanna Antikainen: Miten? Ei vastausta! — Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvin pyöritely!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

16.14 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Leppä totesi täällä aivan oikein, että te aiotte kutsua hallituspuolueet koolle, ja minun mielestäni se keskustelunaihe [Keskustan ryhmästä: Kaikki eduskuntapuolueet!] voisi olla sellainen, että meinaattekko te noudattaa omaa hallitusohjelmaanne, jossa lukee: ”Maataloustuet kohdennetaan aktiiviviljelijöille”? Suomessa on korvauskelvottomia pelloja noin 80 000 hehtaaria — ne ovat pääsääntöisesti juuri näillä investoineilla, talousvaikeuksissa olevilla kotieläintiloilla.

Arvoisa maa- ja metsätalousministeri: mitä te meinaatte tehdä, että hallitus noudattaa omaa ohjelmaansa ja näille korvauskelvottomille pelloille maksetaan luonnonhaittakorvaus, ympäristökorvaus ja kansalliset peltotuet?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.15 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan pahoittelut siitä, että sanoin ensin, että kutsutaan hallituspuolueet koolle — kyllä me kutsumme, ja olen kutsumassa, kaikkia eduskuntapuolueita. Tämän kutsun te tullette saamaan. Toivon, että seuraillette sähköpostia, niin sovitellaan yhteistä päivää, jolloin- ka päästään keskustelemaan siitä, onko tarvetta parlamentaariselle työlle tämän kaiken varmistamiseksi — uskon, että sille tilausta on.

No sitten tähän aktiivituotantoon. Meillä on selvä linjaus niin hallitusohjelmassa kuin myöskin tulevassa yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisessa, CAP 2027, että pääpaino on aktiivisessa ruoantuotannossa. Sen pohjalta me olemme tehneet oman CAP-suunnitel- mamme. Me tarkennamme sitä, jos tarvetta on, komission kanssa käytävien keskustelujen pohjalta, ja sen pohjalta me käymme myöskin sen kimppuun, mitä tulee näihin korvauskelvottomiin peltoihin. Yleinen tuki eli siis EU-tukihan tulee kaikille, myöskin niille raivatuille pelloille, [Puhemies koputtaa] ja me haluamme tehdä toimenpiteitä, [Puhemies: Kiitos!] että myös näille mahdollisuuksien mukaan pystytään korvauskelpoisuus saamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heikkinen, Janne.

16.16 Janne Heikkinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvioiden mukaan noin 2 000 tilaa on syvien vaikeuksien suossa. Konkurssien ennustetaan iskevän viimeistään syksyllä. Maamme ahkerat viljelijät ovat joutuneet kestävämmään tilanteeseen, jossa kulut kasvavat, mutta tuottajahinnat eivät reagoi. Erityisissä vaikeuksissa ovat viljelijät, jotka ovat sitoutuneet pitkiin sopimuskausiin. Arvoisa ministeri Leppä, mitkä ovat teidän keinonne, etteivät jatkossa tällaiset pitkät sopimukset, jotka ovat saattaneet alkaa kevästä 2021, jatku aina syksyyn 2022? Mitkä ovat teidän keinonne, että tällaisista ei jatkossa enää tapahdu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.17 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli yksi niitä juurisyytä, joka on johtanut tähän toivottoman huonoon kannattavuustilanteeseen. Sopimuskäytänteet ovat sellaiselta ajalta, jota ei enää ole. Ne edesauttavat vahvinta eli kauppaa kaikkein eniten, ja tähän pitää muutos tulla. Jos, ja toistan sen, jos ei se tule markkinaehtoisesti, me teemme siihen lain. Jos ei tule markkinaehtoisesti, sii-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

hen tulee laki. Meillä Suomessa on tehty maailmanennätys päivittäistavarakaupan keskitämisessä. Hyvät edustajat, minä en halua juoda mitalikahveja tämän takia, enkä halua, että Porilaisten marssi soi, vaan haluan, että myös viranomaiset toimivat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

16.18 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kriisitietoisuus ruoantuotannon kannattavuuden heikkenemisestä on kasvanut, siltä se vaikuttaa, mutta konkreettiset toimenpiteet asiassa ovat jääneet hallituksella täysin riittämättömiksi. Avainasemassa on ruokaketjun toimivuus, jossa tuotantokustannusten nousun tulee näkyä tuottajahinnassa. Hallituksen rooliahan ei tässä voi ohittaa: keskustalla on ollut maa- ja metsätalousministeriö seitsemän vuotta. [Oikealta: Juuri näin!] Missä ovat tulokset?

Oma lukunsa on hallituksen EU-vaikuttamistaidot, joihin törmätään kerta toisensa jälkeen. Nytkin näyttää taas siltä, että uusia, synkkiä pilviä on tulossa. On uusia ennaltaamissuunnitelmia, jotka vaikuttavat olevan ilman järjen häivää. Kysyisinkin ministeriltä: mikä on teidän arvionne hallituksen EU-vaikuttamistaidoista suomalaisen maatalouden osalta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.19 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On aivan totta, että Euroopan unionista ehdotetaan — siis ehdotetaan — paljon sellaisia asioita, jotka eivät pohjoisiin olosuhteisiin, meidän luonnonolosuhteisiimme sovellu, ne ovat täysin päinvastoin kuin mikä olisi järkevää myöskin tässä vihreässä siirtymässä, joka on taloutta, ja siksi Suomi toimii erittäin aktiivisesti EU-vaikuttamisen suuntaan. Ja toivon, että sitä me kaikki teemme omien yhteyksiemme kautta. Me jokainen vuorotellen olemme hallituksissa olleet, me jokainen olemme vuorotellen EU-vaikuttamista tehneet, me tiedämme, minkälaista se on. Sitä tehdään. Sitä tekee hallitus, sitä tekee teollisuus, sitä tekevät järjestöt, ja sen pitää olla samaan suuntaan ja meidän pitää puhua yhteisellä äänellä. Ja kaikessa kiinnitetään huomio kokonaiskestävyyteen ja siihen, että luonnonolosuhteet pitää ottaa huomioon Euroopan unionin politiikassa eikä niin, että me sullomme samaan [Puhemies koputtaa] muottiin Maltan [Puhemies: Kiitoksia!] ja Suomen, jotka ovat luonnonolosuhteiltaan aivan erilaiset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

16.20 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oma ruoantuotanto on tärkeää, ja se on varmasti viime aikojen kansainvälisen keskustelun jälkeen selvinnyt kaikille. Tilanne on se, että kaikki eduskuntapuolueet yhtä lukuun ottamatta ovat olleet vuorollaan vastuussa ja asia ei ole pelkästään maa- ja metsätalousministerin vastuulla — jopa kokoomuksen nykyinen puheenjohtaja Petteri Orpo oli aikanaan maa- ja metsätalousministerinä kylläkin. [Oikealta: Ja homma hoitui!]

Olen iloinen siitä, että ministeri Leppä ilmoitti sellaisen parlamentaarisen työryhmän asettamisesta, jossa kaikki eduskuntapuolueet ovat edustettuina ja joka sitten etsii yhteisiä ratkaisuja maatalouden kannattavuusongelmien hoitamiseksi. [Toimi Kankaanniemi: Bryssel määrää!] Tämä ei tietenkään estä akuuttien ongelmien hoitamista, sikäli kun keinoja keksitään. Kysyisin ministeri Lepältä: odotatteko, että kaikki eduskuntapuolueet pa-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

nevat tähän työryhmään parhaan asiantuntemuksensa [Puhemies koputtaa] ja hakevat yhteistä ratkaisua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.21 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Pidän erittäin hyvänä, että tämä ehdotus tuli. Se tuli silloin edustaja Kivirannan taholta budjetin palautekeskustelussa, ehdotus tällaisen työryhmän perustamisesta. Sen jälkeen olen käynyt kaikkien puolueiden kanssa keskustelua asiasta, viestien vaihtoa, ja kaikki suhtautuvat asiaan myönteisesti — siis keskusteluun siitä, päätöksiä ei tietenkään ole, ne tehdään yhdessä. Ilman muuta ne tehdään yhdessä ja katsotaan se teksti myöskin yhdessä, ja toivon, että näin myös tapahtuu, ja toivon nimenomaan sitä, että me katsotaan riittävän pitkälle, ei tähän hetkeen vaan paljon, paljon pidemmälle.

Me tiedämme, minkälaista pitkäjänteisyyttä vaativaa koko luonnonvara-ala on. Siellä ei mitata asioita vuosissa vaan pahimmillaan ja parhaimmillaan vuosikymmenissä, ja siksi meillä pitää olla näkymä sille, että usko säilyy tälle alalle. Ja toistan sen: ilman kotimaista omavaraista ruoantuotantoa ei meillä kyllä täydellistä itsenäisyyttäkään ole. Muistetaan kaikki tämä. Ja tämän viestin nyt lähetän [Puhemies koputtaa] erityisesti meidän elintarvikemarkkinoillemme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz.

16.22 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Kalmari kertoi hyvin, miten vähittäiskaupan rakenne on osa ongelmaa. Kuluttaja haluaa lähellä tuotettua, kuluttaja haluaa, että tuottaja saa hyvän palkkion — mutta tämä tahto ei välity tuottajalle asti. Tuottaja on se heikoin lenkki, joka saa huonon korvauksen.

Ranskassa perustettiin neljä vuotta sitten C'est qui le Patron? -kooperatiivi, jossa 7 500 tuottajaa yhdessä muodostivat brändin, jossa taataan, että tuottaja saa hyvän vastikkeen. Siitä on neljän vuoden aikana tullut Ranskan suurin elintarvikebrändi. Suomessa vähittäiskaupalla on täysi vastuu ja täysi päättävä valta Pirkka- ja Rainbow-brändeistä. Voisiko ”Parrempi Pirkka”, ”Reilu Rainbow” olla brändi, jossa käytetään tätä valtaa ja vaaditaan, että tuottaja saa hyvän korvauksen? Tällä voitaisiin ajaa sitä asennemuutosta, joka ehkä leviäisi sitten [Puhemies koputtaa] muuallekin elintarviketeollisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.23 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kysymyksessä tuli yksi niistä toimenpiteistä, joita itsekkin toivon, että tapahtuu: sen brändäys, sen brändin vahvistaminen, jota suomalainen ruoka on.

Toinen asia — myös Ranskassa erittäin vahvasti mukana oleva asia — on se, että miten tuottajaorganisaatiot toimivat. Se on yksi mahdollisuus vahvistaa neuvotteluvaltaa ja parantaa neuvotteluasemia tuottajien osalta. Kannustan myös näitä tuottajaorganisaatioita luomaan. Ne ovat todella tärkeitä asioita siihen nähden, että suomalainen ruokahan on muutakin kuin taloutta, muutakin kuin huoltovarmuutta, se on vaikkapa kansanterveyttä: salmonellavapaus, antibioottien äärimmäisen vähäinen käyttö, hormonien kieltäminen, vähäiset eläintaudit ja siitä aiheutuvat zoonoosit ja niin edelleen ja niin edelleen. Se on valtava yh-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

teiskunnallinen asia, ja jos me tämän menetämme, miten me voimme myöskään taloudellisesti pärjätä?

Siinä eivät myöskään sen jälkeen meidän — meidän — Suomen isot kauppaketjut pärjää, kun tänne tulee, muilla raaka-aineilla, [Puhemies koputtaa] ulkomaiset tuotteet ja tuotanto.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.25 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri Leppä, te nyt väistätte sen akuutin tilanteen ratkaisujen luettelemista. Helsingin Sanomat kertoi juuri näitä taustasyitä, mitä te toitte, mutta toteaa vielä, että ”merkittävämpää oli muiden kulujen nousu: koneiden huoltokustannukset, työvoima, öljy, sähkö, lannoitteet”. Elikkä siellä on ihmisillä tällä hetkellä tilanne, että millä maksetaan laskut. Nämä teidän pitkän aikavälin keinot ovat hienoja ja kannatettavia, siitähän ei ole kysymys, vaan siitä, että meillä on yli 5 000 tilaa, joilla on maksuongelmia.

Elikkä miten te vastaatte tähän? Älkääkä vastatko, että on jonkinlaisia takauksia, koska emme kai me oleta, että he elävät velaksi. Elikkä mitä konkreettisia pelastustoimia on tämän itsenäisen ruuantuotannon ja itsenäisen valtion pelastamiseksi? Olemme tässä nyt kohta puoli tuntia keskustelleet niistä akuuteista toimista, ja vielääkään ei yhtään vastausta. Kiitos, yksi edes.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.26 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni olen kyllä vastauksia antanut, mutta huomenna tulee lisää. Huomenna hallitus tiedottaa asioista, joita on linjattu, ja siellä on mukana myöskin näitä toimenpiteitä. En mene sen asian edelle, niitä kuullaan lisää huomenna.

Mutta ihan totta on, että akuutti ongelma on nyt käsissä. Kyllä tärkeä asia... Vaikkapa eilinen tapaaminen rahoittajien kanssa, jossa pankit olivat koolla ja muita tahoja oli myöskin koolla, osoitti, että myöskin siellä on halu osoittaa joustoja viljelijöille, että he pääsevät yli tästä ongelmasta, joka nyt on, että kassa on kuiva eikä ole millä lyhentää lainojaan ja maksaa korkojaan — joustoja tulee sinne.

Olette ihan oikeassa, edustaja Meri: ei se tätä akuuttia kriisiä hoida, mutta se päästää ne tilat siitä ylitse niin, että siitä selvitään, se ei mene nurin, ei mene konkurssiin, ei lopeta toimintaansa. Me tarvitsemme monenlaisia toimia tämän asian osalta, myös niitä akuutteja toimia, ja valitettavasti en voi nyt niitä tässä luetella, kun ne tiedotetaan huomenna. [Toimi Kankaanniemi: Kyllä te voitte! Eduskunnalle ministeri voi aina kertoa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.27 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tapasin juuri nuoria viljelijöitä, ja heidän tilanteensa on lohduton. 25-vuotias nuori-isäntä oli juuri yrittänyt itsemurhaa, ja sattumoisin sattui sukulainen tulemaan paikalle ja esti tämän tilanteen. Nyt siellä ollaan ajamassa tilan toimintaa rajusti alas. Toisella isännällä oli todettu masennus, ja tila menee myyntiin heti, kun ostaja löytyy. Ja kolmas oli sitä mieltä, että hänen lapsensa eivät tätä tilaa tule enää jatkamaan. Viljelijät ovat yksin. Apua ei tule mistään.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Ministeri Leppä: mitä aiotte tehdä viljelijöiden henkisen jaksamisen ja hyvinvoinnin eteen? Liian monella tilalla tilanne on kriittinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.28 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kilpi, olette ihan oikeassa. Myös itselleni on näitä viestejä tullut. Nämä ovat erittäin valitettavia, ne ovat erittäin surullisia toimia, mitä on tehty ja yritetty. Me olemme vahvistaneet Välitä viljelijästä -hanketta. Se on yksi niistä keinoja, joille on paikka. Tämä osio on tuolla ministeri Lindénin salkussa, mutta sitä on yhdessä vahvistettu. Se alkoi jo vuosia, vuosia sitten. Siellä on ihmisiä, siellä on tahoja, joihin ottaa yhteyttä, jotka ovat ammattilaisia auttamaan viljelijöitä myös siinä valtavassa henkisessä kuormassa, jonka tämä kaikki aiheuttaa. Sen vuoksi kannustan, että kaikki hakisivat sieltä apua — ja hakisivat ajoissa.

Sitten toinen asia. Toivon, että me kaikki seuraisimme myöskin sitä, että jos kaverilla menee huonosti, niin se on meidän omassa vastuussa jokaisella, että pyydetäisiin ja kannustettaisiin kääntymään ammattilaisten puoleen. Kyllä siellä rahoitusta tällä hetkellä on, ja sitäkin meidän pitää katsoa, että onko sitä riittävästi ja ovatko toimet riittäviä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

16.29 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin moneen kertaan todettu se, että maataloustuottajat ovat ahdingossa. Tässä keskustelin erään kainuulaisen maidontuottajan kanssa, ja kun kyselin, mitä hän ajattelee näistä tukieuroista, niin hän piti sitä toisena vaihtoehtona. Ensimmäinen vaihtoehto oli, että saataisiin kauppaketjujen kanssa sopimukset sille tasolle, että sieltä tuottajallekin jäisi jotakin. Elikä hän piti sitä ensiarvoisen tärkeänä. Nyt kauppaketjut tahkoavat todella hyvää tulosta, ja sieltä olisi mahdollisuus antaa myös tuottajille sitten osa. Miten näette tämän mahdollisuuden kaupan kanssa neuvoteltaessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.30 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kiitos hyvästä kysymyksestä. Sitä on sivuttu jo tässä keskustelun kuluessa, mutta tämä on juuri se perusongelma, se on tässä. Vuosi vuoden jälkeen meidän elintarvikeketjumme vahvin lenkki, kauppa, on tehnyt parempaa ja parempaa tulosta — ennätystuloksia viime vuonna. Samaan aikaan teollisuus sinnittelee ja viljelijät tekevät yhä huonompaa tulosta. Kaikkien pitää nähdä, että tasapainoa ei ole. Ja tämä on se juurisyy tähän tilanteeseen, jossa me olemme, ja siksi haluan alleviivata tässäkin yhteydessä sitä, että päätöksäkeino ovat markkinat. Mutta en ollenkaan keskustan vastuuta tai hallituksen vastuuta tässä halua kenellekään muulle vierittää, totta kai meillä on vastuu sen asian osalta, ja me haluamme tehdä sen eteen töitä, ilman muuta, mutta päävastuu on siellä, ja sen takia käyn jatkuvasti itse näitä neuvotteluja ja keskusteluja. Ja luotan nyt kuitenkin sen verran, että ensi kuussa me jotakin tästä asiasta kuulemme markkinoiden osalta, ja sieltä on kuuluttava, ja hyvää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

16.31 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nythän maatalous ja maaseudun elinvoima ovat historiallisessa kriisissä aikana, jolloin esimerkiksi keskustalla on valtiovarainministeri, maatalousministeri ja myös valiokunnan puheenjohtajuus.

Ministeri Lepän vastaukset täällä ovat olleet ihan oikeansuuntaisia, siitä on annettava kiitosta, mutta kun te puhutte elintarvikelain uudistamisesta — ja olette puhuneet siitä vuosia, muistaakseni ainakin 2017 ensimmäisen kerran — ja tarpeesta muuttaa sitä ja kun kaikki täällä olevat tietävät ja myös siellä kotikatsomossa, millaisessa tilanteessa koko maatalouden rakenne tällä hetkellä on, niin miksi te olette jälleen odottamassa, mitä markkinaehtoisesti tehdään? Miksi ette ole aloittaneet elintarvikelain muuttamisprosessia? Lainsäädäntötyö kestää todella kauan. Tästä saisitte myös ruuvia siihen suuntaan, että muutos oikeasti tapahtuu, jotta viljelijät saavat sen, [Puhemies koputtaa] mitä he ansaitsevat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.32 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elintarvikemarkkinalain valmistelu alkoi vuonna 2017. Sitä uudistettiin nyt viime vuoden marraskuun alusta, jolloinka elintarvikemarkkinavaltuutettu, joka on se korkein virkamies tätä lakia valvomaan ja toimintaa valvomaan, sai lisää oikeuksia, ja siksi uskallan nyt odottaa, että tässä kevään aikana tapahtuu — siksi uskallan odottaa. Ja kiitos eduskunnan: te olette säätäneet tämän lainmuutoksen, joka perustuu UTP-direktiiviin, joka on erittäin hyvä. Tämä ongelmahan on myös Euroopan laajuinen, ei se ole vain Suomessa, mutta se on kärjistynyt täällä meillä, ja siksi se on tämän elintarvikemarkkinalain myötä laitettu meillä täytäntöön.

Toinen linja on kilpailulaki, mihin täällä ministerikollega Haatainen viittasi. Me tarkastelemme myös sitä. Lainsäädäntötoimet on aloitettu, eli jos tämä ei tapahdu, niin laki tulee, ja se laki tulee muuttumaan, ja se muuttaa tätä markkinamekanismia niin, että se on tasapainoisempi kuin nyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

16.33 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalousyrittäjän ahdinko ja hätä on todella suuri niin kuin täällä on monissa puheenvuoroissa edellä todettu. Apua on löydyttävä pian, ja kiitos hallitukselle, että tätä akuutin tilanteen ratkaisemista on nyt valmisteltu, ja huomenna kuulemme niistä toimista lisää. Joissakin puheenvuoroissa on nostettu esiin ilmastotoimet, jotka olisivat ikään kuin ristiriidassa tämän maatalouden kannattavuuden kanssa. Itse näen, että ne ovat ihan keskeinen osa sitä pitkän tähtäimen ratkaisua. Kannattavuus paranee vain, jos saamme katkaistua tämän riippuvuuden ulkomailta tuodusta fossiilisesta energiasta.

Kysyisinkin hallitukselta: kuinka pystymme tukemaan maataloutta tässä energiasiirtymässä irti fossiilisesta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

16.34 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä kysymys, ja toden totta, viljelijät ja metsänomistajat ovat ratkaisu myös meidän ilmastotoimillemme. He ovat ratkaisu, tämä ryhmä on ratkaisu, myös meidän talouteemme. Maa- ja metsätalous on ratkaisu koko maamme elinvoimaan, koska sitä harjoitetaan joka puolella Suomea — siksi se on äärimmäisen tärkeä.

Meillä pitää olla sellaiset mekanismit, jotka tämän myös mahdollistavat ja tuottavat sen taloudellisen hyvän vaikkapa siitä hiilensidontatyöstä tai siitä, että näillä uusiutuvilla luonnonvaroilla, kestävästi tuotetuilla sellaisilla, korvataan uusiutumattomia luonnonvaroja.

Ja siinä me tarvitsemme markkinat, me tarvitsemme pelisäännöt sille, että myös tällä puolella viljelijät ja metsänomistajat voivat hyötyä, ja sitä me nyt olemme rakentamassa. Ja nimenomaan, että ne pelisäännöt tulevat siihen, ja tässäkin on markkinat. Elinkeinoelämä on tähän herännyt, hyvä niin, ja tästä tulee paljon yhteydenottoja, ja sen vuoksi meidän on luotava ne kriteeristöt, joilla tämä toimii, ja sitä työtä [Puhemies koputtaa] me haluamme tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

16.35 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Itse olen sitä mieltä, että hallituksen ilmastotoimet lisäävät maatalouden taakkaa, hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, samoin kaikenlainen sääntely, mitä tehdään. Näin ollen täytyisikin tehdä toisentyypisiä toimenpiteitä, eli poistaa sitä sääntelyä ja katsoa vaikkapa sitä, miten poistetaan sellaista sääntelyä, mikä estää vaikka tilamyyntiä, että se alkutuottaja voi myydä sitä omaa tuotettaan sieltä tilalta ohi näiden kauppaketjujen. Tämä olisi hyvä käydä läpi. Jos ajatellaan vaikka poikineen maitoa, niin saakohan edes sitä ostaa tilalta? En tiedä.

Nyt, jos ajatellaan tätä, mitä edustaja Kankaanniemi tässä sanoi ja mitä olemme kuulleet, että käsillä on ennennäkemätön tilanne, niin onko koko hallitus siis sitä mieltä, että meillä on käsissämme kansallinen maatalouden hätätila, ja aiotteko julistaa kansallisen maatalouden hätätilan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.36 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Me aiomme toimia tämän asian osalta ja olemme toimineet. Se on kaikkein tärkeintä.

Siinä oli monia hyviä kysymyksiä jälleen tässäkin kysymyksessä — ja kiitos kaikista niistä tähänkin astisista.

Tämä, että helpotetaan suoramyyntiä, sitä tehtiin viime kaudella. Se oli Sipilän hallitusohjelmassa ja sitä toteutettiin, ja se on hyvä asia. Se on erittäin hyvä asia. Me olemme jatkaneet sitä.

Tuottajaorganisaatiot on yksi keino myöskin, ja kannustan muuten kaikkia toimijoita tarttumaan tähän. Tätä on myös uudistettu hiljattain. Tämä lainsäädäntöpohja, joka tulee Euroopasta — sekin Euroopan unionista — mahdollistaa toisenlaisen yhteenliittymän kuin yksittäisen viljelijän toiminta, ja silloin neuvotteluvaltaa myöskin sitten suhteessa kauppaan on olemassa paljon enemmän. Eli kyllä siellä toimenpiteitä on.

Mutta totta on se, että meidän pitää — mikä sisältyy tähän kysymykseen — koko ajan herkällä korvalla ja silmällä katsoa, mitä me vielä voimme tehdä lisää myös tämän sääte-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

lyn osalta. [Puhemies koputtaa] On ihan totta, että sitä on maataloudessa vähintään riittävästi ja yli oman tarpeen. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

16.37 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Voidaanko ilmastotoimilla parantaa maatalouden kannattavuutta? Kyllä voidaan. Minä kerron, miten se tapahtuu. Esimerkiksi kauppa haluaa oman toimintansa hiilineutraaliksi ja on valmis maksamaan niistä hiilitonneista, joita kompensoidaan jossakin muualla. Jos viljelijä vaikkapa siellä turvepellolla, josta paljon puhutaan, muuttaa viljelykäytäntöjään sillä tavalla, että se päästää vähemmän tai jopa saa päästöt nollaksi, niin kauppa voisi hiilipörssin kautta kompensoida osan hiilijalanjäljestään ja maksaa sitten viljelijälle. Keskustan eduskuntaryhmä aikoo esittää ensi viikolla, kuinka tällä tavalla saadaan noin 100 miljoonan lisätulot viljelijöille, [Perussuomalaisten ryhmästä: Eli lisää sääntelyä!] ja se on markkinaehtoista rahaa.

Meillä hallitusohjelmassa on [Puhemies: Kysymys!] hiilipörssi. Kysynkin ympäristöministeriltä: saadaanko tämä hiilipörssipilotti aikaiseksi tämän kauden aikana?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kari, olkaa hyvä.

16.38 Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ympäristövaliokunnan puheenjohtajaa, joka myös tuntee tämän asian hyvin, näiden tärkeiden näkökulmien esiin nostamisesta.

Jos me kuullaan sitä, mitä viljelijät itse sanovat, viljelijät kokevat ilmastomuutoksen omassa arjessaan päivittäin. Yhä suuremmat sään vaihtelut vaikuttavat välittömästi omaan elinkeinoon ja aiheuttavat ylimääräisiä toimenpiteitä. Maaseudulla jos missä on totuttu katselemaan taivaalle, arvioimaan tulevaa säätilaa ja kokemaan ilmastomuutoksen vaikutukset. Ilmastomuutokseen tulee hakea ratkaisuja myös maataloudesta. Tämä on MTK:n omasta ulostulosta, jolla nimenomaan maatalouden tuottajat kertovat meille, että he ottavat ilmastomuutoksen vakavissaan. Se näkyy heidän toiminnassaan, ja he haluavat olla osana ratkaisua.

Kiitän esimerkiksi ympäristövaliokunnan puheenjohtajaa näitten ajatusten esiin tuomisesta [Perussuomalaisten ryhmästä välihuutoja] ja myös koko keskustan eduskuntaryhmää siitä, että toistuvasti tuodaan erilaisia välineitä siihen, millä tavalla maatalous voi hyötyä meidän ilmastotoimista [Puhemies koputtaa] ja olla osa ratkaisua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen alkuperäisen kysymyksen esittäjälle. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

16.39 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset kyllä odotamme nyt suomalaisen maatalouden tilan rajua kohentumista sekä tämän akuutin kriisin osalta että pitkällä tähtäimellä. Tämä edellyttää myös muutosta EU-politiikassa. Suomalaisten kyykytys ja EU:n toimivallan laajeneminen eivät enää käy.

Tänään Maaseudun Tulevaisuudessa uutisoitiin EU-komissiolta vuotaneista tiedoista, joiden mukaan tiukat ennallistamisvaatimukset tulevat jatkumaan. Hahmotelmiin sisältyy myös vaatimus turvepeltojen ennallistamisesta. [Petri Huru: Ohoh!] Suomessa tällainen

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

vaatimus vaarantaisi huoltovarmuuden kaiken tämän muun päälle. Milloin hallitus ja te, ministeri Leppä, sanotte EU:lle, että nyt riittää? [Petri Huru: Ei koskaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.40 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää vahvasti perussuomalaisia, että otitte tämän maatalouden ahdingon esille. [Toimi Kankaanniemi: Olemme huolissamme! — Sanna Antikainen: Olkaa hyvä!] — Tämä on ihan vilpitön, tämä on ihan aito kiitos. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja eteenpäin!] Toivoin, että se nyt otetaan esille, ja että me käymme tästä hyvän, rapakan keskustelun, niin kuin käytiin.

Mitä tulee tähän kysymykseen EU-politiikasta, me vaikutamme joka ainoa päivä siihen niin, että ne Suomen olosuhteet, niin kuin tuossa aiemmin jo totesin, otetaan huomioon, ja että ne asiat on mahdollista toteuttaa järkevällä tavalla. Me teemme rajusti töitä sen eteen, että näin myöskin tapahtuu. [Juha Mäenpää: Onko tuloksia?] Ja niin kuin totesin, sieltä tulee sellaisia ehdotuksia, sellaisia aloitteita, jotka eivät meille sovi lainkaan, ja kyllä me hallituksessa ne torppaamme. Me teemme sen eteen töitä, [Petri Huru: Koko hallitus?] että ne sopeutuvat tänne, että ne ovat sellaisia, että ne soveltuvat meille näihin olosuhteisiin, pohjoihin olosuhteisiin — ne ovat aivan erilaiset kuin keskimäärin Euroopassa, ja siksi on tärkeää, [Puhemies koputtaa] että me teemme myös yhteistyötä [Puhemies: Kiitos!] samanimielisten ja saman olosuhteiden maiden kanssa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.4. Suullinen kysymys Kela-korvausten leikkaamisesta (Paula Risikko kok)

Suullinen kysymys SKT 16/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrytään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Paula Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.42 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Saamamme tiedon mukaan hallitus on leikkaamassa yksityisen hoidon ja tutkimuksen Kela-korvauksista 64 miljoonaa euroa. Tämä määräraahaleikkaus on leikkaus sairailta ihmisiltä. Yksityisistä lääkärikäynneistä Kela-korvauksia sai vuonna 2019 yli 1,5 miljoonaa henkilöä. Eivät kuulkaa ihmiset hakeudu yksityiselle lääkärille huvikseen vaan yksinkertaisesti siitä syystä, että julkiselta sektorilta ei palveluja saa. Puutetta on tällä hetkellä mielenterveyspalveluista, gynekologin palveluista, silmälääkärin palveluista, lasten sairauksien erikoislääkärien palveluista ja hammashoidosta.

Kokoomuksen mielestä Kela-korvauksia pitäisi nyt päinvastoin nostaa, koska korona-kin on pahentanut hoitovelkaa. Kysynkin, ministeri Sarkkinen: miksi te haluatte heikentää Kela-korvauksia?

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.42 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdenvertainen sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus on hallituksen sosiaali- ja terveyspolitiikan keskiössä, ja sitä viedään eteenpäin sote-uudistuksen kautta, hoitotakuu-uudistuksen kautta. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Me emme ole vähentämässä sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitusta vaan kohdentamassa sitä uudestaan ja vahvistamassa hyvinvointialueiden rahoituspohjaa.

Hallitus on vuonna 2020 kehysriihessä linjannut, että rahoitusta siirretään yksityisen hoidon Kela-korvauksista vanhustenhoitoon. Tämä rahoituksen siirto oli myös parlamentaarisen ryhmän tiedossa, kun tätä työtä syksyllä tähän monikanavarahoitukseen liittyen tehtiin. Eli hallitus on siirtämässä rahaa vanhustenhuoltoon, ja uskon, että se on kaikkien meidän yhdessä jakama tavoite, että suomalaista vanhustenhoidon laatua pitää vahvistaa, ja sitä ollaan nyt myös tekemässä. [Petri Huru: Siirtäkää sitä rahoitusta kehitysavusta!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.44 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhustenhuolto on erinomaisen tärkeä hoitaakin hyvin, mutta miksi te otatte sen sairailta ihmisiltä?

Marraskuussa eduskuntapuolueet yhdessä sopivat yksimielisesti, että Kela-korvauksista ei leikata. Se oli järkevä ja perusteltu ratkaisu tässä tilanteessa, jossa hoitovelka on ennätyksellinen ja sosiaali- ja terveyspalveluita mullistetaan nyt aivan ennennäkemättömällä hallintomallilla. Kela-korvausten leikkaaminen johtaa julkisten palveluiden kuormittumiseen entisestään. Hallituksen aikomus leikata Kela-korvauksia on siis todella harkitsematon, ja se tulee entisestään vaikeuttamaan ihmisten hoitoon pääsyä ja lisäämään eriarvoisuutta, vaikka toinen tavoite teillä onkin. Ministeri Sarkkinen, miksi leikkaatte Kela-korvauksia, vaikka syksyllä kaikki eduskuntapuolueet sopivat yhdessä toisin ja tämä ryhmä, joka tämän sopi, toimi teidän ryhmänne johdolla? [Eduskunnasta: Ohhoh!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.45 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä vuonna 2020 päätetyt rahoituksen siirrot olivat parlamentaarisen ryhmän tiedossa, kun se työtään viime syksynä teki, ja siellä ei otettu kantaa tähän jo tiedossa olevaan, jo aiemmin päätettyyn rahoitussiirtoon. Eli se siitä. [Sari Sarkomaa: Emme niitä hyväksyneet, ministeri Sarkkinen!]

Arvoisa puhemies! Kun haluamme vahvistaa vanhustenhuoltoa, niin eihän se raha tyhjästä tipu, vaan se on jostakin sinne laitettava. [Sari Sarkomaa: Sairailta!] Me vahvistamme vanhustenhuollon rahoitusta, me siirrämme rahoitusta sinne, koska se arvovalinta, minä tämä hallitus on tehnyt, on se, että vanhuspalveluiden laatua täytyy ja pitää vahvistaa.

Mutta, arvoisa puhemies, hoitovelka on todella kasvanut koronan aikana, se on tiedossa, ja hallitus on laittamassa satoja miljoonia euroja hoito- ja palveluvelan purkamiseen, ja ministeri Lindén voinee tästä kertoa tarvittaessa lisää.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

16.46 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kela-korvausten leikkaaminen todennäköisesti johtaisi julkisen terveydenhuollon jonojen piteneemiseen — ja heikentäisi hoitoon pääsyä. Myös ihmisten mahdollisuudet valita heille parhaiten sopivat palvelut heikentyisivät. Erityisesti pienituloisten mahdollisuudet käyttää yksityistä palvelua heikkenisivät. Kysymys on myös palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta. Esimerkiksi gynekologien ja silmäsairauksien palveluita ei julkisella puolella ole nykyisin kovin hyvin saatavissa. Kela-korvausten leikkaukset kohdistuisivatkin erityisesti naisiin ja ikääntyneisiin.

Kysynkin tasa-arvoministeriltä: miten arvioitte hallituksen aikomien Kela-korvausten leikkausten kohtelevan erityisesti naisia ja ikääntyneitä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Blomqvist.

16.47 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ei sinänsä kuulu tasa-arvoministerille, [Leena Meri: Mikäs teille kuuluu? — Naurua] mutta tämä tasa-arvonäkökulma tietysti on tärkeä kaikessa päätöksenteossa, ja juuri tämä, että naiset elävät kauemmin kuin miehet ja tarvitsevat hoitoa, on huomioitava asia. Ja minusta tässä ministeri Sarkkinen vastasi hyvin tähän asiaan, että hallitus haluaa panostaa vanhustenhuoltoon ja näihin palveluihin, ja sen teemme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan kysymys on yksityisen hoidon korvauksissa 150 miljoonasta eurosta. Se oli noin 350 miljoonaa vielä kymmenen vuotta sitten, mutta Suomen sosiaaliturvan suurimpia leikkauksia tehtiin edellisen hallituskauden aikana, jolloin esimerkiksi hammashuollon Kela-korvaukset pienenivät 70 prosentilla. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!]

Se, mikä nyt on jäljellä — 50 miljoonaa yksityislääkäreille, 48 miljoonaa hammashuoltoon ja 40 miljoonaa sitten hoitoon, eli laboratorio, fysioterapia, kuvantaminen — voidaan tällä hetkellä käyttää tehokkaammalla tavalla, esimerkiksi seuraavalla tavalla: se 50 miljoonaa euroa, jolla nyt rahoitamme keskimäärin 100 euron hintaisesta yksityislääkärikäynnistä noin 12 euron suuruista korvausta, voidaan käyttää esimerkiksi yksityistä palvelua hyödyntäen niin, että me saamme markkinoilta ostettua 70 euron yksikköhintaisia lääkärikäyntejä, joissa asiakasmaksun hinta on kaksikymppiä, ja sillä viidelläkymppillä me saamme miljoona käyntiä lisää [Puhemies koputtaa] julkisen palvelujärjestelmän piiriin. [Antti Lindtman: Ministeri liekeissä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.49 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveydenhuollon Kela-korvaukset eivät ole hyvin toimeentulevien bonuksia, vaan niitä käyttävät ihan kaikki. Korona on pahentanut hoitoonpääsyä, hoitohenkilökunta on kovilla, ja henkilöstöstä on

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

suuri pula. Samaan aikaan Suomi valmistautuu historialliseen sote-muutokseen. Tällaisessa tilanteessa on järjetöntä romuttaa hyvin toimiva järjestelmä. Se sisältää aivan liian paljon riskejä ihmisten hoitoonpääsyn ja yhdenvertaisuuden kannalta. [Jussi Saramo: Miksi te romutitte sen?]

Nykyiset Kela-korvaukset ovat hyvin edullinen keino rahoittaa terveyspalveluita, eli käytännössä valtio kustantaa vain yhden kymmenesosan niistä kustannuksista, mitä se käynti maksaa. [Välihuutoja vasemmalta] Kela-korvauksia pitäisi nimenomaan nostaa tässä tilanteessa, että ihmisten hoitoonpääsy turvattaisiin. Kysyisinkin: kuka kantaa vastuun [Puhemies koputtaa] tässä historiallisen suuressa riskitilanteessa, jos vielä Kela-korvaukset ajetaan alas?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.50 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten kysymyksessä kuultiin, korvaustaso on tällä hetkellä noin yksi kymmenesosa siitä yksityislääkärikäynnin hinnasta. Hammaslääkärikäynnin keskiarvo on noin 200 euroa, ja korvauksen suuruus on tällä hetkellä 15 euroa. Se oli parhaimmillaan jo 60 euron tasoa ennen niitä aikanaan tehtyjä leikkauksia, joita kysyjän puolue oli silloin tekevässä.

Nyt kiinnittäisin huomiota siihen, että tämä ei ole tällä hetkellä erityisen tehokas järjestelmä, koska pelkästään se byrokratia näiden pienten pienten korvauksien maksamiseen, vaikkapa esimerkiksi laboratoriokäynneissä, on tällä hetkellä sellainen, että se syö 10 prosenttia koko tämän järjestelmän kustannuksista.

On kokonaan toinen asia, jos me loisimme järjestelmän, jossa meillä olisi sidottu se palvelutuottajan hinta ja sitten olisi sovittu, mikä on siitä yhteiskunnan kustannusosuus, mutta tällainenhan ei Suomen sairausvakuutusjärjestelmä ole ollut enää pitkään aikaan. Me saamme paremman ja yhdenvertaisemmin palvelujärjestelmän omalla tuotannolla, johon liitämme sopivan määrän yksityistä ostopalvelua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Valtonen, olkaa hyvä.

16.51 Elina Valtonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindénille sen verran, että viime kaudella tosiaan Kela-korvauksia leikattiin sen takia, että oltiin siirtymässä monituottajamalliin, jossa kuka tahansa julkisen perusterveydenhuollon käyttäjä olisi voinut käyttää myös yksityistä toimijaa. [Välihuutoja vasemmalta — Antti Lindtman: Kuinkas sitten kävikään!]

Nyt on niin, että mitä alhaisempi Kela-korvaus, sitä vähemmän pieni- tai keskituloisella perheellä on mahdollisuus käyttää yksityistä terveysasemaa. Jos mietitään tätä rahoituspuolta, niin Kela-korvauksen poistaminen on itse asiassa vähän ikään kuin veronkiristys tilanteessa, jossa sitä niin laajasti käytetään.

Ja kun ministeri täällä sanoi, että tämä siirto tehdään sen takia, että olisi varaa vanhushoivaan, niin ikävä kyllä tässä on taustalla hallituksen täysin epäonnistunut talouspolitiikka, jossa te teette vuositolulla alijäämää ja nostatte samalla veroja. Te olette nettomääräisesti nostaneet veroja jo 500 miljoonalla. Kysynkin: miten tähän sote-uudistukseen saatte liitettyä [Puhemies koputtaa] ihmisille paremman valinnanvapauden myös palveluntuottajan... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.52 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten täällä on todettu, aiemmat hallitukset, myös sellaiset hallitukset, missä kokoomus on istunut, ovat leikanneet näitä yksityisen hoidon Kela-korvauksia. Korvaustaso on nykyisin jo niin matala, ettei se mahdollista monellekaan pienituloiselle yksityisten palveluiden käyttöä. Korvausprosentti on keskimäärin noin 14, eli jos esimerkiksi suurin piirtein 150 euron lääkeilaskusta saa parikymppiä, niin ei se ole monelle pienituloiselle laisinkaan mahdollista.

On arvioitu, minkälaisia asiakassiirtymiä tästä Kela-korvausten siirrosta vanhuspalveluihin seuraisi. Hammashoidon osalta siirtymäprosentti voisi olla noin 10–20, ja tällä perusteella hammashoito on rajattu ulkopuolelle tästä rahoituksen siirrosta. Muiden palveluiden osalta 0,10 prosenttiyksikköä. Ja nämä rahat todella ollaan siis siirtämässä hyvinvointialueelle niiden omien palveluiden järjestämiseen.

Arvoisa puhemies! Pienituloisille olennaista on parantaa julkisen perusterveydenhuollon saatavuutta, [Puhemies koputtaa] ja tähän valmisteilla oleva hoitotakuu-uudistus ja sote-uudistus tähtäävät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Slunga-Poutsalo, olkaa hyvä.

16.53 Riikka Slunga-Poutsalo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella täällä salissa penättiin parlamentaarista valmistelua erilaisille asioille, mutta sitä ei ollut tarjolla. Tällä kaudella tilannetta on näköjään yritetty korjata, mutta parlamentaariseen valmisteluun ei näköjään anneta minkäänlaista arvoa. Maakuntaveron käyttöönottoa selvitettiin. Parlamentaarinen ryhmä oli sitä mieltä, että ei nyt, silti sitä valmistellaan. Nyt monikanavarahoituksen purkamista selvitettiin parlamentaarisesti, ja se ryhmä oli sitä mieltä, että ei nyt, nyt on väärä ajankohta — silti tämä asia etenee.

Arvoisa ministeri Sarkkinen, meiltä on ehkä tulossa tässä tällainen parlamentaarisen ryhmän selvitys Kelan lainsäädännön tarpeellisuudesta, joka on myöskin kohtuullisen yksimielinen. Eteneeköhän tämäkään, vai käytetäänkö meitä parlamentaarisesti vain työorjina ja hyväksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.54 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten totesin, parlamentaarisessa ryhmässä, joka monikanavarahoituksen purkamista käsitteli, nämä 2020 tehdyt päätökset rahoituksen siirrosta vanhuspalveluihin olivat ryhmän tiedossa eikä ryhmä ottanut niihin kantaa, joten en koe, että niiden 2020 tehtyjen päätösten toimeenpaneminen olisi mitenkään ristiriidassa parlamentaarisen ryhmän lopputuotosten kanssa.

Arvoisa puhemies! Kiitän Kelan rakennetta, hallintoa, pohtineen parlamentaarisen ryhmän työtä. Olen lukenut sen raportin, ja olemme käsitelleet sitä ministeriössä. Siinä linjatutja lainsäädäntöuudistuksia lähdetään viemään eteenpäin, mutta todennäköisesti niitä ei saada tällä hallituskaudella maaliin, koska tämä valmistelu lähtee vasta nyt käyntiin. Sen li-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

säksi siinä raportissa linjattiin, että tähän perustuslailliseen asemaan tulee asettaa jatkokasteluryhmä, ja sitä ollaan juuri pohtimassa, eli työ varmasti jatkuu. Kiitän parlamentaarista ryhmää, ja kunnioitamme kyllä ryhmän [Puhemies koputtaa] tuotoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän tähän vielä yhden lisäkysymyksen alkuperäisen kysymyksen esittäjälle. Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.55 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindénille: On todella harmittavaa, että te pitkän linjan sosiaali- ja terveydenhuollon ihmisenä jättätte kertomatta, mitä viime kaudella tapahtui. Se oli valinnanvapaus, jonka piti tulla tilalle, jonka te halusitte romuttaa, ja niinhän te teittekin, mutta kyllä se joskus vielä tulee. [Vasemmalta: Te olette itse romuttaneet! — Naurua]

Mutta minä kysyisin nyt vielä ministeri Sarkkiselta, kun saamani tiedon mukaan teillä siellä ministeriössä valmistellaan — tämän 64 miljoonan Kela-korvauksen poistamisen lisäksi — lääkekorvauksiin 60 miljoonan leikkausta, mikä siis tarkoittaa sitä, että avohuollon lääkkeiden jakelu ja korvausjärjestelmän todellinen säästötarve on 128 miljoonaa, ja te teette sitä siellä. Kysymys kuuluu: keneltä te otatte sen, mistä lääkkeistä, keneltä sairailta, mitä sairauksia sairastavilta ja mihin te sen tarvitsette? Vanhuksiltako lääkkeet pois?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.57 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin lääkehuollosta haetaan myös kustannustehokkuutta, mutta me emme tule leikkaamaan lääkkeiden käyttäjiltä, me emme tule leikkaamaan sairailta, toisin kuin hallituksessa taidettiin tehdä silloin, kun kokoomus siellä istui. Säästö tullaan kohdentamaan apteekkitalouteen ja lääketeollisuuteen myös sitä kautta, että uudistetaan meidän apteekkijärjestelmäämme ja järjestelmää, miten lääkkeet hinnoitellaan, ja sitä kautta tullaan hakemaan kustannustehokkuutta järjestelmästä siten, että se ei tunnu sairaiden kukkarossa, se ei tunnu pienituloisten suomalaisten kukkarossa. Mutta sinänsä pidän hyvin tärkeänä — meillä kuitenkin lääkekorvaukset ja lääkekustannukset, jotka verovaroin kustannetaan vuosi toisensa jälkeen, ovat kasvaneet — että me haemme keinoja parantaa kustannustehokkuutta meidän lääkekorvausjärjestelmässämme ja apteekkijärjestelmässämme ilman että se heikentää sairaiden ihmisten taloudellista asemaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.5. Suullinen kysymys huonontuneeseen huumetilanteeseen puuttumisesta (Antero Laukkanen kd)

Suullinen kysymys SKT 17/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Keskustelu

16.58 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Viime päivinä on uutisoitu Länsi-Uudenmaan erittäin vakavasta ja pahentuneesta huumetilanteesta. Päihteet sekä niiden käytön vaikutukset näkyvät katukuvassa yhä arkipäiväisemmin sekä yhä nuorempien keskuudessa. Nuorimmat käyttäjät ovat jo kovien huumeiden tasolla ja alle 10-vuotiaita lapsia.

Päihdemaailma ja siihen liittyvä rikollisuus johtavat nopeasti syrjäytymisen kierteseen. Hallituksen uusi huumestrategia ei kuitenkaan tuo esiin uusia ratkaisuja tilanteeseen vaan keskittyy pitkälti edelleen haittoja vähentävään huumausainepolitiikkaan. Samaan aikaan hallituspuolueiden edustajat kannattavat kannabiksen laillistamista. [Markus Mustajärvi: Ja kokoomuksen nuoret!] Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: miten hallitus aikoo puuttua tähän erittäin huolestuttavaan tilanteeseen, vai annetaanko tämän vain yhä pahentua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sisäministeri Mikkonen.

16.59 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Tämä huumestrategia taitaa olla tuolla STM:n puolella valmisteltu ja ministeri Lindénillä, mutta omalta osaltani voin sanoa, että on tärkeää, että me ennaltaehkäisemme, se on tietysti kaiken a ja o. Silloin meidän täytyy varmistaa se, että myös hoitoon pääsee tarvittaessa hyvin matalalla kynnyksellä ja helposti, ja tämä on yksi semmoinen asia, mikä on noussut tuossa huumestrategiassakin keskusteluun, että se meidän täytyy ehdottomasti varmistaa.

Samanaikaisesti meidän täytyy tietysti huolehtia siitä, silloin kun puhutaan huumeriikollisuudesta, miten poliisilla esimerkiksi on resurssit sitä tehdä. Tietysti kaiken kaikkiaan me ollaan tässä salissa paljon puhuttu siitä, että poliisilla täytyy olla myös riittävät valmiudet ja riittävät resurssit rikollisuuden selvittämiseen. Mutta ennen kaikkea meidän täytyy auttaa myös niitä, jotka ovat sitten jääneet huumeorjuuteen, ja sen takia esimerkiksi hyvin vakavassa huumeekoukussa olevien tukea [Puhemies koputtaa] ja esimerkiksi näitä käyttöhuoneita tulisi mahdollistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja vielä lisäkysymys, edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

17.00 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Päihderiippuvuuden arvioidaan maksavan yhteiskunnalle miljardeja vuodessa. Ennaltaehkäisevät toimet kyllä vaikuttavat, mutta päihdehoidon laatuun olisi panostettava. Keskusteluihin nousee harvoin päihdehoitojärjestelmämme tuloksellisuuden arviointi. Tarvitsemme arviointia, avointa keskustelua päihdehoitojärjestelmästä ja sen tilasta sekä sen toimien vaikuttavuudesta. Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta päihderiippuvuutta ja sen seurauksia voitaisiin Suomessa vähentää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

17.00 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuperäinen kysymys oli sellainen, että olen ihan yhtä järkyttynyt niistä uutis-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

ta, joita olemme tästä asiasta kuulleet. Tämä on valitettavasti monivuotisen kehityksen tulosta, ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että me joudumme käyttämään — ja meidän pitää käyttää — kaikkia niitä keinoja, joita meillä on: niin ennaltaehkäisyä — siinä perheiden auttaminen ja koulu, jonka piirissä kuitenkin kaikki lapset ja nuoret ovat — kuin hoitojärjestelmää, joka tällä hetkellä on hyvin repaleinen ja monitoimijainen ja juuri senkaltaisen osittain kuin mitä tässä kysyjä kysyi, ja en itse kaihda myöskään, kun on kriminaalisista asioista kysymys, sitten sanktioita ja kovaa puuttumista näihin. Tämä asia on ehdottomasti hallituksen painopisteenä, ja tulemme tekemään tässä yhdessä moninaisen kentän ja myös kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa kaiken voitavamme.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan ja sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Nyt pyydän, että muut keskustelut kuin tähän asiaan liittyvät keskustelut siirtyvät tämän salin ulkopuolelle ja sali hiljenee kuuntelemaan ministeri Lintilää. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime syksynä näytti koronapandemian osalta siltä, että valoa olisi ollut jo tunnelin päässä. Loppuvuodesta saimme uuden virusvariantin, kuten kaikki tiedetään, joka lähti leviämään ennen joulua. Valtioneuvosto reagoi tilanteeseen ja teki päätöksiä rajoitustoimenpiteistä. Lisäksi alueellisia rajoituspäätöksiä tehtiin.

Valtioneuvosto ja työ- ja elinkeinoministeriö ovat hyvin tietoisia siitä, että rajoitukset koskivat monen toimialan yrityksiä. Sulkemiskorvauksen ja kustannustuen kuudennen vaiheen valmistelu onkin tehty näihin haasteisiin vastaamiseksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain 5 a §:ää ja 5 e §:ää. Sulkemiskorvauksella kompensoidaan koronapandemian hallintaan liittyvien sulkemiskorvausten ja yleisötilaisuuksien kieltämisen aiheuttamia vahinkoja yritystoiminnalle. Kustannustuella kompensoidaan lievempien rajoitusten kielteisiä vaikutuksia rajoituksista kärsiville toimialoille ja yrityksille.

Yksittäisistä sulkemis-, kiello- ja rajoitusmääräyksien kompensatioista ei säädettäisi tapauskohtaisesti rajoitusmääräysten suuren määrän ja vaihtelevan sisällön vuoksi, vaan

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

kyseessä olisi yleistasoinen, lakiin tai viranomaispäätökseen liittyvä toimi, jonka hakija osoittaisi. Valtiokonttori toimisi asiassa valtion tukiviranomaisena.

Lain 5 a § eli pienten yritysten sulkemiskorvaus koskisi alle 50 työntekijän yrityksiä. Tätä suurempia yrityksiä koskevan tuen lainmuutos edellyttää EU-komission hyväksynnän, ja tätä koskevan 5 c §:n valmistelua jatketaan tämän hallituksen esityksen jatkoksi. Isoja yrityksiä koskeva muutosehdotus tuodaan eduskuntaan, kun komission kanta on saatu.

Sulkemiskorvauksessa tukikelpoisia olisivat yritykset, joiden tilat on kokonaan tai merkittävältä osin suljettu tai joiden järjestämä yleisötilaisuus on kielletty pandemian hallintaan liittyvän lain säädöksen tai viranomaismääräyksen johdosta. Samoin kieltoon rinnastettaisiin rajoitus, jonka johdosta tilaisuuden järjestäminen muuttuisi ilmeisen mahdottomaksi. Viranomaisen antama lievempi rajoitus tai suositus ei olisi tässä lainkohdassa tarkoitettu sulkemistoimi. Korvauksen piiriin eivät myöskään kuuluisi tilaisuudet, joitten osalta koronapassin käyttö olisi sallittu.

Tukikausi ja tuen määrittelyssä käytettävä vertailukausi määriteltäisiin uudelleen siten, että ne ovat osin päällekkäiset. Tällä varmistetaan todellisten, aiheutuneiden kustannusten korvaaminen. Korvauksiin oikeuttavat varsinaiset sulkemispäivät tukikaudelta.

Muista rajoituksista kärsineitten toimialojen ja yritysten korvauksia koskevaa 5 e §:ää muutetaan vastaamaan uusien ja jatkettujen rajoitusten aiheuttamaa kompensaatiotarvetta. Pykälän aikamäärät muutettaisiin uutta tilannetta vastaaviksi. Tukikausi olisi 1.12.21—28.2.22, vertailukauden ollessa vastaava ajankohta kahden vuoden takaa ajalta ennen pandemiaa. Muutoin laki pääosin vastaisi voimassaolevan lain eli kustannustuen viidennen kierroksen sisältöä. Uusille yrityksille mahdollistetaan tuen hakeminen käyttämällä myöhempää, pandemian ajan vertailukautta. Omavastuuta ja liikevaihdon alenemaa koskeva prosentti laskettaisiin 30 prosentista 25 prosenttiin. Tukien suuruudet vastaisivat määrältään ja menettelyltään pitkälle nykyisiä säännöksiä. Korvausten yhteenlaskettu yrityskohmainen maksimi olisi 2,3 miljoonaa euroa.

Lain tavoitteena on koronapandemian hallintaan liittyvistä kielto- ja rajoitustoimista kärsineitten yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen covid-19-pandemian aiheuttamassa vaikeassa tilanteessa sekä konkurssiin ajautuvien yritysten määrän vähentäminen järjestämällä yrityksille lisää aikaa toiminnan ja kustannusten sopeuttamiseen. Lain mukaisien tukien hakukaudet alkaisivat maaliskuusta 2022 lukien.

Arvio budjetointitarpeesta on seuraava: Pienten yritysten sulkemiskorvaus 130 miljoonaa euroa kuukaudessa, kustannustuki 101 miljoonaa euroa. Suurten yritysten sulkemiskorvauksen osalta arvio on 10 miljoonaa euroa kuukaudessa. Koska sulkemiset eivät ole kaikilla toteutuneet täysimääräisinä eivätkä myöskään koske koko tukikautta ja kun tukitarpeissa voi olla päällekkäisyyttä eri tukimuotojen suhteen, toteutuma saattaa jäädä tässä arvioitua pienemmäksi. Kokonaiskustannusarvio tarvittavasta määrärahasta on 200 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Eräät OKM:n hallinnonalan toimijat ja muun muassa kulttuurilaitokset eivät ole EU-yritystukilainsäädännössä tarkoitettua taloudellista toimintaa ja ovat näiden tukien ulkopuolella siltä osin.

Kaikkiin koronatukiin vaikuttaa EU:n valtiontukipöytäkirjan kesto, joka on 30.6.2022 asti. Mahdolliset jatkotoimet, kuten tapahtumatakuun valmistelut, ovat riippuvaisia tämän takarajan mahdollisesta jatkamisesta. Selvityksessä on, miten tapahtumatakuu voitaisiin toteuttaa EU:n valtiontukisäännösten puitteissa siten, että se olisi käytettävissä myös

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

kesä—heinäkuun vaihteen jälkeen. Tapahtumatakuu vaikuttaa alustavien tietojen mukaan varsin onnistuneelta tukimuodolta, sillä tapahtumatakuun avulla järjestettiin vuonna 2021 lähes tuhat tapahtumaa, mutta tuen kustannukset jäivät vain 14 miljoonaan euroon.

Arvoisa puhemies! Nyt olemme päässeet purkamaan rajoituksia. Toivon, ettemme tulisi kohtaamaan sellaista tilannetta, että tämä esittelyssä oleva sulkukorvaus- ja kustannustukipaketti saisi jatkoa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

17.09 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Sulkemiskorvausta ja kustannustukea ollaan jälleen kerran myöntämässä koronarajoituksista kärsiville yrityksille, jotka toimivat erityisesti matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-aloilla. Myös muiden toimialojen yritykset ovat oikeutettuja kustannustukeen, jos niiden toimintaan tai merkittävään osaan asiakaskunnasta on kohdistunut rajoituksia. Sulkemiskorvaukseen ovat oikeutettuja alle 50 hengen yritykset, mutta kustannustuessa ei ole yrityskohtaista kokorajaa. Lisäksi suurempien yritysten osalta on käynnissä erillinen sulkemiskorvausta koskeva valmistelu, joka, kuten ministeri Lintilä äsken mainitsi, vaatii EU-notifioinnin.

Arvoisa puhemies! Koska yritysten toimintaa on rajoitettu viranomaispäätöksillä, on ehdottomasti oikein, että rajoitusten vuoksi aiheutuneita menetyksiä korvataan yrityksille. Sulkemiskorvausta ja kustannustukea on kehitetty koko ajan, jotta ne kohdistuisivat mahdollisimman oikein. Parasta toki olisi, että rajoituksista päästäisiin kokonaan eroon mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

17.10 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tarkastelen tätä käsiteltävää asiaa ennen kaikkea kulttuuri- ja tapahtuma-alan näkökulmasta. Aivan niin kuin edustaja Kiviranta sanoi, kaikkein parasta on tietenkin se, että pystytään pitämään tapahtumat niin pitkään auki kuin mahdollista. Mitkään taloudelliset tuet eivät korvaa sitä valtavaa menetystä, jota tulee siitä, kun toiminta joudutaan sulkemaan.

Läpi pandemian on ollut erittäin tärkeätä harkinta siitä, että kaikki rajoitustoimet ovat tarkkarajaisia, oikeasuhtaisia ja välttämättömiä. Voi syystä kysyä, onko kulttuuri- ja tapahtuma-alan kohdalla todella ollut näin. Tuntuu, että tämä on se ala, joka kerta toisensa jälkeen on joutunut kärsimään todella kategorisista suluista ja vieläpä niin, että ulospääsyä ei ole ollut nähtävissä. Eli siellä kentällä on ollut todella vaikea ennakoida, miten omaa toimintaa on voinut esimerkiksi nyt tämän tuoreimman omikron-aallon aikana suunnitella kevääksi, kesäksi, tulevaksi syksyksi.

Jatkossa meidän pitää olla huolellisempia siinä, että jokaisessa rajoitustoimessa, joka tehdään, punnitaan tarkkaan sitä, että ne ovat aivan välttämättömiä, ne ovat tarkkarajaisia ja ne ovat oikeasuhtaisia. Niitä rajoitustoimia ei voida yhdelle kentälle tehdä sen takia, että halutaan tehdä ne ikään kuin varotoimenpiteenä. Tätä ei voi liikaa korostaa.

On todella hyvä, että näitä kustannustukia on nyt kehitetty monin tavoin. Ja tärkeää olisi huomioida se, että kulttuuri- ja tapahtuma-alan kentällä on paljon semmoisia toimijoita, jotka ovat joutuneet kohtaamaan nämä rajoitukset sillä tavalla, että käytännössä niistä on

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

seurannut se, että toiminta on pitänyt sulkea aivan kokonaan. Nyt olisi erittäin tärkeää, että näissä kustannustuissa huomioitaisiin myös tämä seikka.

Sitten toinen tärkeä asia, jonka haluan nostaa esille, on se, että pitäisi myös pystyä kompensoimaan ne taloudelliset menetykset siinä tilanteessa, että esimerkiksi musiikin kentällä on jouduttu siirtämään konsertteja. Eli siitähän on tullut näille järjestäjille valtavia taloudellisia menetyksiä siitähän huolimatta, että mahdollisesti se konsertti voidaan joskus myöhemmin järjestää. Pidän erittäin tärkeänä, että myös nämä siirrot huomioidaan tässä kustannustuessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, var vänlig.

17.13 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Ensinnäkin suuri kiitos ministeri Lintilälle tästä esittelystä ja myös lakiesityksestä. Tiedämme, että matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alat ovat ne alat, jotka ovat kärsineet todella paljon korona-ajasta. Me tiedämme myös, että nämä alat työllistävät satojatuhansia henkilöitä, ja moni on jo vaihtanut alaa, ja on todella tärkeää, että pyörät pyörivät näillä aloilla. Tulen keskittymään, ihan kuten edellä edustaja Honkasalo, kulttuuri- ja liikunta- ja tapahtuma-aloille, joilla muun muassa nämä freelancerit ovat olleet kaikista pahimmassa tilanteessa.

Vi behandlar alltså kostnadsstödet till turism-, restaurang- och evenemangsbranscherna. Det här stödet är egentligen från julen fram till februari, och alla dessa — något som vi har pratat om flera gånger — är ju branscher som har lidit väldigt, väldigt mycket på grund av restriktionerna. I den här tilläggsbudgeten är det 28 miljoner euro för aktörer och samfund inom kultursektorn, sedan har vi också 34 miljoner för enskilda näringsidkare och frilansare och för idrottssektorn ungefär 5,5 miljoner. Det är inte första gången som vi diskuterar de här branscherna och beviljar pengar, men samtidigt har sätten på vilka de här pengarna beviljas utvecklats på vägen, och det här är en väldigt bra sak då man ser det ur ett jämlikhetsperspektiv.

Det här stängningsstödet gäller tillställningar där publik inte kan vara på plats, men till exempel inom idrottsrörelsen vet vi att många idrottslag som är bolag har spelat för tomma läktare, och det här har gjort att man då också har tappat en del ekonomiskt. I det här fallet ger man en del pengar också till föreningarnas juniorverksamhet, och de här pengarna är ju någonting som inte kommer till gagn för juniorerna. Vi vet ju samtidigt att tiotusentals barn har slutat med idrottsverksamheten, och tröskeln kan inte vara alldeles för hög, då det gäller det ekonomiska, att komma tillbaka.

Sivistysvaliokunnassa käsitelimme asiaa tänään, ja lausunnossamme nostimme esille, että tapahtuma-alan elpymistä tuetaan jatkossakin eri tavoilla ja tämän pitää olla pitkäjänteistä työtä ja kannattavan liiketoiminnan kannalta jatkuvaa.

Haluan myös nostaa esille meidän rooliamme tässä. Me tiedetään, että joskin tuet tulevat, niin meidän pitää myös katsoa, että itse yleisö löytää paikkansa sitten lehtereillä — ja tässä meillä kaikilla on tärkeä rooli — ja kuluttaa kulttuuria, liikuntaa ja niin edelleen, koska tätähän ihmiset haluavat. He, jotka ovat näillä aloilla, haluavat näyttää osaamistaan, ja tätä kautta autetaan elpymistä myös näillä aloilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

17.16 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä tukipaketti on tietenkin tarpeellinen ja perusteltu tässä tilanteessa. Tässä on kuitenkin muutamia yksityiskohtia, jotka erityisesti matkailualalla ovat herättäneet huolta, liittyen näihin määritelmiin kuukausista, joiden ajalta tätä maksetaan, ja siihen, mihin kuukausiin sitä maksatusta verrataan. Eli on huomioitava se, että tämä maksettaisiin joului—helmikuulta, jolloin loka- ja marraskuu jäisivät ikään kuin väliin, vaikka ei silloin loka- ja marraskuussakaan matkailualalla erityistä riemun marssia vietetty.

Ja toisenakin, ne verrokkikuukaudet kuitenkin sijoittuisivat periaatteessa pandemia-ajalle, eli tässä ei verrattaisi sitä myyntiä aikaan ennen pandemiaa vaan johonkin aikaan pandemian kuluessa, jolloin se myynti lähtökohtaisesti ei kovin suurta ole oikeastaan missään vaiheessa ollut. Tällaisia heikennyksiä tähän ei tarvittaisi, koska alalla monet yrittäjät toimivat viimeisillä pennosillaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että meillä on noin 15 minuuttia aikaa tässä ensivaiheessa käsitellä tätä asiaa. — Nyt edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

17.17 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Koska yritysten toimintaa on rajoitettu viranomaisten toimesta, on totta kai oikein, että rajoitusten vuoksi aiheutuneita menetyksiä korvataan yrityksille. Esimerkkinä liikunnan ja urheilun toimialan yrityksille rajoitukset ovat aiheuttaneet taloudellisia menetyksiä. Koronapandemian aikana liikunnan ja urheilun elinkeinotoimintaa on rajoitettu toistuvasti täyskielloilla ja osallistujamäärärajoituksilla. Meille kaikille ovat tulleet tutuiksi tyhjät tai puolityhjät katsomot sekä kokonaan peruutetut ottelut ja turnaukset.

Urheilun osalta pelitapahtumat ilman yleisöä ovat aiheuttaneet merkittävää tappiota. Urheiluseuroilla on kuitenkin velvollisuus osallistua sarjatoimintaan sekä sitoumuksia eri yhteistyökumppaneiden kanssa, eikä otteluita ole voinut jättää pelaamatta. Otteluiden peruminen tai siirtäminen myöhäisempään ajankohtaan ei myöskään ole ilmaista. Valmistelut aiheuttavat työtä ja kustannuksia, paikat pitää maksaa, eikä takuita ottelun järjestämismahdollisuuksista ole aina ollut.

Arvoisa puhemies! Sulkemiskorvausta ja kustannustukea on kehitetty koko ajan, jotta ne kohdistuisivat mahdollisimman hyvin niille, jotka niitä tarvitsevat. Rajoituksista kärsineitä on tietenkin tuettava, eikä tuen ulkopuolelle jääviä väliinputoajaryhmiä saa syntyä.

Näkinsi ehkä myös perusteltuna, että sulkemiskorvausta mahdollisesti uudelleen harkittaisiin tai muokattaisiin niin, että sulkemiskorvaukset kohdistuisivat myös tapahtumiin, jotka rajoitusten vuoksi on perumisen sijasta jouduttu siis järjestämään ilman yleisöä, ja tapahtumiin, jotka on jouduttu järjestämään normaaliin laajuuteensa nähden hyvin olemattomalle joukolle.

Kuten täällä on viisaasti todettu, kaikista parasta toki olisi se, että rajoituksista päästäisiin kokonaan eroon. Keskustan linjana on ollut pitää rajoitukset niin minimissä kuin niitä on mahdollisuus pitää.

Puhemies! Omana huomioni: avataan kulttuuri, avataan liikunta, vapautetaan ravintoloiden aukiolot ja päästetään nuoret lähiopetukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

17.20 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Katson tätä asiaa vahvasti tapahtuma-alan silmin, ja tapahtuma-alaan kuuluvat nyt esimerkiksi kulttuuri- ja urheilutapahtumat. On aivan päivänselvää, että koronarajoituksista johtuvia menetyksiä pitää kompensoida, ja olen äärimmäisen kiitollinen siitä kehityksestä, mikä tässä kokonaisuudessa on ajan saatossa saatu aikaiseksi.

Muutama nosto, mistä olen itse hyvin huolissani.

Moni urheiluseura on isompi kuin tämä 50 hengen raja, minkä ministerikin nostaa esille, ja ymmärrän, että tämä johtuu EU-lainsäädännöstä. Siinä mielessä olisi erittäin tärkeää ja kirittäisinkin tässä lainsäädäntötyössä, jotta myös nämä yli 50 työntekijän toimijat, yritykset, saataisiin mukaan nopeasti. Siellä on paljon esimerkiksi sellaisia seuroja, jotka juniorityöhön voimakkaasti panostavat. Tuntuu hieman kohtuuttomalta, että tällaiset toimijat, jotka nimenomaan ovat päättäneet panostaa lapsiin, nuoriin, joutuvat tämän johdosta vaikeampaan tilanteeseen. Tässä toivoisin tosissaan nopeaa toimintaa. Siihen tietyllä tavalla ehkä yhtenä ehdotuksena, että yritettäisiin irrottaa niitä liiketoiminnan osia, jotka eivät niinkään kuulu tähän, eli juuri tämä junioritoiminta voisi olla hyvä esimerkki, että siinä toimivia henkilöitä ei laskettaisi tähän 50 työntekijään.

Sitten yleisöltä suljetuista tilaisuuksista haluan nostaa samaa huolta esiin kuin edustaja Kivisaari tässä. Urheilussa on usein aivan mahdotonta jättää pelaamatta otteluita. Se sekoittaa aikataulutusta, se sekoittaa sitä ansaintalogiikkaa, mikä seuroilla on, ja se sekoittaa koko sarjan toimintaa. Siinä mielessä on hyvin olennaista huomata se, että tällainen tyhjälle hallille pelaaminen on pelaajalle ikävä kohtalo, mutta se on seuroille todella haastava tilanne.

Sitten myös nostaisin nämä siirretyt tilaisuudet. Siinä totta kai on laaja skaala, siirrettyjä tilaisuuksia, voidaan miettiä, on urheilussa, kulttuurissa, mutta siellä on paljon yrityksiä, jotka tekevät sitä pyyteetöntä työtä siellä kulisseissa, mahdollistavat nämä tapahtumat. Ja olen tietyllä tavalla huolissani siitä, että vaikka tapahtuma siirretään, siellä on tehty aivan valtava määrä työtä pohjalla ja taustalla.

Ja oikeastaan viimeisenä huomiona haluaisin nostaa, että on hirveän tärkeää, että tapahtuma-alaa ei käytetä sellaisena varmuuden vuoksi -alana, että suljetaan nyt varmuuden vuoksi, vaan todella [Puhemies koputtaa] tarkasti mietitään aina ne oikeasuhteiset toimet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Löfström poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.23 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministeri Lintilälle erinomaisesta esittelystä. Tuosta ministerin esittelystä kävi hyvin ilmi tämä, miten poikkeuksellisia aikoja olemme eläneet, ja pitää ministeriä ja ministeriötä kiittää aivan erinomaisesta venymisestä tämän asian ympärillä.

Jos joku näkee moittimista näissä tuissa ja erilaisissa tukitoimenpiteissä, mitä yrityksille on suunnattu ja eri järjestöille on suunnattu, niin kannattaa muistaa rehellisesti se, miksi-köhän se tilanne on tämä. No, ihan varmastihan se on tämä, kun ei tällaista tilannetta koskaan ole ollut ja siksi toisekseen tätä viruksen käyttäytymistä ei kukaan ole pystynyt ennustamaan. Ministeri aivan viisaasti oman esittelypuheenvuoronsa lopuksi totesi, että toivottavasti näitä nyt ei kovin paljon enää lisää tarvittaisi, vaan päästäisiin niin sanotusti normaaliin elämään.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Kovin todennäköistä kuitenkin on — niin kuin viisaat virologit, tämän alueen erikois-asiantuntijat, sanovat hyvin — että tämä virus jää tänne maailmaan pyörimään, ja milloin se häviää täältä, sitä ei taida tietää kukaan. Mutta se oppi tästä minun mielestäni pitää jäädä, että Suomen eduskunnalla, joka valtion asioita tässä maassa ja maan asioita tässä maassa hoitaa, pitää olla valmiutta nopeisiin päätöksiin. Tätä samaa nopeutta toivoisin tässä nykyisessä taloustilanteessa — että meillä olisi aitoa intohimoa laittaa maan asioita yhä parempaan kuntoon.

Tämä korona on ollut meille valtava koettelemus. Se on ollut koko maailmassa valtava koettelemus. Ja kun vielä keskustellaan siitä, pitääkö rokotteita ottaa, niin arvoisa puhemies, totean vain yhden faktan. Kun luin tänäpäivänä valtakunnan lehdestä siitä, mitä tämä tauti on pahimmillaan aiheuttanut, niin onneksi on rokotteet keksitty, että suurin osa ihmisistä on välttänyt tämän kauhean tilanteen, ja tämä toki koskee yrittäjiäkin.

Vielä kerran kiitoksia ministeri Lintilälle erinomaisesta työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

17.25 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille meidänkin puolestamme siitä, että tämä lakiesitys on vihdoinkin saatu eduskuntaan. Nyt käsittelemme sitä talousvaliokunnassa erittäin kiireellisellä aikataululla niin, että ensi viikolla saamme tämän ulos eduskunnasta. Todella kyseessä on jo kuudes kierros kustannustukea ja toivottavasti viimeinen. Toivottavasti emme enää joudu palaamaan minkäänlaisiin sulkuihin vaan voimme avata yhteiskuntaa ja luoda ennakoitavuutta ja avointa näkymää näille toimialoille, jotka tästä kriisistä todellakin ovat kärsineet.

Jonkin verran kritiikkiä Suomen kustannustukia kohtaan tulee siitä, että ne ovat pienempiä kooltaan kuin muiden Pohjoismaiden tuet suhteessa maiden bruttokansantuotteeseen tai muiden Euroopan maiden tuet. Näin saattaa olla, mutta silloin on erityisen tärkeää, että ne kohdennetaan, niin tehokkaasti kuin mahdollista, juuri niille toimialoille ja yrityksille, jotka pahiten tästä kriisistä ovat kärsineet.

On hyvä, että nyt tähän, tällä kierroksella, on mahdollista ottaa mukaan myös uusia yrityksiä, ja toisaalta on myös hyvä, että tukikausi ja tämä vertailukausi ovat jonkin verran päällekkäin — uskon, että sekin tässä auttaa.

On myöskin perusteltua, että tämä omavastuu ja liikevaihdon alenemavaatimus laskee nyt 30 prosentista 25 prosenttiin. Tämä kertoo siitä, että tämän kriisin aikana on opittu ja on pystytty koko ajan kehittämään, kun jo kuudetta kierrosta kustannustuessa mennään. Silti kysymys on erittäin isosta rahasta: 130 miljoonaa plus noin 100 miljoonaa, ja sen lisäksi vielä suurille yrityksille tulevat noin 10 miljoonaa euroa per kuukausi.

Yli 200 miljoonaa euroa jälleen joudumme laittamaan tähän rahaa, ja se on kustannus, jonka tämä kriisi meille aiheuttaa. Kukaan meistä ei tätä tietenkään toivo. Syksyllä jo ajattelimme, että emme näitä enää tarvitsisi, mutta omikron aiheutti tähän vuodenvaihteeseen sellaisen tilanteen, että joudumme tässä taas olemaan. Mutta toivottavasti jatkossa tilanne on parempi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Tae, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

17.28 **Hussein al-Tae sd:** Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Tätä lakia on odotettu kauan, ja onneksi se on nyt tässä. Yritän pitää lyhyen puheenvuoron, jotta lain edistäminen ehtisi ja yritykset saisivat tukensa.

Haluaisin kysyä, arvon ministeri, siltä varalta, että saamme uuden variantin: Miten olette varautuneet siihen, että yritykset saisivat apua nopeammin ja nopeammassa tahdissa kuin ovat saaneet nyt? Uskon, että yrityksillä ei enää ole kassassa rahaa eivätkä ne enää pärjää — eivät ole pärjänneet nytkään niin hyvin — ilman näitä. Millä tavalla olette katsooneet nyt eteenpäin, että yrityksiä voidaan todella pitää pystyssä? Ja ihmisten mielenterveyttä, ennen kaikkea? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

17.28 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tosiaan niin sanottuun sulkemiskorvaukseen ja kustannustuki kutoseen liittyvä hallituksen esitys. Tuo numero tuen perässä kertoo valitettavasti siitä, miten pitkään tämä pandemia on jo kestänyt, ja on valitettavaa sinänsä, että joudumme taas tällaista tukea täällä käsittelemään, mutta kun tilanne on tämä, niin on tietenkin välttämätöntä ja oikein tukea, kun hallituksen ja viranomaisten toimesta toimintaa on jouduttu rajoittamaan.

Tätä sulkemiskorvausta ja kustannustukea on tosiaan pandemian kuluessa kehitetty, jotta tukien osumatarkkuus olisi mahdollisimman hyvä ja oikeudenmukainen. Sekin on tässä matkan varrella selvinnyt, että täydellisesti toimivia tukia on valitettavasti hyvin vaikea säätää, ja siksi tietysti parasta olisi, että kaikista rajoituksista, niistä viimeisistäkin, päästäisiin eroon.

Pidän kuitenkin hyvänä ja kiitän siitä ministeri Lintilää, että tässäkin esityksessä kehitystä on tapahtunut, nyt erityisesti uusien yritysten mukaan pääsyn sekä omavastuun osalta. Uudet yritykset eivät päässeet edellisten kahden kustannustuen piiriin, mikä oli myös kilpailunäkökulmasta erittäin ongelmallista, mutta tällä kertaa myös uudet yritykset siis ovat oikeutettuja tukeen, mikäli kriteerit täyttyvät, ja vertailuajankohta on uusien yritysten osalta tällöin marraskuu 21. Myös omavastuun ja tuen saamiseksi edellytettävän liikevaihdon aleneman laskeminen 30:stä 25 prosenttiin on yritysten näkökulmasta tervetullut muutos edellisiin kierroksiin verrattuna. Muilta osin lakiesitys ymmärtääkseni vastaa pääosin voimassa olevan lain sisältöä.

Näistä sinänsä myönteisistä muutoksista huolimatta esitys ei varmasti vielääkään ole täysin ongelmaton. Esimerkiksi tämä sulkemiskorvauksen rajausta vain alle 50 hengen yrityksille on ongelmallinen erityisesti sellaisille yrityksille, joiden toiminnassa esimerkiksi korostuu tämä yleishyödyllisen toiminnan luonne, kuten esimerkiksi urheiluseurojen juniorityö, joka on varsin laajamittaista ja tärkeää työtä.

Tulemme käsittelemään tämän esityksen huolellisesti talousvaliokunnassa ja tutustumaan tietysti myös sidosryhmien näkemyksiin ja myös mahdollisiin huoliin. Kiitän ministeriä esityksestä ja toivon todella, että rajoituksista päästään eroon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt tälle asialle tässä vaiheessa varattu aika alkaa kulua umpeen. — Ministeri Lintilä, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

17.31 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä:** Arvoisa herra puhemies! Tiiviisti. Ensinnäkin, edustaja Honkasalo, kulttuuri- ja tapahtuma-ala kärsinyt. Kyllä, varmasti on kärsinyt siitä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Ne olivat hallituksen ratkaisuja, joita tehtiin ja joita avit panivat pitkälle käytäntöön. Itse olisin ollut huomattavasti avoimemman käytännön kannalla. Olivatko ne välttämättömiä? Sen saa jokainen sitten määritellä. Kustannustuki on enemmän OKM:n kautta menevä sille puolelle. Se ongelmahan meillä tietyllä tavalla oli, että meillä on se rajapinta OKM:n ja TEMin välillä. Eli OKM:ssä ovat — voiko sanoa — taiteilijat ja TEMin puolella ovat ne, jotka tekevät sitä osakeyhtiönä tai elinkeinotoimintana. Ja tästähän esimerkiksi freelance-reitten ongelma tuli. Pyydettiin Tanskan mallia. No, siellä oli se ero, että he olivat kaikki rekisteröityjä. Suomessa friikut eivät ole rekisteröityjä, eli siinä on kehittämispaikkaa varmasti.

Tämä tapahtumatakuu tulee vastaamaan sitten niihin siirtoihin. Eli jos joudutaan siirtämään, niin sinä pääset tapahtumatakuun kautta. Ihan samaan edustaja Ollikainen viittasi eli tähän kulttuuri- ja tapahtumapuoleen. Tämä on se ongelma tietysti, joka siellä oli. Ja toivon mukaan — mehän haetaan komissiolta vielä lupaa, koska se komission lupa loppuu tosiaankin siihen kesäkuun loppuun — me voitaisiin jatkaa, koska suomalaiset tapahtumat, niin kuin hyvin tiedätte, alkavat juhannuksesta, ja me mennään siitä juhannuksesta sinne elokuun loppuun, ja tämä olisi meille äärettömän tärkeä patkka, että me saataisiin tämä, että voitaisiin tuoda se.

Edustaja Mäkelä kysyi, miksi loka—marraskuu on sieltä pois. No ensinnäkin meillä oli marras—lokakuun alussa lievempi rajoitus, se oli 15. päivään asti, ja sen jälkeen anniskelu oli mahdollista koronapassilla. Eli sen perusteella katsottiin, että ne loka- ja marraskuu voidaan jättää siitä pois.

Täällä edustajat Kivisaari ja Kaunisto molemmat, ja itse asiassa edustaja Kallikin, viittasivat seuroihin ja tähän 50:n rajaan. Seurojen tuki tulee pitkälti OKM:n puolelta. Mutta me tulemme tukemaan esimerkiksi sulkukorvauksien kautta, voisiko sanoa, pääsarjatason urheilua. Siellä tulee meillä varmaan olemaan lätkää, siellä tulee olemaan koripalloa — salibandy taitaa olla pitkälle ry-pohjainen — mutta nämä kaikki tulevat olemaan. Se 50:n raja on problemaattinen. Me haetaan sitä laajemmallekin. Mutta se notifiointi kesti viimeksi kaksi kuukautta, niin että me haluttiin nyt, että pannaan se 50 liikkeelle. Jos se notifiointi tulee nopeammin, niin liitetään se vielä sinne mukaan. Eli tämä on ihan käytännön syy, että ei alle 50:n. Ja aivan niin kuin edustaja Kaunisto sanoi, niin haetaan myös sitä, että jos niitä voitaisiin pilkkoa.

No, sitten edustaja al-Tae kysyi, miten saataisiin nopeammin. Minä en ihan ota tuota vastaan. Meillä on haussa tällä hetkellä kustannustuki vitonen, [Puhemies koputtaa] ja nyt meillä on jo kustannustuki kutonen tulossa. Eli kyllä nämä ovat aika päällekkäin liikkumassa.

Ja kolme minuuttia tuli täyteen. Kiitoksia, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.34.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.00.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

19.00 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta. Nostin aikaisemmassa puheenvuorossani urheiluseurojen huolen — etenkin niiden seurojen, jotka panostavat juniorityöhön — ja kiitän ministeri Lintilää erinomaisesta vastauksesta ja tämän ongelman huomioimisesta. Toisaalta myös nostin huolen pääsarjaseurojen haasteesta, kun ne joutuivat pelaamaan tyhjiille katsomoille, ja en silloin ajan puutteessa päässyt tätä asiaa syvemmin puimaan. Tässä kuitenkin aina välillä tulee sellaista kritiikkiä, että urheilu ja liikunta eivät saa tarpeeksi ääntä täällä eduskunnassa, joten käytän nyt minuutin sen puolesta, jos se jotain helpottaa. Tärkeä asia, kuten kaikki tiedämme.

Jos mietitään näitä urheiluseuroja, jotka ovat tässä vaikeassa ajassa joutuneet tyhjiille katsomoille pelaamaan, niin mihin kaikkeen se vaikuttaa? Se vaikuttaa siihen, että nämä urheilijat — jotka siis ovat työntekijöitä, tekevät sitä työkseen — todennäköisesti joutuvat lähitulevaisuudessa tekemään samaa työtään pienemmällä palkalla, koska seurojen talous on heikko. Samaan aikaan luonnollisesti, kun pelaajien markkinat ovat globaalit, mahdollisuudet ja todennäköisyydet lähteä ulkomaille kasvavat, koska Suomesta korvaus ei ole sen mukainen kuin ehkä jossain muualla olisi. Tämä johtaa siihen, että joukkueet heikkenevät, sarjataso heikkenee, ja olen äärimmäisen huolissani siitä, koska olen itse päässyt kokemaan sen, mikä idolien vaikutus nuoriin ja lapsiin on. Jos me mietitään, että seurat heikentyvät tällaisen haastavan ajan johdosta ja lapset menettävät itseltään ne tärkeät idolinsa, jotka tukisivat siihen elämään, jossa liikkuminen ja urheilu ovat merkittävä osa, niin tämä kehitys on kyllä sitä luokkaa, että jos me emme saa lapsia ja nuoria henkisesti ja fyysisesti terveisin aikuisikään siirrettyä, niin me emme tule ikinä saamaan tarpeeksi rahaa kasaan, että meidän sote-kulumme tulevat katetuiksi.

Eli tämä kokonaisuus on aivan valtava, mistä tässä puhutaan, millä tavalla me pystytään meidän urheiluseurat pitämään hengissä, ja ne seuraukset ovat niin karmaseviä, että todella toivon, että ministeri muistaa nämä urheiluseurojen huolet myös lakia hioessaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, poissa. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.03 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Koronapandemia on koetellut monia toimialoja todella kovaa, ja maan hallitus on varmasti tehnyt parhaansa tukeakseen yritystoimintaa ja sitä kautta jokaista suomalaista palkansaajaa näiden vaikeuksien keskellä. Suomi on pienempi kansantalous ja julkinen taloutemme on heikommassa asemassa kuin vaikkapa naapurimailla Ruotsilla ja Norjalla. Ja tässä mielessä monet tukikokonaisuudet, joita Suomen hallitus on pystynyt lanseeraamaan tässä tilanteessa, ovat huomattavan paljon vaatimattomampia kuin naapurimaidemme.

Esimerkiksi matkailualan kannalta Ruotsi ja Norja ovat Suomelle kovia kilpailijoita, ja kun tämä pandemia näistä tukitoimista huolimatta on iskenyt kovaa suomalaiseen matkailuun, niin olisi tarpeen tehdä myös muita konkreettisia toimenpiteitä, joilla nyt voitaisiin kotimaista matkailualaa — toki tietysti ravintola- ja tapahtuma-alaakin, kaikki liittyvät toisiinsa, majoitusliiketoiminta ja niin edelleen — saada vauhtiin sillä tavoin, että saa-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

vutettaisiin myös investointikykyä tulevaisuutta varten. Ja tässä mielessä, arvoisa puhemies, tämän lisäksi, että nyt tehdään esimerkiksi tätä lainsäädäntöä uuden kustannustukierroksen aikaansaamiseksi, esitän, että esimerkiksi matkailua ja ennen kaikkea niitä tulevaisuusinvestointeja vauhdittamaan saataisiin hallitukselta tällainen elvyttävä kokonaisuus, jossa voisi olla ennen kaikkea veroelementtejä niin, että esimerkiksi ravintolaruokailun ja ravintola-anniskelun arvonlisäveroa, miksei myös vaikka hotelliyöpymisten ja muiden sellaisten toimintojen arvonlisäveroa, alennettaisiin, millä saataisiin nyt nopeasti sitten niitä kasvuedellytyksiä matkailualallemme.

Uskon, että tämän pandemiavaiheen jälkeen, joka on monella tapaa myös muokannut ihmisten sosiaalista kanssakäymistä, voitaisiin luoda Suomeen sellaista uutta kulttuuria, joka voisi olla monella tapaa virkistävää ja vaikkapa kansanterveytemmekin näkökulmasta asioita eteenpäin vievää. Tämän haluaisin hallitukselle ajatuksena esittää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan ja sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Kaivostoiminnalle RAJAT

Kansalaisaloite KAA 1/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään yksi tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aika-aulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Mari Holopainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.35 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos aloitteen tekijöille ja alikirjoittaneille. Teitä on yli 60 000.

Moni yllättyy kuullessaan, että Suomessa voi tehdä malminetsintävarauksen ihan minne tahansa käytännössä, niin Saimaan rannoille kuin Lapin arvokkaille erämailla. Aloitteen tavoitteet rajata arvokkaat alueet ulos malminetsinnästä ja kaivostoiminnasta ovat erittäin järkeviä ja kannatettavia. Vihreät kannattavat aloitteen tavoitteita.

Aloitteessa esitetään, että kaivostoiminnasta rajattaisiin ulos esimerkiksi saamelaiden kotiseutualueet, luonnonsuojelualueet, pohjavesialueet ja erämaa-alueet sekä tietyt ranta-alueet ja sen lisäksi valtakunnalliset maisema-alueet. Ehkä erikoisempaa on, miksi näitä alueita ei ole vielä rajattu ulos. Tällä hetkellä siis nykyinen lainsäädäntö sallii malminetsinnän ja kaivostoiminnan, tietysti luvut tarvitaan joka tapauksessa, mutta lähtökohtaisesti ihan mihin tahansa muualle paitsi hautausmaille ja Puolustusvoimien alueille, elikkä nämä ovat ne rajoitteet. Siksi tämä nykyinen kaivoslaki aiheuttaa valtavaa epävarmuutta muille elinkeinoille ja ihmisille — mökinomistajille, asukkaille ja kaikille niille, jotka harkitsevat, että he olisivat investoimassa vaikkapa tietylle alueelle.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Eduskunnan tahtotila on selvä. Me ollaan käsittelemässä tällä eduskuntakaudella jo toista kaivoslakialoitetta ja viime kerralla teimme yksimielisesti useita lausuntoja, joissa haettiin kiirehtiä tämän lain valmistumista suhteessa muun muassa CETA-sopimuksen mahdolliseen voimaantuloon. Edellytimme, että arvokkaat luontoalueet rajataan ulos. Edellytimme, että korvauskäytännöistä pitää tehdä oikeudenmukaisempia ihmisille.

No, nyt tätä valmistelua on tässä tehty jo pitkään. Sen valmistelun ongelmista on puhuttu hyvin laajasti julkisuudessa. Varmasti sellainen lähtökohtainen ongelma on siinä, kun tarkastelemme, keitä ja mitä tahoja tässä kaivoslakiryhmässä on mukana. Se lähtee jo sieltä. Mukana ei ole tutkimustahoja. Mukana on hyvin vahvasti kaivosteollisuuden edustusta. Tämä on hyvin iso rakenteellinen ongelma Suomessa, jos me näin valmistelemme lakeja, ottaen huomioon, että hallitusohjelman tavoitteena on kehittää kaivoslainsäädäntöä erityisesti niin, että ympäristönsuojelu paranee ja ihmisten oikeudet paranevat. Silloin luontevasti tarvitsimme tällaista asiantuntemusta mukaan.

Myös useita viivästyksiä on koettu tässä matkan varrella, ja ehkä pöyristyttävintä on se, että eduskuntaa on syytetty näistä viivästyksistä. Tässä on kyse erityisesti intressivertailusta. Eduskuntahan mietinnössään ei edellyttänyt, siellä lausumissa esimerkiksi, että intressivertailu on tehtävä, vaan se on yksi punnittava vaihtoehto, mutta otimme kantaa myös siihen, että selkeillä lupaehdoilla voidaan saavuttaa kenties paremminkin sellaisia tavoitteita, joita intressivertailulla tavoitellaan. Eduskunta sen sijaan todellakin edellytti hyvin selkeästi, että arvokkaat luontoalueet täytyy suojella kaivostoiminnalta. Tähän olisi voinut käyttää vähän enemmän aikaa.

No mitä nyt on sitten saatu aikaiseksi? Jotakin, mutta ei kovin paljoa. Siellä on kunnan kaavoitusoikeus vahvistunut. Totta kai on ihan olennaista, että kunta voi päättää, tuleeko sen alueelle avolouhos. Voihan kunta tälläkin hetkellä päättää, tuleeko kunnan alueelle nakkikioski. On totta kai aivan selvää, että tällainen epäkohta pitää saada kuntoon, se on tässä ehkä selkein parannus. Mutta valitettavasti siihen, mitä eduskunta edellytti, malminetsinnän järjeistämistä, on hyvin vähän järkeä nyt tässä lakiluonnoksessa tullut. Maanomistajat voivat, enemmistö heistä, vaikuttaa asiaan vasta kymmenen vuoden jälkeen, ja siihenkin ehtoon on porattu aika paljon reikiä. Poikkeustilanteet ovat hyvin epämääräisiä, ja niiden perusteella voi sitten anoa jatkoa. Tällainen poikkeustilanne kuitenkin koskee vain kaivosyhtiöitä, eliikä heidän näkökulmastaan on asiaa ajateltu. Tämä aiheuttaa riskin monien arvioiden mukaan myös investointisuojan osalta. Tällaiset selkeät epäkohdat tulisi tästä luonnoksesta totta kai korjata, koska hallitusohjelmassa ei ole sovittu kaivoslain heikentämisestä vaan päinvastoin.

Suomen elinkeinopoliittinen strategia tarvitsee uudistamista. Me pystymme parempaan kuin haalimaan mahdollisimman paljon avolouhoksia Suomeen. Meillä on tiedossa jo se, että hyvät esiintymät on löydetty, monet otettu käyttöön. Se, mitä on jäljellä, on näitä keskimäärin heikompilaatuisia esiintymiä.

EU:n biodiversiteettistrategian mukaan 30 prosenttia pinta-alasta tulisi suojella. Tämä on siis hyvin linjassa tämän nyt esitetyn kansalaisaloitteen kanssa, joka esittää, että tietyt alueet suojellaan meidän pinta-alastamme. Tällä hetkellä jo noin 15 prosenttia Suomen pinta-alasta on varattu erilaisille kaivosyhtiöille, ja tämä on totta kai varsin ikävä epäkohta meille suomalaisille, jotka emme voi tietää, mihin ja milloin tällaisia varauksia tulee, eikä meillä ole minkäänlaisia keinoja myöskään vaikuttaa siihen, tuleeko niitä varauksia. Hyvin vähän on nyt eväitä myöskään tässä lakiluonnoksessa tuotu siihen, valitettavasti.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Olisi varmasti syytä jatkaa tämänkin kansalaisaloitteen myötä sitä tarkastelua, onko järkevää, että ihan kaikki on kaupan, vai olisiko meillä koulutettuna, osaavana kansakuntana, jossa on paljon puhtaita järviä, myöskin mahdollisuus parempaan. Tällä aloitteella ja sillä aikaisemmalla aloitteella on suomalaisten vahva tuki. Kiitän lämpimästi vielä kerran kaikkia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

17.42 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme täällä keskustelemassa Kaivostoiminnalle rajat -kansalaisaloitteesta. Tämä on järjestyksessä jo toinen kaivostoimintaan liittyvä kansalaisaloite, joka on käsittelyssä täällä eduskunnassa tällä vaalikaudella. Aiempi aloite, Kaivoslaki Nyt, vaati kaivoslain kokonaisuudistusta, ja Kaivostoiminnalle rajat -aloite vaatii, että lainsäädäntömme linjaa ne alueet, mihin kaivosten etsintä ja varaukset eivät sovi.

Nykyisellään lainsäädäntömme on kaivosteollisuuden kannalta edullinen, ja Suomi on sen vuoksi kansainvälisten kaivosyhtiöiden kannalta erittäin houkutteleva maa. Nykyisellään ongelma tässä on kuitenkin se, että maaperämme kaivannaiset voi hakea täältä halpaan hintaan muualla jalostettaviksi ja riskit ja haitat jäävät paikallisten murheeksi. Etsintävarauksia voi tehdä myös sellaisille alueille, joille tuskin on mahdollista saada lupaa varsinaiselle kaivostoiminnalle, ja nämä valtavat varausalueet herättävät epävarmuutta ympäri maata niin ainutlaatuisen, Euroopan neljänneksi suurimman järven rannalla, Saimaalla, kuin myös pohjoisessa lappilaisten maanomistajien parissa.

Ihmisten huoli on otettava tosissaan. Kaivostoiminta ei ole nykyisin Suomessa lainkaan kestäväällä pohjalla. Maamme pinta-alasta on jopa yli kymmenesosa varattu kaivostoimintaan tähtäävälle malminetsinnälle. Etsintävarauksia on tehty myös luonnonsuojelualueille, saamelaisten kotiseutualueille sekä puhtaiden, mittaamattoman arvokkaiden järvien, Saimaan ja Päijänteen, rannoille.

Kaivokset eivät kuitenkaan sovi kaikkialle, ja toimintaan sisältyy usein riski peruuttamattomista, laajoista ympäristövahingoista. Kaivosten etuajo-oikeus tulee poistaa. Ympäristöltään ja kulttuuriltaan arvokkaiden alueiden koskemattomuus on turvattava rajaamalla ne kaiken kaivostoiminnan ulkopuolelle niin sanotuiksi no-go-alueiksi, aivan kuten tässä kansalaisaloitteessa esitetään. Lupia myönnettäessä on myös huomioitava kaivostoiminnan koko elinkaaren aikaiset vaikutukset ympäristölle ja muulle elinkeinotoiminnalle.

Eduskunta on aiemmin Kaivoslaki Nyt -kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä kirjannut yksimielisesti kaivoslain etenemisen kannalta olennaisia lausumia ja vaatimuksia. Nuo eduskunnan asettamat vaatimukset tulee viedä lakiin täysimääräisesti. Eduskunta edellytti muun muassa, että kaivoslakia uudistettaessa hallitus varmistaa nykyistä selkeämmin korvaamattomien alueiden suojelun. Hallituksen tulee myös varmistaa korvauskäytäntöjen oikeudenmukaisuus haittojen kärsijöille.

Hallitusohjelmassa on linjattu, että kaivoslaki uudistetaan. Alun perin kaivoslaki piti saada eduskunnan käsittelyyn jo yli vuosi sitten, mutta valmistelu on viivästynyt, ja aivan aiheellisesti tämä on herättänyt ärtymystä ja huolta kentällä.

Kentällä on myös hämmästely kaivosyhtiöiden ja kaivosteollisuuden vahvaa edustusta osana työ- ja elinkeinoministeriön lainvalmistelua. On äärimmäisen tärkeää pitää kiinni lainvalmistelun riippumattomuudesta. Kaivosteollisuuden vahva mukanaolo herättää huol-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

ta siitä, kuinka saadaan kasvatettua kaivosyritysten vastuuta ympäristöstä, kun he ovat itse näissä valmistelupöydissä näin vahvasti mukana.

Kiitos kansalaisaloitteen taustalla oleville aktiiveille ja kymmenilletuhansille aloitteen allekirjoittajille! Toivottavasti tämän aloitteen ja tämän ympärillä käydyn keskustelun kirittämänä hallituksen työ saadaan maaliin ja kaivoslain luonnos valmistuu ja se saadaan lausuntokierrokselle lähetettäväksi ja aikanaan sitten piakkoin myös tänne eduskunnan käsittelyyn.

Kansalaisilta tullut ääni on vahva: kaivostoiminnalle on saatava rajat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

17.47 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä hieno asia, että aktiivisella kansalaistoiminnalla on saatu jälleen nostettua aloite tänne eduskuntaan. Edellinen kaivostoimintaa koskeva Kaivoslaki Nyt -niminen aloite käsiteltiin vuonna 2020, mutta eduskunta hylkäsi sen. Tämän Kaivostoiminnalle rajat -aloitteen tavoitteena on muuttaa lakejamme niin, että Suomeen määriteltäisiin alueita, joilla malminetsintää tai kaivostoimintaa ei saisi lainkaan harjoittaa. Aloite on kriittisen ajankohtainen, sillä ainakin Saimaan ja Päijänteen suunnalla on viime aikoina tehty kartoitusta ja varauksia ja suunnitelmia mahdolliseen kaivostoimintaan ryhtymisestä. Noilla alueilla kaivostoiminnan aloittaminen olisi monessakin mielessä katastrofaalista, ja kansalaisetkin ovat reagoineet näihin suunnitelmiin kauhulla.

Aloitteessa sanotaan hyvin, että Suomessa tulee olla kaivoksia tulevaisuudessakin, mutta ei missä tahansa tai millä ehdoilla tahansa. Kansallismaisemamme ei saa joutua tuhottavaksi lyhytnäköisen voitonsaannin alttarille kallisarvoista luontoa riistäen. Toki kaivokset tuottavat hyvinvointia kuin mikä tahansa teollisuus, mutta ne myös erityisellä tavalla tuhoavat ympäristöä. Kaivoslakia ollaan uudistamassa, ja ilmeisesti hallituksen esitys siitä on tulossa eduskunnan käsittelyyn tänä keväänä. Uudistuksen tavoitteena on parantaa kaivosten ympäristönsuojelua ja toimintaedellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Edellä mainitut ovat hyviä tavoitteita, ja varmaankin tämän kansalaisaloitteen tärkeä viesti tulee uudistuksen yhteydessä tarkasti tutkittavaksi. Samalla on tarpeellista pysäyttää vahvalla lainsäädännöllä kaikki mahdollisuudet kansallisomaisuuksiemme ryöstämiseen ulkomaille. Korostan tätä: samalla on tarpeellista pysäyttää vahvalla lainsäädännöllä kaikki mahdollisuudet kansallisomaisuuksiemme ryöstämiseen ulkomaille. Parasta tietenkin olisi, että tällaisista suurista ympäristönsuojelullisista linjauksista päätettäisiin kansanäänestyksellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

17.50 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto haluaa uudistaa kaivoslain niin, että se palvelee paikallisten ihmisten etuja ja suojelee ympäristöä ja luontoa. Tämän me halusimme tehdä jo viime hallituskaudella. Vasemmistoliiton tavoitteet kaivoslain uudistamisen suhteen näkyvät hyvin selvästi myös Marinin hallitusohjelmassa. Siinä uudistuksen lähtökohtana on ympäristönsuojelun tason parantaminen, kaivosten toimintaedellytysten varmistaminen ja paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Me vasemmistoliitossa ajattelemme, että maaperän rikkaudet kuuluvat aina lähtökohtaisesti kansalaisille ja yhteiskunnalle. Yritysten, ja usein nimenomaan monikansallisten yritysten, on maksettava kansallisomaisuuden hyödyntämisestä ja ympäristöhaittojen aiheuttamisesta korvaus. Kunnilla tulisi myös olla oikeus sallia tai kieltää kaivostoiminta alueellaan. On väärin, että nyt monikansalliset yhtiöt ovat voineet kaivaa maaperämme rikkauksia lähes maksutta samaan aikaan, kun ympäristöhaitat ovat jääneet Suomeen. Veronmaksajille on jätetty valtavia ympäristövahinkojen laskuja, mutta myös sellaisia ympäristötuhoja, joita on mahdotonta korvata rahalla.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että pidämme kiinni hallitusohjelman kirjauksista emmekä jousta näistä. Erityisesti alkuperäiskansojen oikeuksien ja luonnonsuojelun tason parantaminen ja kaavoitusoikeuden nykyiset muotoilut eivät ole riittäviä, joten niistä pitääkin pitää ääntä. Meille vasemmistossa on myös tärkeää, että kaivosvero on valmistelussa ja se toteutetaan tämän hallituksen päätöksellä.

Tässä yhteydessä haluan tuoda esiin myös vasemmistoliiton eduskuntaryhmän tänään julkaistun linjapaperin luontokadon pysäyttämiseksi, jossa peräänkuulutetaan ekologista kompensatiota, kun toteutetaan luonnon kannalta raskaita hankkeita, joista kaivostoiminta on yksi esimerkki. Siksi onkin tärkeää, että luonnon arvokkaimmat alueet rajataan kokonaan pois malminetsinnän ja kaivostoiminnan piiristä, mikä on myös vasemmiston tavoite ja se, mitä tämä käsittelyssä oleva kansalaisaloite esittää.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kiittää tästä kansalaisaloitteesta, ja toivon sille huolellista ja monipuolista käsittelyä eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.53 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Tärkeä aloite ja tärkeä teema — kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille. Tämä kansalaisaloitemalli on arvokas demokratian osatekijä, joka on ihan selvästi otettu Suomessa aktiivisesti käyttöön.

Ensinnäkin tästä aloitteesta: Lähtökohta on ihan oikea. Kaivostoimintaa tulee voida harjoittaa Suomessa myös jatkossa, mutta niin kuin aloitteessa lähdetään liikkeelle, on huomioitava arvokkaat luontoarvot, vesistöt, kulttuurikohteet — tämän tyyppiset, jotta niitä ei päästä pilaamaan. Otan nyt esimerkkinä aloitteessakin mainitut Saimaan ja Päijänteen. Päijänteen osalta on selvää esimerkiksi se, että sieltä tulee vesi Helsinkiin ja ei ole mitenkään ajateltavissa, että lähdettäisiin sotkemaan sellaista vesistöä, jonka varassa merkittävä osa Suomen väestöstä on. Saimaa on luku sinänsä, kansallismaisemaa. Meillä on ympäri Suomea arvokkaita vesistöjä, joita ei pidä pilata.

Kaivoslaki on ollut matkassa pitkään, sitä on siirretty eteenpäin. En tiedä, mikä hallituspuolueilla siinä viivästyttää. Erimielisyydet taitavat olla kovia.

Itse olen pitänyt kaivoslain osalta tärkeänä, että siellä olisi joitakin elementtejä, muun muassa tämä kaivosvero, jotka hyödyttävät niitä kuntia, joissa kaivos toimii. Se lisää hyväksyttävyyttä paikallisesti. Esimerkiksi omalla paikkakunnallani, Valkeakoskella, on kultakaivos, mutta kun kultaa ei siellä jalosteta, niin siitä ei paikallisesti kovin paljon hyötyä taloudellisessa mielessä ole. Kunnalle pieni siivu olisi kyllä ihan paikallaan. Vastapuolella sitten pitää olla se, että kunnalla tulisi kaivoslaissa olla mahdollisuus mahdollistaa tai rajata kaivos oman kunnan ulkopuolelle, jolloin valtuusto sekä joutuu arvottamaan että saa ar-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

vottaa taloudelliset arvot ja ympäristöarvot ja saa miettiä, kummasta narusta vedetään. Paikallinen päätöksenteko on siinä mukana.

Vakuutusmaksujen pitää olla kohdallaan. Konkurssitilanteissa tai vastaavissa on oltava täysi varmuus siitä, että ennallistetaan kunnolla.

Ja edelleenkin tästä taloudellisesta merkittävydestä: kaivostoiminta on isoa teollisuutta, sen pitää olla jatkossa myös mahdollista Suomessa, mutta nämä ympäristöarvot tarkkaan [Puhemies koputtaa] rajattuna huomioiden.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.56 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisten huoli tästä kaivostoiminnasta ja valtausten teosta ja malminetsinnästä on laajaa ja perusteltua ja on tuottanut useampiakin kansalaisaloitteita, mikä on hyvä asia, koska nämä asiat tuodaan tänne eduskuntaan keskusteluun.

Mielestäni tähän kaivostoimintaan liittyy kaksi merkittävää potentiaalista epäkohtaa, jotka pitäisi huomioida. Eli ensimmäisenä tämä, että kansallisomaisuus, jota mineraalit ja malmit mitä suuremmassa määrin ovat, voidaan nyt viedä pois maasta ilman käypää korvausta ja se ei ole oikein, että Suomesta voidaan viedä kansallisomaisuutta pois ilman käypää korvausta. Ja toisenakin kaivostoiminnan mahdolliset ympäristövaikutukset, jotka pahimmillaan eivät ole siedettävissä ja kestettävissä tai korjattavissa oikeastaan mitenkään.

Kaivoksiahan on hyvin moneen lähtöön, on hyvin monenlaista kaivostoimintaa. Esimerkiksi kotikaupungissani Lappeenrannassa on kahden kilometrin päässä Saimaasta noin 700 metriä leveä ja 150 metriä syvä avolouhoksen monttu, jonka olemassaolosta käytännössä kukaan ei tiedä, ellei katso ilmakuvaa tai tule miettineeksi, miksi juna joutui kiertämään siinä kohtaa muutaman sadan metrin pidemmän matkan. Se kaivos ei aiheuta juurikaan merkittäviä ympäristövaikutuksia, muuta kuin ehkä paikallista hiekan leviämistä. Mutta sitten taas toinen ääripää on joku Talvivaara, joka saastuttaa kokonaisia vesistöjä. On valtava ero siinä, millaista kaivostoimintaa harjoitetaan ja missä sitä kaivostoimintaa harjoitetaan, mikä on mahdollista missäkin. Ja tämä tulisi mielestäni huomioida lain tasolla sillä tavalla, että tässä olisi järkevä harkinta kaivostoiminnan lajin ja luonteen suhteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

17.57 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kulttuuri kuuluu kaikille, mutta kaivokset eivät todellakaan kuulu kaikkialle. Vihreät tukevat lämpimästi tämän kansalaisaloitteen tavoitteita.

On todella vahva signaali, että tämän eduskunnan aikana eduskuntaan asti on tullut jo kaksi kansalaisaloitetta, joiden kannattajat ovat siis ylittäneet 50 000 rajan. Tämä aloite sai yli 60 000 allekirjoittajaa, ja edellinen kansalaisaloite Kaivoslaki Nyt sai melkein 60 000 allekirjoittajaa. Sen lisäksi aloite, joka ei päässyt eduskuntaan asti, Ei kaivoksia Suomen Käsivarteen -aloite, sai sekin 38 000 allekirjoittajaa, ja adressi, jolla on vastustettu Ylläksen kaivosta, on saanut yli 50 000 allekirjoitusta. Tämäkin osoittaa, että suomalaiset ovat todella kypsyneet siihen, että meidän lainsäädäntömme katsoo kaivosten lupaehtoja ja luvitusjärjestelmää aivan yksipuolisesti kaivosyhtiöiden näkökulmasta ja unohtaa ympäristön ja ihmisten, lähialueiden asukkaiden oikeudet.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Kaivoksia toki tarvitaan, mutta on muistettava, että maaperän mineraalit eivät häivy, vaikka niitä ei käytettäisi kaikkia ihan tässä ja nyt, ja toisaalta kaivosjätteet saattavat olla ongelma satoja vuosia, radioaktiivisten jätteiden osalta jopa tuhansia vuosia.

Näiden kansalaisaloitteiden ja kannanilmaisujen ohella 16 Saimaan alueen kunnanjohtajaa otti viime syksynä kantaa kaivoslakiin, koska, kuten tässä on jo tullut esille, Saimaan alueella ollaan huolissaan kaivosvarauksista.

Keskeisiä epäkohtia nykyisessä laissa on paitsi se, että tosiaan se sallii kaivostoiminnan ja malminetsinnän aivan liian laajasti eli tällaisia no-go-alueita ei ole, myöskin se, että vakuudet ovat riittämättömiä. Ei ole ollenkaan harvinaista, että vakuudet eivät sitten oikeasti kata kaivoksen lopetettua niitä ympäristöhaittoja, niiden siivoamisen jälkiä. Myös esimerkiksi Talvivaaran, mutta joidenkin muidenkin kaivosten tapaukset ovat tuoneet esille, että myöskin suunnittelijoiden, rakentajien pätevyysvaatimukset ovat liian lepuja. Kun kaivosjätteet todella saattavat vaikuttaa ympäristöön satoja vuosia, niin on aivan epäjohtomukaista, että kaivosten jätealtaiden rakenteiden suunnittelijoilta ja rakennustyön toteuttajilta ei vaadita vastaavaa pätevyyttä kuin ylipäättänsä tällaisten hyvin vaativien rakenteiden suunnittelijoilta ja rakentamisen työnjohtajilta.

Kaiken kaikkiaan periaatteena pitää olla se, että kaivoselinkeino ei saa ajaa kaikkien muiden elinkeinojen intressin yli, ei myöskään kunnan ja maanomistajan tahdon yli. Kuntien pitää saada kaavoituksella päättää, halutaanko kuntaan uusi kaivos vai ei.

Lopuksi haluaisin vielä todeta sen, että viime vuosikymmenienkin siinä poliittisessa historiassa, jonka itse pystyn muistamaan, on lukuisia sellaisia asioita, että jollekin toimialalle ovat kansalaiset ja ympäristöjärjestöt ja muut vaatineet ympäristövaatimusten ja lupaehtojen tiukentamista ja tämän alan edustajat ovat sanoneet, että sittenhän se tulee taloudellisesti ihan mahdottomaksi. Kuitenkin tosiasia on tapahtunut se, että sen toimialan ratkaisuja on kehitetty. Muistan sen ajan, kun kansalaiset olivat kyllästyneet siihen, että meidän monien järvien vesi oli muuttunut ruskeaksi puuroksi paperiteollisuuden jätteiden takia. Kun jätevesiä vaadittiin puhdistettavaksi, paperiteollisuus sanoi, että tämä teollisuus lakkaa, jos meitä vaaditaan jätevesiä puhdistamaan. No, me kaikki tiedämme, että ratkaisu on löydetty ja teollisuus on ollut ylpeä siitä. Vastaavanlaisia tarinoita, tosikokemuksia on vaikka kuinka monelta toimialalta. Uskon, että tämä sama kehitys on mahdollista myöskin kaivosalalla.

Ja ihan viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, haluan todeta sen, että olen varsin pettynyt siihen, että työ- ja elinkeinoministeriö on suhtautunut hyvin välinpitämättömästi viime eduskunnan yksimieliseen lausumaan, joka tehtiin EU–Kanada-kauppasopimuksen, CETA-sopimuksen, solmimisen yhteydessä. Eduskuntahan yksimielisesti silloin vaati kaivoslain parantamista ympäristönsuojelun näkökulmasta. Ja nimenomaan CETA-sopimuksen kohdalla se on erittäin keskeinen asia siksi, että noin puolet kansainvälisistä kaivosyhtiöistä pitää päämajaansa Kanadassa. Jos meillä ennen kaivoslain uudistamista astuu voimaan CETA-sopimus, joka antaa sitten kanadalaisille kaivosyhtiöille mahdollisuuden riitauttaa asia kansainvälisessä välimiesoikeudessa ja vaatia suolaisia vahingonkorvauksia, jos sopimuksen voimaantulon jälkeen kaivoslakia kiristetään, niin tällaista riskiä mielestäni Suomen päättäjät eivät saa ottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, poissa. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

18.04 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Kaivostoiminnalle rajat -kansalaisaloite keräsi yli 62 000 allekirjoitusta, ja se on samasta asiasta jo toinen kansalaisaloite kahden vuoden sisällä. Tämä kertoo siitä edelleen kasvaneesta huolesta liittyen erityisesti kaivosten aiheuttamiin ympäristöongelmiin. Mielestäni tämä huoli on erittäin perusteltu, ja haluankin kiittää kaikkia aloitteen alullepanijoita sekä kaikkia allekirjoittaneita.

Kaivosteollisuuden välttämättömyyttä perustellaan useimmiten sillä, että kaivokset tuovat työpaikkoja, ja se on totta. Työpaikat säilyvät kuitenkin vain niin kauan kuin kaivostoiminta on kannattavaa tai kunnes malmisuonet on loppuun kaluttu. Kaivostoiminnan kannattavuuden taustalla on jalostettavan mineraalin maailmanmarkkinahinta, joten siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat suoraan kaivosteollisuuden kannattavuuteen. Kaivosteollisuuden työpaikat eivät ole mitään tulevaisuuden työpaikkoja. Ne kestävät tasan tarkkaan niin kauan, että kaivostoiminta loppuu tai suoni on loppuun kaluttu: 10 vuotta, 20 vuotta, ja se on siinä. Ja mitä meille jää — jääkö meille saastunut ympäristö?

Arvoisa puhemies! Suomalaiset mineraalivarannot ovat kansainvälisessä vertailussa tyypillisesti varsin pieniä tai pitoisuuksiltaan laihoja. Pienempien pitoisuuksien rikastaminen vaatii ympäristölle yhä raskaampia rikastusprosesseja, joissa mineraalit erotellaan sivukivestä. Mitä enemmän malmia pitää rikastaa eli mitä köyhempi suoni, sitä enemmän kuluu vettä ja sitä enemmän rikastusprosesseissa käytetään myrkyllisiä kemikaaleja.

Usein kuulunut argumentti kaivostoiminnalle — ja erityisesti koboltin tuotannolle — on myös se, että jos me emme tuota kobolttia, niin se tuotetaan Kongossa lapsityövoimalla. No, koboltin kokonaistuotanto on 140 000 tonnia vuodessa koko maailmassa. Kongo tuottaa tästä 70 prosenttia. Vuonna 2020 kobolttia tuotettiin Sotkamon Kevitsan ja Kylylahden kaivoksista yhteensä 1 559 tonnia eli 1 prosentti maailman kokonaistuotannosta. Vaikka me muuttaisimme koko Suomen yhdeksi avolouhokseksi, lapset jatkaisivat raatamistaan Kongon kaivoksilla entiseen malliin.

Monesti kuulee myös sanottavan, että suomalainen kaivostoiminta on vastuullista. Uskon, että kovin moni kansalainen ei oikeasti ymmärrä kaivostoimintaa ja sitä, millä tavalla se rikastusprosessi tehdään, kuinka paljon siellä käytetään kemikaaleja ja mitä ne niin sanottu rikastehiekka-altaat tai sivukivialtaat, mitkä voivat olla satojen hehtaarien kokoisia, oikeasti sisältävät. Ne sisältävät jätäkiveä, mikä on kyllästetty kemikaaleilla. Nämä jättekivikasat on laitettu 4 millimetrin paksuisen geobitumikalvon päälle moreenikerroksen päälle. Kun ne rikastehiekka-altaat ovat täynnä, niin alue maisemoidaan, eli sinne meidän maaperään jää semmoisia patteja, satojen hehtaarien kokoisia, mitkä sisältävät näitä sivukivikasojia, mitkä on kyllästetty kemikaaleilla.

Kysyin kerran eräältä kaivostoimijalta, että kuinka kauan he luulevat, että nämä bitumikalvot kestävät, että ne eivät murru eikä tule halkeamia, jolloin tapahtuisi se, että kun vettä sataa, niin sadeveden mukana näistä sivukivikasoista nämä metallit liukenisivat sinne maaperään ja sitä kautta pohjavesiin. Elikkä pohjavesien pilaantuminen on oikeasti suuri riski, mutta ei se toki heti tapahdu. Se tapahtuu sitten joskus muutaman kymmenen vuoden päästä, ehkä, kun kaivos on jo lopettanut toimintansa, mutta uskon, että tätä riskiä ei kovin moni ymmärrä.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, ei ole olemassa saastuttamatonta kaivosta. Kaikki metallimalmikaivokset saavat valuttua ylijäämävetensä ympäristöön ja vesistöihin ympäristölavan turvin. Kaivokset puhuvat puhdistetuista vesistä, mutta puhtaita nämä jätevedet eivät ole. Ne ovat mineraalisia ja sisältävät raskasmetalleja ja sulfaatteja, ne sisältävät typpi-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

yhdisteitä, jotka ovat peräisin räjähdysaineista, sekä prosessikemikaaleja, kuten ksantaatteja.

Suomen kaivosyhtiöt laskevat vesistöön miljoonia kuutioita kaivosten jätevesiä, eikä ole tiedossa, millaisia määriä erittäin myrkyllisiä tai myrkyllisiä ksantaatteja joutuu vesistöihin. Yhtiöillä ei ole velvollisuutta seurata tai raportoida ksantaattipäästöjään. Ksantaattien vaikutuksista, myrkyllisyydestä ja hajoamisesta arktisissa olosuhteissa on hyvin vähän tutkittua tietoa. Suomen ympäristöviranomaisen vallitseva kanta on, että ksantaatit hajoavat nopeasti. Tämä ei pidä paikkaansa. Nopea puoliintumisaika voi toteutua vain trooppisissa olosuhteissa auringon säteilyn nopeuttamana. Meillä arktisissa olosuhteissa talvisin hajoaminen on todettu erittäin hitaaksi. Suomessa ja erityisesti Pohjois-Suomessa on talvella hyvin vähän auringonvaloa. Jääkylmässä vedessä puoliintumisaika voi olla yli sata päivää.

Suomen ympäristöviranomaisen kanta on, että ksantaattien pitoisuuksien mittaamiselle jätevedestä ei löydy standardoitua menetelmää. Tämä ei pidä paikkaansa. Menetelmiä on useita. Yhtä tällaista menetelmää, UV-VIS nimeltään, käytetään esimerkiksi Kevitsassa takaisin palaavan prosessiveden ksantaattipitoisuuden mittaamiseen. Samaa vettä pumpataan myös jokeen. Tämä menetelmä tai muu vastaava mittaamismenetelmä tulisi validoida niin, että jätevedenkin pitoisuudelle saadaan mittausrvoja.

Arvoisa puhemies! Varovaisuusperiaatteen mukaan pelkkä epäily toiminnan haitallisuudesta, päästön haitallisuudesta terveydelle ja/tai ympäristölle, edellyttää viranomaista ryhtymään estäviin toimenpiteisiin. Jos ei ole mahdollisuutta mitata ksantaattipitoisuuksia jätevedestä, varovaisuusperiaatteen mukaan viranomaisen on kiellettävä vesien päästäminen ympäristöön. Se tarkoittaa, että tällaisia jätevesiä tulisi säilyttää riittävän pitkä aika erillisissä altaissa, ennen kuin vesiä saa päästää ympäristöön. Koska viranomaiset eivät vaadi ksantaattien pitoisuuksien mittaamista, ei ole perustettu kaupallisia laboratorioita, jotka tarjoaisivat mittauspalvelua ja olisivat validoineet ksantaattien mittaamenetelmät.

Meillä on vielä todella paljon tekemistä Suomessa ympäristöasioissa, jotka liittyvät kaivoksiin, ja toivon, että tämä keväällä käsittelyyn [Puhemies koputtaa] tuleva kaivoslaki ainakin osittain paikkaa niitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.12 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin erinomainen puheenvuoro tuo edellinen, edustaja Juuso, kiitos siitä. Lämpimät kiitokset myös aloitteen tekijöille ja koko aktiiviselle Suomen luontoa puolustavalle kansalais- ja järjestökentälle. Teidän viestinne on selvä: Suomi tarvitsee kunnianhimoisen kaivoslain, jossa kaivostoiminnalle asetetaan rajat. Se on viisasta, pitkänäköistä, ja sanoisin, että myös suomalaisten yleistä näkemystä vastaavaa. Ei siis kielletä kaivostoimintaa, mutta rajoitetaan malminetsintää ja kaivostoimintaa alueilla, jotka halutaan säilyttää, kuten arvokkailla pohjavesialueilla, erämaa-alueilla, kansallispuistoissa, luonnonsuojelualueilla, Natura 2000 -alueilla, saamelaiden kotiseutualueella, Unescon maailmanperintö- ja geopark-kohteissa ja niin edelleen — lista on kattava ja hyvin harkittu. Meidän tulee nähdä ihmisen toiminnan ylisukupolviset vaikutukset, pysäyttää luontokadon eteneminen ja päästä tilanteeseen, jossa luonnon monimuotoisuus säilyy ja jopa elpyy.

Kaivostoiminnan ulkopuolelle rajattaville alueille olisi myös määriteltävä kohteittain sopivat suojaetäisyydet. Riittävät suojaetäisyydet kaivoksille ovat olleet monen mökkiläi-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

sen, turistiyrittäjän ja niin edelleen toiveissa jo pitkään. Kansalaisaktiiveja aloitteen takana on niin Saimaalta, Päijänteen rannoilta kuin Käsivarresta.

Onkin valitettavaa, että tämän hallituksen kaivosvalmistelussa intressivertailu ei ehdi mukaan. Pidän kuitenkin tärkeänä, että tämä hallitus saa vietyä maaliin hallitusohjelman mukaisesti kaivoslain, joka sisältää merkittäviä parannuksia ympäristönsuojelun tilaan. Intressien vertailua voidaan ja on tärkeää toteuttaa laissa muilla tavoilla. Esimerkiksi työpaikkojen määrät matkailussa ovat moninkertaisia kaivostoimintaan verrattuna.

Arvoisa puhemies! Voimassa oleva kaivoslainsäädäntö ei turvaa luonnon monimuotoisuutta, paikallisten ihmisten oikeuksia eikä muiden elinkeinojen toimintaedellytyksiä, ja tähän on saatava muutos. Vihreiden tavoitteena kaivoslain uudistuksessa on se, että ympäristön ja paikallisten ihmisten sekä moninaisten elinkeinojen asemaa parannetaan. Haluamme muun muassa, että kunnille annetaan aloitteen tavoin mahdollisuus kieltää kaivostoiminta alueellaan, rajoittaa malminetsintälupia ja saattaa kaivosten vastuut ja vakuudet todellisia kustannuksia vastaavalle tasolle. Jo edellisen kansalaisaloitteen, Kaivoslaki Nyt, yhteydessä myös eduskunta edellytti kaivostoimintaa koskevaan lainsäädäntöön useita parannuksia, jotka on huomioitava.

Arvoisa puhemies! Suomen pinta-alasta on luonnonsuojelu- ja erämaalakien perusteella suojeltu vain noin 10 prosenttia. EU:n tavoitteena on suojella 30 prosenttia EU:n maa- ja merialueista, ja lisää suojelualueita tarvitaan kipeästi myös Suomessa. Meillä on tilaa Suomessa niin kaivoksille kuin puhtaille mökkirannoille ja suojellulle luonnolle.

On totta, että osalle aloitteessa luetelluista alueista ei voimassa olevankaan lainsäädännön vuoksi voisi todennäköisesti perustaa kaivosta. Ympäristönsuojelulaki esimerkiksi kieltää pohjavesien pilaamisen ja pohjaveden laadun vaarantamisen, ja nykyisessäkin kaivoslaissa linjataan, että malminetsintä ei saa aiheuttaa merkittäviä muutoksia. Kuten edustaja Juuso totesi, osaamisessa on kuitenkin kehitettävää, ja tämä osaaminen voi joskus olla se este, että näissä arvioissa mennään pieleen.

Malminetsintää tai siihen tähtääviä kaivosvarauksia kohdistuu kuitenkin jopa yli 10 prosenttiin Suomen pinta-alasta. Nykyinen tilanne on se, että malminetsintäluvan voi Suomessa saada lähes minne vain: luonnonsuojelualueelle, saamelaiden kotiseutualueelle, puhtaiden vesistöjen rannoille. Tämä on mielestäni räikeä epäkohta. Nykylaki on riittämätön, ja tuntuu, että kaivosyhtiöiden etu menee liian usein luonnon ja suomalaisten edun edelle — kokonaisharkinta uupuu. Olisikin johdonmukaista ja kaikkien toimijoiden kannalta läpinäkyvää ja selvää kieltää malminetsintä myös alueilla, jonne ei malminetsinnästä huolimatta käytännössä hyvinkään todennäköisesti voisi perustaa kaivosta.

Arvoisa puhemies! Olemme päättäneet ottaa Suomessa käyttöön kaivosveron vuodesta 2023 alkaen. Veromallia ei kuitenkaan ole vielä valittu. Ympäristönsuojelun näkökulmasta tärkeää olisi kaivosveron käyttöönotto sellaisella mallilla, joka mahdollistaa voiton lisäksi myös louhinnan määrään sidotun veronkannon ja joka toteuttaa paremmin niin sanottua saastuttaja maksaa -periaatetta.

Teidän, aloitteen tekijöiden, kansalaistoimijoiden, viesti on selvä — toivon, että eduskunnankin. Tämän hallituksen on vietävä kaivoslain parannus maaliin viivyttämättä ja vesittämättä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

18.17 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää Kaivostoiminnalle rajat -kansalaisaloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia äärimmäisen tärkeästä työstä suomalaisen luonnon ja vastuullisen kaivostoiminnan puolesta.

Suomen kaivoslain uudistustarpeesta kertoo vakavalla tavalla se, että tämä aloite on kahden vuoden sisällä jo toinen kansalaisaloite, jolla pyritään saamaan kaivostoiminnan ilmeiset ongelmat kuriin Suomessa. Tämä kertoo siitä, että kaivoslakimme ei vastaa ihmisten ajatuksia ja odotuksia siitä, miten kallioperämme uusiutumattomia luonnonvaroja voi hyödyntää ja millaista haittaa siitä saa tai paremminkin ei saa aiheutua luonnolle, ihmisille tai muille elinkeinoille. Voimassa oleva kaivoslainsäädäntö ei turvaa luonnon arvokohteita, paikallisten ihmisten oikeuksia eikä muiden elinkeinojen toimintaedellytyksiä — siksi kaivoslaki on viimein uudistettava.

Tärkeä lähtökohta luonnon paremmalle huomioimiselle on EU:n biodiversiteettistrategia, joka velvoittaa EU:n jäsenmaita suojelemaan 30 prosenttia alueestaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja lajikadon pysäyttämiseksi. Meidän vastuullamme on varjella alueet, jotka ovat luontotyypeiltään, ekosysteemeiltään tai maisema-arvoiltaan erityisen arvokkaita, sekä alueet, jotka ovat merkityksellisiä alkuperäiskansamme saamelaisten elinkeinojen ja kulttuurin näkökulmasta.

Näiden erityisen arvokkaiden alueiden suojeluun Kaivostoiminnalle rajat -kansalaisaloite tähtää. Aloitteessa kaivostoiminnan ulkopuolelle esitetään rajattavaksi luonnonsuojelualueiden lisäksi muun muassa erämaa-alueet, Natura 2000 -alueet, Unescon maailmanperintökohteet, saamelaisten kotiseutualue, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä herkät pohjavesi- ja ranta-alueet. Ja lisäksi pyydetään, mitä pidän tärkeänä, määrittämään kohteittain myös sopivat suojaetäisyydet näille arvokkaille alueille. Vihreiden ryhmä, kuten täällä jo muutamakin edustaja on todennut, tukee näitä kansalaisaloitteen hyvin perusteltuja tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Tämänhetkinen kaivostoimintaa ja malminetsintää koskeva lainsäädäntö sallii luonnon monimuotoisuuden, paikallisten ihmisten oikeuksien ja muiden elinkeinojen toimintaedellytysten vaarantamisen. Hallitusohjelmaan on kirjattu kaivoslain uudistuksen lähtökohdaksi ympäristönsuojelun tason parantaminen, ja tästä on nyt lain uudistamisessa pidettävä kiinni.

Suomenkin kallioperästä saatavien mineraalien kysyntä tulee luultavasti lähivuosina kasvamaan. Siksi nyt on korkea aika luoda kaivostoiminnalle rajat, jotta päästään nykyisestä villin lännen tilanteesta kokonaisvaltaisesti vastuulliseen kaivostoimintaan. Kun kaivostoimintaa harkitaan, tulisi aina tehdä intressivertailu eri käyttötarkoitusten ja elinkeinojen välillä. Yhdellä elinkeinomuodolla ei voi olla etuajo-oikeutta, kun kyse on pinta-alallisesti massiivisesta ja luonteeltaan peruuttamattomasta uusiutumattomien luonnonvarojen hyödyntämisestä. Ja kuten täällä on todettu, kunnilla pitää olla päätösvalta oman alueensa osalta myös kieltää kaivoksen perustaminen alueelle.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut Lissabonin sopimuksessa turvaamaan saamelaisten elinkeinojen, kielen, kulttuurin ja elämäntavan säilymisen. Kaivostoiminta Käsivarren alueella tarkoittaisi käytännössä poronhoidon loppumista ja Käsivarressa poronhoidosta elantonsa saavien toimeentulon menettämistä sekä saamelaisten perinteisen elämäntavan ja kulttuurin ehtymistä. Tämä ei sovi oikeustajuun eikä Suomen valtion tekemiin sitoumuksiin. Saamelaisten oikeuksia on vahvistettava kaivoslain uudistuksessa.

Arvoisa puhemies! Tämäkin kansalaisaloite osoittaa, että ihmiset haluavat puolustaa suomalaista arvokasta luontoamme. On meidän vastuullamme varmistaa lainsäädännöllä,

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

että kaivostoiminta on Suomessa tulevaisuudessa ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä. Niin tämä kansalaisaloite kuin aiempi Kaivoslaki Nyt -kansalaisaloite asettavat uudistukselle korkeat kriteerit, joihin meidän tulee uudistuksessa pyrkiä. Kaivoslaki on saatava lausuntokierrokselle viipymättä, jotta se ehditään viedä maaliin vielä tällä hallituskaudella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Malm, olkaa hyvä.

18.22 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Kiitos tämän kansalaisaloitteen alullepanijoille ja allekirjoittajille. Kaivoslain uudistaminen on todella merkittävä ja monitahoinen kokonaisuus, minkä vuoksi on tärkeää, että asiasta käydään vilkasta ja julkista keskustelua.

SDP:lle on erittäin tärkeää, että hallitusohjelmassa sovitut uudistukset saadaan kaivoslakiin vielä tällä hallituskaudella. Uudistamisen lähtökohtana on parantaa kaivosten ympäristönsuojelua sekä paikallista hyväksyttävyyttä ja vaikutusmahdollisuuksia. Nämä tärkeät uudistukset eivät voi odottaa.

Kaivostoimintaan liittyy myös ristiriitoja. Vihreän siirtymän vaatima sähköistyminen edellyttää kaivosteollisuuden tuottamia metalleja ja mineraaleja, mutta niiden hankkimiseen liittyy kriittisiä ympäristöllisiä ja sosiaalisia kysymyksiä. Ensin on kysyttävä, onko nuo välttämättömät materiaalit parempi tuottaa Suomessa vai jossain muualla, jossa ihmisoikeuksien ja ympäristön huomioiminen on todella heikolla tolalla. No, me olemme varmaan kaikki sitä mieltä, että Suomessa, mutta se, että Suomessa jotakin tehdään paremmin, ei tarkoita vielä, että se tehdään riittävän hyvin. Se, että suomalaisilla kaivoksilla ei kuole ihmisiä, ei esimerkiksi tee hyväksyttäväksi polkea saamelaiden oikeuksia alkupe räiskansana. Pienimmän haitan periaate ei sovi kovin hyvin myöskään luonnon pilaamiseen. Kestävä kaivostoiminta on mahdollista, mutta se vaatii kaivoslain uudistamista.

Arvoisa puhemies! Kaivos vaikuttaa ympäröivän yhteisön elämään merkittävästi. Toisaalta se voi tuoda työpaikkoja, toisaalta heikentää mahdollisuuksia toteuttaa omaa elinkeinoja tai nauttia lähiympäristöstä. Suomessa on sekä hyviä että huonoja esimerkkejä kaivostoiminnasta. Keskeistä on, että alueen ihmiset saavat päättää. Kunnilla eli toisin sanoen kuntalaisilla tulee jatkossa olla oikeus itse päättää siitä, tuleeko kunnan alueelle kaivoksia. Erityisesti mahdollisen kaivoksen vaikutusalueella kiinteistön tai maata omistavien ihmisten tiedonsaantioikeutta ja vaikutusmahdollisuuksia on parannettava. Myös kaivosveron käyttöönotto on tärkeää, jotta edes osa suomalaisten luonnonvarojen käytöstä saatavasta hyödystä jää suomalaisille ja erityisesti kaivospaikkakunnan asukkaille itselleen, eikä se valu pelkästään ulkomaisille omistajille.

Arvoisa puhemies! Työtä jää kiistatta myös seuraavien hallitusten tehtäväksi. Nyt on kuitenkin tärkeää saada sovitut parannukset eteenpäin, eikä uhrata koko uudistuksen läpimenoa. Neuvottelut ja valmistelu etenevät kaiken aikaa hallituksessa, mutta aikaa ei ole hukattavaksi. On olennaista, että saamme esityksen ripeästi eduskunnan päätettäväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

18.25 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Kaivoksista puhuttaessa yksi keskeinen kysymys on nimenomaan se, miten paljon annamme arvokasta ja monin paikoin uhanalaista luontoamme kaivosyhtiöiden käyttöön. Nyt käsittelyssämme oleva aloite keskittyy siihen, mitkä alueet olisi syytä rajata kokonaisuudessaan ulos tai pois kaivostoiminnan piiristä. Tätä aihetta on todellakin syytä tässä salissa tarkoin harkita ja kuunnella. Alkuun haluan

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

kiittää kaikkia aloitteen tekijöitä ja sitä kannattaneita. Tässä aloitteessa totisesti nostetaan esille todella tärkeitä näkökulmia ja huomioita.

Kaivoksia totta kai tarvitaan. Se on tosiasia. Me kaikki käytämme arjessamme niitä tuotteita, jotka perustuvat kaivannaistuotteisiin. On tärkeää, että meidän pitää pystyä vähentämään neitseellisiin luonnonvaroihin perustuvaa kulutusta, mutta vielä lähitulevaisuudessa tuskin nopeimmankaan kiertotalouspyrähdyksen myötä tämä tarve nopeasti vähenisi, mutta toivottavasti pitkällä aikavälillä, ja niitä päätöksiä myös teemme nyt.

Suomen nykyisen kaivoslainsäädännön ongelmat ovat kuitenkin siinä, että se ei riittävästi suojaa tärkeimpiä luonnonvarojamme eikä paikallista ihmistä. Vaikka tärkeitä maamineraaleja tarvitaan, tärkeimmät luontokohteemme ovat korvaamattomia. Kirveen koskemattonta metsää ja vuosisatojen ajan rauhoitettuja luontotilkkuja on meillä Suomessa häviävän vähän. Nämä arvokkaat kohteet meidän on suojeltava kaikelta ihmisen toiminnalta, myös kaivostoiminnalta.

Arvoisa puhemies! Luonnon suojaamisessa ei ole kyse vain itsessään todella tärkeiden elinympäristöjen ja lajien suojaamisesta. Arvokkaiden ympäristöjen suojaamisessa on paljon kyse myös ihmisen hyvinvoinnista, meidän kulttuuriperinnöstä sekä myös elinkeinojen suojelemisesta. Tässä on toinen epäkohta nykyisessä kaivoslaissamme. Kaivosten massiiviset vaikutukset ympäristöön ovat ennen kaikkea paikallisia, mutta silti paikallisten ihmisten mahdollisuudet vaikuttaa niiden perustamiseen ovat parhaimmillaankin hyvin epävarmoja, heikoimmillaan täysin olemattomia. On oikeudenmukaista, että ihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa itse oman elinpiirinsä asioihin. Siihenhän meidän demokraattinen käsityksemme perustuu. Valitettavasti todellisen elämän esimerkit kuitenkin osoittavat, että vaikkapa kunnilla on vaikeuksia estää kaivosten varaaminen alueilta, joille ne eivät sellaista haluaisi, vaikka käytössä olisivat periaatteessa kaikki keinot.

Luonnon hyvinvointi on edellytys esimerkiksi matkailuelinkeinolle sekä Suomen alkuperäiskansan saamelaisten perinteisille elinkeinoille. Kun kaivoksia havitellaan ja ulotetaan arvokkaille luontokohteille, kaivostoiminta jyrää alleen myös monia muita elinkeinoja ja toimeentulon lähteitä. Saamelaisten osalta tämä tarkoittaa porojen laiduntilan kaventamista sekä myös vesistöjen pilaantumisen kautta kalastusta.

Tämä kansalaisaloite ei esitä kaivostoiminnan rajaamista vain jo suojeltujen luontokohteiden ulkopuolelle. Aloitteen rajaukset ulottuisivat myös esimerkiksi Unescon maailmanperintökohteisiin saamelaisalueen lisäksi. Mitä tulee Unescon maailmanperintökohteisiin, vaikuttaa hyvin selvältä, jopa itsestäänselvältä, että maailmanlaajuisesti arvokkaaksi määriteltujen kulttuuriympäristöjen pitäisi olla yksiselitteisesti suojassa kaivostoiminnalta.

Arvoisa puhemies! Tässä aloitteessa on paljon painavaa asiaa, joka tulee ottaa huomioon vielä tällä hallituskaudella uudistettavaan kaivoslakiin. Kaivoslain uudistaminen on viivästynyt, mutta se täytyy saattaa nopeasti maaliin. Se on meidän tehtävämme. Parempi kaivoslainsäädäntö on tärkeä, jotta myös kaivosten hyväksyttävyyks paranee, kun niillä on niin sanottu sosiaalinen hyväksyntä. Tällä hetkellä sitä ei ole. Kaivoslain uusiminen on tärkeää myös herkän luontomme suojelemiseksi. Se on tärkeintä, myös jotta ihmisten luottamus meidän yhteiskuntaamme säilyy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt tälle asialle tässä vaiheessa varattu yhden tunnin aika on kulumassa umpeen. — Ministeri Lintilä, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

18.30 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä:** Kiitoksia, herra puhemies! Kiitoksia keskustelusta. — Kyseessä on siis kansalaisaloite, ja tämän jatkohan ratkaisee eduskunta. Eli tämä ei ole hallituksen vaan tämä on kansalaisaloite, ja eduskunta tekee sitten kansalaisaloitteen kanssa sen, mitä parhaaksi näkee.

Pari kommenttia nyt kuitenkin hallituksen valmistelussa olevasta kaivoslaista:

Eli niin kuin ainakin hallituspuolueitten edustajat tietävät, laki on tällä hetkellä poliittisessa neuvottelussa ja valmistelussa, ja aikataulu sen kanssa alkaa olemaan aika kriittinen, niin että sanotaan nyt, että meidän pitäisi kahden kolmen viikon sisällä saada se valmiiksi. Kun tässä on tullut esille ja on annettu kuva, että valmistelu olisi jotenkin TEMistä johtuen siirtynyt, niin huomautan: Kaikki aikataulun muutokset on tehty kaikkien hallituspuolueitten yhteisesti hyväksymänä, niin että sitä minä en ota niin kuin vastaan. Ne ovat kaikki kuitanneet.

Tulen pitämään kiinni myös siitä periaatteesta, että se laki ei lähde ristiriitaisena lausunnolle vaan että se on hallituksen yksimielinen. Täällä on tullut joku ihme tapa tälle hallitukselle, että lähtee hallituksen esityksiä ristiriitaisina lausunnolle, [Välihuutoja vihreiden ryhmästä — Arto Satonen: Aivan! — Jani Mäkelä: Oletteko te vihreät sellaisia vai?] ja minä en tule viemään sitä periaatetta.

Täällä on muutamia muita: Kaivosveroon on viitattu tässä useammankin kerran. Kaivosverohan on VM:n käsittelyssä, ja se tullaan viemään aika lailla käsi kädessä sitten tämän kaivoslain kanssa. Se on hyvällä mallilla, ja se on sellainen, josta en kyllä huolta kannan, etteikö sitä tulisi saamaan kasaan. Mutta oikeastaan tässä on varmaan se, että tässä on aika monta lakia, jotka vaikuttavat. Siellä on luonnonsuojelulaki menossa, jolla on ehkä suurempikin vaikutus. Nyt pitää koko ajan mieltää myös se, että kaivoslaki on elinkeinolaki ja luonnonsuojelulaki on erillinen laki, ja niitä asioita, jotka hoidetaan luonnonsuojelulailla, ei hoideta kaivoslailla. Eli nämä pitää tietyllä tavalla pitää ihan juridisestikin erillään.

Mielenkiintoinen keskustelu, ja toivon hartaasti, että saan tuoda lähiaikoina sitten kaivoslain esittelyyn tähän saliin. [Arto Satonen: Hyvä puheenvuoro! — Välihuuto vihreiden ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.06.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

19.06 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Suomen kaivoslaki todella kaipaa uudistusta. Tämä on yleinen ja jaettu mielipide. Tästä kertoo sekä se, että uudistamisesta on sovittu tä-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

män hallituksen hallitusohjelmassa, että se, että on laadittu useita asiaan liittyviä kansalaisaloitteita ja adresseja, joita edustaja Hassi kävi hyvin läpi aikaisemmin tänään.

Täällä on muutenkin tänään ollut hyviä puheenvuoroja, joihin on helppo yhtyä, enkä toista nyt kaikkea jo sanottua, mutta haluan korostaa sitä, että meidän vasemmistoliiton kanta on selvä: kaivosten ympäristönsuojelun tasoa tulee parantaa ja kaivostoimintaa rajoittaa sellaisilta alueilta, joilla luonto on liian arvokasta uhrattavaksi teollisuudelle.

Myös se aloitteen tavoite, että kaivosmineraalien käytössä tulee nykyistä paremmin ottaa huomioon luonnonvarojen kestävä käytön periaatteet sekä tulevien sukupolvien yhtäläiset tarpeet uusiutumattomien mineraalien saatavuuteen ja puhtaaseen luontoon, on kannatettava.

Vasemmisto on samaa mieltä aloitteen kanssa myös siitä, että luontopääoman näkymätön varallisuusarvo on saatava näkyville kaikessa taloudellisessa päätöksenteossa. On yksinkertaisesti luovuttava sellaisista hankkeista, joissa haittavaikutukset ovat kokonaisuutena arvioiden liian suuret erityisesti ympäristökriisin aikakaudella. Näin me myös linjaamme tänään julkaistussa tuoreessa linjapaperissamme keinoista luontokadun ehkäisemiseksi, ja jossa kaivostoimintaa myös käsitellään.

Arvoisa puhemies! Vasemmisto kannattaa kaikesta huolimatta kaivostoiminnan harjoittamista Suomessa. Tällä hetkellä ympäristösäätely on liian löysää ja malmia saa etsiä myös alueilta, jotka ovat aivan liian arvokkaita luontopääomaltaan teollisuuden käyttöön annettaviksi.

No, nyt kaivoslain uudistuksen on tosiaan määrä valmistua tällä hallituskaudella, ja jo hallitusohjelmassa on linjattu uudistuksen tavoitteeksi kaivosten ympäristönsuojelun parantaminen, minkä osana rajataan malminetsintää ja kaivostoimintaa pois niiltä alueilta, joille se ei sovi. Me lähdemme siitä, että tämä linjaus pidetään ja kaivoslaki uudistetaan.

Ihan lopuksi haluan vielä kiittää aloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia tärkeän asian tuomista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

19.09 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Kaivostoimintaa ja maasta louhittavia mineraaleja tarvitaan. Puhdasta luontoa tarvitaan, se on meidän elinehtomme. Nämä kaksi asiaa pitää sovittaa yhteen. Parhaiten se tapahtuu siten, että kaivoslakiin ja kaivosveroon tehdään luonnon turvallisuutta edistäviä muutoksia ja selvitetään kaivostoiminnan kieltämistä joillain tietyillä alueilla.

Suomessa harjoitettavan kaivostoiminnan suhteen on haasteita. Kenties merkittävin on se outo tilanne, että vallalla on periaate ”kuka ehtii, saa pitää”. Tällä tarkoitan valtausjärjestelmää, joka mahdollistaa sen, että valtauksen ensimmäisenä tekevällä on ikään kuin subjektiivinen oikeus kaivostoimintaan. Edustaja Heinonen taisi täällä salissa joskus kysyä, voiko suomalainen mennä Norjaan ja alkaa porata öljyä, jos sitä sieltä löytää. Voiko pitää kaiken itsellään ja jopa jättää velvoitteet hoitamatta? Tietääkseni tämä ei ole Norjassa mahdollista, mutta Suomessa olisi, jos täältä öljyä löytyisi. Tätä olisi kyllä syytä kehittää, sillä se ei ole oikein, ettei asukkaita, kuntia ja lähialueita kuulla kaivostoimintaan liittyen riittävän vakavasti.

Yksi esimerkki viranomaisvalvonnan ja kontrollin toimimattomuudesta tai siihen liittyvistä haasteista on muutaman vuoden takaa. Hongkongin pörssiin oli menossa yritys — jääköön nyt nimi mainitsematta, vaikka se kyllä netistä löytyy — joka kertoi, että Suomen

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

viranomaiset ovat niin hitaita ja kaivosyhtiön oikeudet niin laajoja, että kulta ehditään Suomesta kaivaa ylös ja viedä pois ennen kuin ympäristönäkökulmat ja mahdolliset rikkeet ehditään täällä käsitellä. Tämä on yksi konkreettinen epäkohta. On liian helppoa jättää velvoitteet hoitamatta ja hävitä maasta saaliin kanssa, mikäli toimija on vastuuton eikä halua täyttää velvollisuuksiaan.

Se hieman ihmetyttää, missä kaivoslaki nyt luuraa ja mikä on sen sisältö. Valmisteluunhan otettiin aikalisä sen takia, että selvitetään intressivertailumekanismien käyttöä. Tämä onkin tarpeellista selvittää ja huomioida. Intressivertailulla siis tarkoitetaan kaivoshankkeen hyötyjen ja haittojen punnintaa, jonka perusteella kaivostoiminnan lupia harkitaan. Intressivertailuselvitys on kuulemma valmistunut, mutta kaivoslakityöryhmä ei puolla intressin vertailua kuuleman mukaan. On kuitenkin arvioitu, että intressien asema korostuu ja niiden huomioon ottaminen lisääntyisi jatkossa.

On liian helppoa jättää kaivostoiminnan lieveilmiöt ja mahdolliset ympäristövahingot hoitamatta. Uskon kyllä, että suurin osa alalla toimivista kaivosyhtiöistä on rehellisiä ja vastuullisia yhtiöitä, mutta aiempi esimerkkini viittaa, ettei tämä ole itsestäänselvyys, eikä toimijan moraalista asennetta voida aina tietää etukäteen. On siis mahdollista, että rikkauDET viedään maasta pois ja ongelmat jäävät hoitamatta. Lisäksi on alueita, joilla tapahtuva ympäristövahinko voi olla vaikutuksiltaan sellainen, ettei sitä voi millään muotoa kumota, vaikka kuinka käytettäisiin rahaa. Siksi on tarpeen pohtia erilaisia keinoja toiminnan kontrolloimiseksi, kuten tässäkin kansalaisaloitteessa esitetään. Paikallisia intressejä pitää kuunnella. Koko Suomea ei tietenkään voida sulkea kaivostoiminnalta eikä ole tarvekaan, mutta meillä on ekologisesti herkkiä alueita, joilla kaivostoiminnan rajoittamista tulisi tarkastella, kuten aloitteessa esitetään.

Oma lukunsa on verotus. Kaivostoimintaan liittyvä verotus ja muut korvaukset pitää saada kohdalleen siten, että myös Suomi ja kunta, jossa toimintaa harjoitetaan, sekä maanomistaja saavat nykyistä suuremman osuuden tuotoista. Verotus voisi perustua vaikkapa louhintamäärään, liikevoittoon, liikevaihtoon tai esimerkiksi rikasteesta saatuu nettotuottoon. Vaikka yleensä vastustan uusia veroja ja maksuja, tässä tapauksessa minunkin mielestäni niitä kannattaisi harkita. Ei voi olla niin, että rikkauDET viedään ja ongelmat jäävät eikä korvausta saada. Suurempi osa kaivostoiminnan voitosta pitää jäädä Suomeen.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa esitetty huoli tulee ottaa vakavasti, ja hallituksen on esitettävä keinot, millä tähän hätähuutoon vastataan. On tarkkaan selvitettävä, missä määrin aloitteessa esitetyt aluerajaukset olisivat mahdollisia toteuttaa ja missä määrin riittäisi ja voitaisiin soveltaa muita esillä olleita keinoja kaivostoiminnan hallitsemiseksi. Suomeen tarvitaan kestävää kaivostoimintaa, ja tasapaino toiminnan ja luonnon välillä on löydettävä.

Kiitän vielä kerran aloitteen tekijöitä rakentavasta keskustelusta ja kansakunnan huomion kiinnittämisestä tähän tärkeään asiaan, joka koskee meitä kaikkia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

19.14 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää tärkeästä kansalaisaloitteesta, ja kiitos kollegoille monista hyvistä puheenvuoroista asiasta tänään. Kuten aloitteessa todetaan, niin Suomessa tulee olla kaivoksia tulevaisuudessaakin mutta ei missä tahansa tai millä ehdoin tahansa. Suhtaudun positiivisesti tämän

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

aloitteen ehdotuksiin, ja uskon vahvasti, että tämäntyyppisiä rajoituksia tarvitaan. Aloitteen perusajatus ja -filosofia on kannatettava, ja ehdotukset ansaitsevat tarkan käsittelyn.

Samalla on hyvin tärkeää, että hallitusohjelmassa sovitut kaivoslain uudistukset saadaan eteenpäin ja laintasoisiksi säädöksiksi tällä hallituskaudella. Aikaa ei ole hukattavaksi, ja on olennaista saada esitys ripeästi eduskuntaan. Nyt on tärkeää saada sovitut parannukset eteenpäin, ja tämä kansalaisaloite on vähän erilainen kuin hallituksen tuleva lakimuutos — siis luonteeltaan. Tässä fokus on keskittyneempi ja tavoite on kannatettava ja jalo, eli kyllä, meidän pitää muuttaa lainsäädäntöä niin — kuten aloitteessa sanotaan — ettei kaivostoiminta pääse tuhoamaan ainutlaatuisia vesistöjä tai muita arvokkaita luonto- ja kulttuurialueita. Tämä on selvää. Aloitteen ehdottama keino tähän on, että muutos tehdään määrittelemällä alueet, joilla kaivostoiminta ja malminetsintä on kokonaan kiellettyä. Tämä vaatii tarkkuutta ja tasapainottamista ja voi olla tärkeä osaratkaisu nykylainsäädännön puutteisiin. SDP:lle on tärkeää, että kaivosmineraaleja tuotetaan niin, että tuotannon ympäristö- ja sosiaalinen vastuu kannetaan.

Haluamme myös parantaa kaivosalueen ja kaivoksen vaikutusalueen kiinteistön- ja maanomistajien asemaa ja tiedonsaantioikeutta. Tarvitsemme kaivostoimintaa, joka on pitkäjänteisesti kestävä eikä vaaranna arvokkaita luontoalueita. Tässä aloitteessa on tärkeä lause siitä, että ”luontopääoman varallisuusarvo on saatava näkyville kaikessa taloudellisessa päätöksenteossa”.

Ärade talman! Medborgarinitiativet Sätt GRÄNSER för gruvdriften förtjänar ett stort tack och grundlig behandling här i riksdagen. De idéer som framförs kan vara en dellösning på problemen i den nuvarande lagstiftningen som inte skyddar miljön tillräckligt starkt. Ärendet kräver stor noggrannhet. Samtidigt är det väldigt viktigt att gruvlagens stora förnyelse framskrider i enlighet med skrivelserna i regeringsprogrammet. Det vore ett stort framsteg för hållbarheten och tryggheten av värdefulla miljöer.

Arbetet med lagstiftning på området kommer finnas även därefter. Vi blir inte helt färdiga denna period, men vi behöver få till stånd de förändringar vi enats om i regeringsprogrammet så att inverkan på miljön beaktas i ett så tidigt skede som möjligt och att vi också kan undvika omfattande skador och förstörelse och att ursprungsfolkets, samernas, rättigheter respekteras. Det sägs ju i regeringsprogrammet att de ska tas i beaktande lika mycket som i nuvarande lagstiftning, och det borde vara ett slags minimum. Vi kan ännu bättre. En annan viktig skrivelse är förstås också att kommunerna ska ha rätt att genom planläggning bedöma om gruvdrift på kommunens område.

Vi behöver gruvdrift, utan tvekan. Vi kan se till att den är hållbar. Det kommer att finnas ett ökat behov av hållbar gruvdrift framöver. Det viktiga är att vi styr verksamheten så att den är långsiktigt hållbar och att verksamhetsförutsättningarna utifrån det är förutsägbara. Det spelar ingen roll hur värdefullt material som utvinns om vi förlorar en ren, livsviktig miljö. — Tack, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Taee, olkaa hyvä.

19.18 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Jos kukaan ei suutu, niin mikään ei muutu. Lähes 200 000 suomalaista on viime vuosien aikana allekirjoittanut useamman lakialoitteen liittyen kaivostoimintaan, ja niissä on haluttu pääasiallisesti rajoittaa nykyistä toimintaa. Nykyinen laki on vanhanaikainen, ja se on pääpiirteiltään yli sata vuotta vanha. Siinä

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

kuka tahansa yhtiö pystyy valtaamaan alueita, louhimaan mineraaleja, tarvelemään ympäristöä, viemään rikkaudet ulkomaille ja välttämään samalla veroja. Tällaiselle toiminnalle on saatava rajat. Tämä lakialoite on yksi niistä aloitteista, joka pyrkii tähän tarkoitukseen.

Suomen hallitus on hallitusohjelmassaan pääministeri Antti Rinteen aikana ja myöhemmin Sanna Marinin aikana päättänyt, että Suomen eduskuntaan tulee laki, joka on ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä verrattuna nykyiseen malliin. No, tässä ei vielä ollut kaikki. Vaikka me saisimme Suomeen hyvän lain, se ei vielä tule ratkaisemaan ympäristöllistä ja sosiaalista ongelmaa globaalilla tasolla. Tulemme edelleen siihen tilanteeseen, että Kongossa joudutaan louhimaan kobolttia esimerkiksi Kiinan sisämarkkinoita varten. Yksin Kiinaan tarvitaan lähivuosina 700 miljoonaa uutta sähköautoa. Näin ollen, vaikka Suomessa saisimmekin tämän lain kuntoon, se ei tarkoita sitä, että me pystyisimme pelastamaan kongolaiset lapset siltä kohtalolta, joka heitä odottaa.

Tässä tapauksessa ainoa oikea vaihtoehto tämän suomalaisen lain lisäksi on pyrkiä vaikuttamaan siihen, että sekä Suomeen että EU:hun saadaan yritys vastuulaki. Yritysvastuulain turvin voimme katsoa koko arvoketjua erilaisilla tuotteilla ja palveluilla ja näin ollen kykenemme suojelemaan ennen kaikkea suomalaisia yrityksiä, jotka toimivat vastuullisesti sekä Suomessa että maailmalla, mutta myöskin muita vastuullisia yrityksiä ja myöskin ihmisoikeuksia.

Tänä päivänä Euroopassa aurinkokennoenergiaan käytettävistä materiaaleista 96 prosenttia tulee Xinjiangin alueelta, joka on siis Kiinan uiguurivähemmistön asuttama maakunta. Osa tästä materiaalista teetetään pakkotyöllä. Ilman yritys vastuulakia meidän on hirveän vaikeata pelastaa ympäristöä ja myöskin varjella ihmisoikeuksia.

Näen, että tällaiset aloitteet, kuten Kaivostoiminnalle rajat, ovat hyvä alku saada hienoa keskustelua aikaiseksi siitä, mitä kaikkea on tehtävä Suomen eduskunnassa ja EU:ssa, jotta tulevaisuus olisi ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävämpi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.22 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille siitä, että pääsemme keskustelemaan tärkeästä aiheesta. On varmasti aivan perusteltua kantaa huolta siitä, että Suomessa pystytään tulevaisuudessakin pitämään ympäristönsuojelun tasosta huolta. Uskon, että olemme tässä koko maailman edelläkävijöitä.

Mutta, arvoisa puhemies, täytyy hieman nyt ihmetellä joidenkin kollegojen puheenvuoroja. Ensinnäkin tässä puhutaan aivan kuin meillä olisi kaivostoimialaan liittyen joku valtaisa ongelma Suomessa — tai kaivoslain toimintaan tai toimimattomuuteen liittyvä valtava ongelma Suomessa. Kun tämän nykyisen kaivoslain aikana ei ole, arvoisa puhemies, luvitettu yhtään, ei yhtään, metallimalmikaivosta Suomeen, niin on aika raflaavaa väittää, että tässä olisi joku valtava ongelma. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Ja tämä kysymys siitä — mitä esimerkiksi tuossa edustajakollega edellisessä puheenvuorossa sanoi — että toimijat tarvelevat ympäristöä, välttävät veroja, vievät rikkaudet ulkomaille, niin kun itse tulen maakunnasta, jossa tätä metallimalmikaivostoimintaa useammassa kohteessa on, ja tiedän ja tunnen ihmisiä, jotka tekevät päivittäin työtä Kemissä Eläjärven kaivoksella tai Kittilässä Suurikuusikon kaivoksella, Sodankylässä Kevitsan kaivoksella ja niin edelleen, niin kyllä he ovat ihan hyviä ihmisiä, perheenisitä ja -äitejä, jotka varmasti pyrkivät tekemään parhaansa, kunnioittavat Suomen lainsäädäntöä, sitä maailman tiukinta ympäristölainsäädäntöä, pyrkivät rakentamaan tälle kansakunnalle niitä arvo-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

ketjuja, joista sitten kymmenet tuhannet ihmiset taas kaupungeissa saavat, niin tehtaissa kuin pääkonttoreissa, toimeentulonsa. Eli tässä mielessä toivoisin, varsinkin täällä eduskuntasalissa, sellaista arvokasta keskustelua sinänsä tärkeästä, erittäin vakavasta aiheesta.

Ja tosiaan tähän koko kaivoslakikokonaisuuteen liittyy varmasti sellaisia teknisiä ja lainsäädännöllisiä asioita, joiden suhteen voimme omalla puhetavallamme joko saada herättämään ihmisissä luottamusta tai herättämään ihmisissä huolta. Jos käytetään sellaisia ilmauksia, että vaikka 10 prosenttia maan pinta-alasta on varattu malminetsintään, niin jos sen haluaa esittää äänenpainolla, että se on huolestuttava asia, niin varmasti se asiaa tai lakia enemmän tuntemattomassa henkilössä herättää huolta. Mutta sitten jos sanoo, että Suomen ilmatilasta 100 prosenttia on varattu kansainväliselle lentoliikenteelle eikä se millään tavalla haittaa kenenkään meistä arkea, niin se ehkä hälventää myös huolta siitä, että eihän tämä kaivoslain mukainen varaus tarkoita vielä mitään kenenkään arkeen, koska tämä malminetsintä sinänsä ei vielä tarkoita sitä, että alueelle saataisiin malminetsintälupa, joka on oma harkintansa, puhumattakaan, että sinne tulisi joskus tällaista metallimalmien louhimiseen johtavaa kaivostoimintaa. Se todennäköisyys on aivan häviävän pieni. Ja todella, kuten edelläkin todettua, Suomeen ei tämän lain voimassa ollessa ole yhtään uutta metallimalmikaivosta luvitettu.

Itse asiassa, arvoisa puhemies, tästä malmin etsinnästä ja sen vaikutuksista tulee mieleen se, kun meidänkin perhe elää tällaista kodinrakentajavaihetta ja on pohdittu esimerkiksi maalämpöä, jota varmasti jokainen pitää hyvänä asiana. Se on kunnassa kuin kunnassa enemmän ilmoitusasia vaikkapa rakennusluvan yhteydessä hankkia sitten myös luvat näiden maalämpökaivojen tekemiseen, ja sitä kaikki pitävät hyvänä asiana. Näitä maalämpökaivoja tehdään asuinalueille, missä siinä lähiympäristössä asuu tuhansittain ihmisiä. Mutta sitten tässä keskustelussa tuntuu jotenkin aivan mahdottomalta asialta, jos jossain keskellä metsää joku tekisi vastaavanlaisen reiän kallioperään, josta sitten esimerkiksi malmeja etsisi. Elikkä tavallaan tässä kovin kärjistyneesti käydään tätä keskustelua, ja toivon todella, että pystyttäisiin keskittymään niihin itse asioihin, niin että päästäisiin parantamaan niitä kohtia, jotka eittämättä löytyvät sekä lainsäädännöstä että viranomaisprosesseista, joita voidaan kehittää ja jotka sitten takaavat varmasti osaltaan niitä tavoitteita, joita kansalaisaloitteen tekijöillä on, mutta myöskin sen, että kansakuntana menestymme tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Olen todennäköisesti tämän nykyisen eduskunnan ainoa Enontekiöltä — ja ehkäpä ylipäätään ainoa koko saamelaiden kotiseutualueelta — kotoisin oleva kansanedustaja. Saan äänestää myös saamelaiskäräjävaaleissa elikkä tässä mielessä olen Suomen lainsäädännön tarkoittama saamelainen ja tietysti iloinen tästä omasta taustastani ja ylpeä siitä, että Suomessa on maailman tiukin ympäristölainsäädäntö, joka suojelee niin näitä ainutlaatuisen hienoja alueita kauniista maastamme kuin koko ainutlaatuista, pitkää ja hienoa maastamme.

Tässä on paljon viitattu juuri tuonne saamelaiden kotiseutualueelle, ja haluan tuoda keskustelussa esille sen, että esimerkiksi pelkästään Enontekiön kunnan pinta-ala on 8 400 neliökilometriä. Jokainen voi tietysti suhteuttaa sitä vaikka oman maakuntansa pinta-alaan. Kunnan kaakkoiskulmalta sinne luoteiskulmalle on reilusti yli 200 kilometriä matkaa. Ja on todella sillä tavalla kategorista kyllä ajatella, etteikö alueella voisi minkäänlaista malminetsintää esimerkiksi tehdä tai, miksei, jos sieltä jotain joltain alueelta, yli 8 000 neliökilometrin alueelta, löytyy, kaivostoimintaa tulevaisuudessa harjoittaa, jos ajatellaan, että siinä heti kunnan rajan toisella puolella, käytännössä Kittilän puolella, [Puhemies koput-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

taa] matkailu, poronhoito, muut elinkeinot, mutta myös Euroopan suurin kultakaivos toimivat sulassa sovussa keskenään tuoden työtä myös sitten Enontekiön kunnan puolella asuville asukkaille. [Puhemies: Aika!]

Arvoisa puhemies! Minun täytyy varata toinen puheenvuoro sitten tähän tärkeään keskusteluun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heikkinen poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme parhaillaan kansalaisaloitetta, joka on tärkeä aloite sinänsä ja varmaan ajoittuu ihan tietoisesti siihen aikaan, että meillä on talossa käsittelyyn tulossa kaivoslain uudistaminen — se ei ole vielä tullut, mutta sitä valmistellaan elinkeinoministeriössä, mihin ministeri Lintilä oivallisesti äskeisessä puheenvuorossaan viittasi tämän asian käsittelyn yhteydessä.

Kylmä tosiasia Suomesta on, että Suomi on malmeista täysin riippuvainen maa. Metallien tuotanto on meille henki ja elämä. Emme olisi näin sivistysvaltio ja teollisuusvaltio ja hyvinvointivaltio, ellei meillä olisi kaivostoimintaa. Kun katsotaan, miten maailmanmarkkinoilla Suomi on pärjännyt, niin olemme pärjänneet sillä, että tuotamme itse paljon metalleja, olemme metallien suurkuluttaja, teemme niistä arvokkaita tuotteita. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka metsäteollisuuden kerrannaisvaikutuksina syntynyt metalliteollisuus, konevalmistus, vaikka mitä. Nokia, rakentaminen, vaikka mitä — siihen tarvitaan aina metalleja.

Sitten kun katsotaan suomalaista kaivososaamista, me olemme maailman huippukaivososaajavaltio. Täällä puhdas kaivostoiminta osataan, kuten edustaja Autto Lapista tulevana arvostettuna kansanedustajana äsken omassa hienossa puheenvuorossaan avasi tilannetta — juuri näin, edustaja Autto on sataprosenttisen oikeassa. Kunpa me kaikki sen ymmärtäisimme. Täällä vihreät melskaavat sillä, että kaivokset pitää panna kiinni ja pitää sulkea, rajoittaa, stopata. Varmaan joku yksi kaivos voisi heidänkin ajatusmaailmassaan olla mahdollista, mutta he eivät halua yhdestäkään etuudesta luopua, ei yhdestäkään valtiolta tulevasta rahasta. Millä ne rahat kerätään? Ne kerätään metsäteollisuudesta, kaivosteollisuudesta, metalliteollisuudesta ja niin edelleen.

Katsokaa nyt vaikka tuota maailman kaivostoimintaa: Kongossa lapset verisillä sormillaan kaivavat kobolttia, että saamme Teslalla täällä ajella — tätäkö vihreät ihannoivat? Samoin Kiinan kaivosteollisuus, kuten edustaja al-Tae taisi puheenvuorossaan mainita Kiinan uiguurit ja mikä on sen kansakunnan kohtalo. Aivan järkyttävää kuultavaa tuollainen, millaisia ihmiskohtaloita kyseiset al-Taen mainitsemisessa esimerkeissä mukana olevat ihmiset ovat, aivan hirvittäviä ihmiskohtaloita. Tätäkö me haluamme? Jos me haluamme maailmaa parantaa, niin kannattaa tehdä tässä maassa kaikki itse hyvin, jopa paremmin, ja viedä sitä osaamista sitten ulkomaille. Green mining on kaivosteollisuuden kehittämä erinomainen ideologia, jota pitää viedä eteenpäin ja myydä muille; että osaamme puhdistaa ympäristömme hyvin.

No, miten sitten tämä vihreiden louhintavastaisuus, kun ei kalliota saisi louhia? Katso-kaapa vaikka tuossa Helsingin ympäristöä: valtavia avolouhoksia, ja siellä rouhitaan kallioita pois asuntojen tieltä. Kas kun ei niillä louhoksilla ole näkynyt yhtään vihreää lippujen kanssa seisomassa, että tämä on syntiä ja tämä pilaa ympäristön. Aivan samalla keinoin täällä räjäytetty satatuhatta kuutiota tai miljoonaa kuutiota louhosta pilaa luontoa. Sitä ei

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

vain huomata, ei huomata malkaa omassa silmässä, mutta edustaja Auton silmässä, Lapista tulevana kansanedustajana, pieni tikku on jo ongelma. Helppohan se on toisen selkänahalla ratsastaa, kun itse haluaa olla niin puhdas ja virheetön, että voi arvostella toisia. Sama koskee heidän ympäristöpolitiikkaansa yleensä: metsiä pitää suojella, mutta ilmastonmuutosta torjutaan. No miten nämä kaksi asiaa sopivat yhteen? Eivät mitenkään: jos eivät metsät ime ilmasta hiilidioksidia, ilmastonmuutoksen torjunta on turhaa. Tällaista on heidän politiikkansa, ja olen siitä pahoillani, mutta tämä pitää saattaa ihmisten tietoon. Toivoisin, että siitä olisi jonain iltana ihan Yleisradion ohjelmissakin näytettävä, miten tämä kyseinen kansanliike toimii.

Arvoisa puhemies! Outokumpu Oy lähti liikkeelle vuonna 1908 kummallisen painavan kiven löydyttyä Rääkkylän Kivisalimesta, kun sitä väylää ruopattiin. Siitä alkoi tarina, joka johti Outokumpu Oy:n perustamiseen, ja tämä kyseinen kaivos on tuonut Suomelle valtavan elintason nousun. Jos sen arvo, nykyarvo, rahassa arvioidaan, ei sovi mitenkään 100 miljardiin euroon. Sotien jälkeen sitä kehitettiin valtavasti, ja se toi sotakorvauksia varten arvokasta vientituloa. Kehitettiin muun muassa liekkisulatusmenetelmä, jolla saatiin puhdasta kuparia tuotettua taloudellisesti. Outokummun vuorineuvos Pertti Voutilainen oli tässä esimerkillinen kehittäjä — hänelle näin eduskunnan puhujakorokkeelta vielä suuret kiitokset valtavasta elämäntyöstä. Se antoi sille alueelle valtavan elinkeinosysäyksen, että ihmiset tekivät töitä, elintaso nousi, kouluja rakennettiin ja niin edelleen. Nyt tämän kaiken haluavat vihreät olla pysäyttämässä.

Kannattaa muistaa, että kun tehdään vaikka sata valtausta tai haetaan tutkimuslupaa sadalle alueelle, korkeintaan yhdestä tulee kaivos. Jos me halutaan kieltää malmin etsintä, niin me kiellämme tästä maasta elintason nousun ja elintason ylläpitämisen. Olen aivan varma, että yksikään kansanedustaja sitä ei halua, mutta ainahan sitä voi omaa kilpeään kiillottaa ja olla estämässä toisten elinkeinoja ja sen jälkeen osoittaa syyttävällä sormella, että te olette lianneet tämän maailman. Olen siitä rankasti eri mieltä kyllä. Jos Suomi ei kehitä omia systeemejään, joudumme luopumaan elintasosta, ja väitän, että vihreät eivät siitä tee lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

19.35 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Tätä käsiteltiin tuossa aiemmin jo, mutta tunnin aikaraja tuli täyteen, ja nyt tämä sitten jatkuu.

Silloin aikaisemmin edustaja Hopsu ja edustaja Kiveläkin pitivät asiallisia ja hyvin perusteltuja puheenvuoroja. Monesti onkin niin, että olen täällä aiemmin puhuneiden keskustan ja kokoomuksen edustajien kanssa aika lailla samoilla linjoilla, mutta tulkoon nyt sanotuksi, että tässä luontoa koskevassa asiassa olen enemmän vihreiden ja vasemmistoliiton linjalla.

Joissakin muissa aiemmissa puheissa todettiin, että kestävä kaivostoiminta on mahdollista, mutta onko se todella näin? Esimerkiksi ympäristöluvut voivat olla ikivanhoja, ja siten ulkomaalaiset yhtiöt kehtaavat kerskua sillä, että ehtivät jopa louhia kaiken pois ennen kuin niistä tehtyjä valituksia [Hannu Hoskonen: Ei pidä paikkansa!] saadaan viranomaisen toimesta käsiteltyä. — Täältä tuli huuto, että ei pidä paikkansa: Dragon Mining on tästä aivan hyvä esimerkki, ja tästä voi lukea vaikka Yleisradion sivuilta. — Että se siitä tiukasta lainsäädännöstä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

Mitä sitten olisi kestävä kaivostoiminta? Louhinta voidaan usein järjestää siten, ettei siitä koidu kohtuutonta tai pitkäaikaista haittaa ympäristölle. Keskeistä on sijainti. Usein kaivoslobbarit puhuvat työpaikoista ja väestökadosta kärsiville paikkakunnille tulevasta elinvoimasta. Kaivostoiminta on kuitenkin luonteeltaan sellaista, että toiminta kestää korkeintaan joitakin vuosikymmeniä, vaikka mahdolliset haitat ovat pidempiaikaisia.

Mietitään vaikka suosittua matkailukeskusta, jonka suosio perustuu luontoon ja siitä nauttimiseksi perustettuihin palveluihin. Jos kaivostoiminta heikentää virkistysarvoa, vähentää se myös matkailutuloa. Onkin usein järkevämpää panostaa matkailutoimintoihin, jotka luovat työpaikkoja ja pitkäaikaista elinvoimaa, kuin hakea väliaikaista pikavoittoa ulkomaalaisen kaivosyhtiön vanavedessä. Matkailutulon merkitystä tulisikin suoraan verrata kaivostoiminnan mainostettuihin hyötyihin.

Jos louhinta voi olla kestävä, samalla paikalla tapahtuva rikastaminen ei sitä välttämättä ole. Rikastusmenetelmät ovat usein ympäristölle hyvin haitallisia, esimerkiksi liuotusmenetelmä, jota käytetään surullisenkuuluisassa Talvivaarassa. Mielestäni kaivosvero ei ratkaise tai poista ympäristölle aiheutuvaa kuormitusta. Suurimmat haitat tulevat rikastusmenetelmistä ja vesien hallinnasta.

Olisinkin sen verran radikaali, että rajoittaisin joidenkin menetelmien käyttöä louhinta-alueiden läheisyydessä. Ympäristölle kestävämpiä rasitusta aiheuttavia menetelmiä voitaisiin käyttää niille suunnitelluilla teollisuusalueilla, kuten esimerkiksi Harjavallassa. Tämä nostaisi toki kustannuksia, mutta en henkilökohtaisesti halua, että Suomen luontoa puliveivataan monikansallisten yhtiöiden markkina-arvon pönkittämiseksi. Siten en usko, että ongelmista päästään veromallin valinnalla tai ympäristöluvitusta jouhevoittamalla.

Mitä sitten tarvittaisiin? Nykyistä tiukempaa riskianalyysiä, riittävä suojaetäisyys rikaksiin luontoarvoihin ja matkailutuloa tuottaviin keskittyisiin, mikä sisältää mahdollisuuden kaivostoiminnan aloittamisen estämiseen, riittävät raja-arvot louhinnalle ja riittävät raja-arvot rikastamiselle ja yksiselitteinen rajoitusmahdollisuus tietyille rikastusmenetelmille herkillä luontotyypeillä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

19.40 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva kansalaisaloite kaivostoiminnan rajoittamisesta on hyvin tärkeä lisä kaivostoiminnasta ja sen ympäristövaikutuksista täällä eduskunnassa käytävään keskusteluun. Erityisesti kaivostoiminnan vesistöihin kohdistuvia ympäristövaikutuksia on syytä tarkastella hyvin huolellisesti. Ne ovat usein pitkäaikaisia ja vaikeasti korjattavia, ja niiden kustannuksista huolehtiminen jää liian usein veronmaksajien hartioille. Talvivaara oli tästä surullinen esimerkki, mutta ei valitettavasti ainoa laatuaan.

Arvoisa puhemies! Ympäristökysymysten ohella myös kaivostoiminnan taloudellisiin vaikutuksiin on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Me perussuomalaiset haluamme säilyttää maamme kansallisomaisuuden mahdollisuuksien mukaan suomalaisten hallinnassa, ja siltä osin kuin Suomen maaperän luonnonvaroja hyödynnetään taloudellisesti, on merkittävä osa hyödyistä tuloutettava yhteiskuntamme hyväksi.

Arvoisa puhemies! Nykylainsäädännössä on kuitenkin korjattavaa. Lainsäädäntö mahdollistaa nykyään valitettavasti sen, että ulkomaiset kaivosyhtiöt voivat päästä hyötymään liiankin vapaasti Suomen mineraali- ja arvometallivarannoista ja jättävät sitten joissakin tapauksissa ympäristön kunnostamatta maasta poistuessaan. Tämä on kestävämpiä siinä-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

kin mielessä, että tulevaisuudessa Suomen maaperässä olevat raaka-aineet saattavat olla selvästi nykyistä arvokkaampia ja niistä voi tulla jatkossa suurta pulaa.

Arvoisa puhemies! Olen tässä tuonut esille ja tässä keskustelussa on tuotu esille näitä kaivostoimintaan liittyviä ongelmia. Haluan kuitenkin korostaa myös sitä puolta, että kaivostoiminta on teollisuuden ja koko länsimaisen elintavan kannalta erittäin tärkeä ala. Sen on kuitenkin oltava kestävä ja hallittua, ja Suomessa tulee ehdottomasti päästä tähän suuntaan. Suomessa tulee olla kykyä käyttää ja hyödyntää maamme luonnonvaroja pitkäjänteisesti, ja myös kotimainen insinööriosaaaminen on tässäkin asiassa erinomaisen tärkeää. Mutta kuten todettua, myös lainsäädäntömme kaipaa tältä osin uudistuksia siten, että edellä mainitut näkökohdat tulevat otetuiksi huomioon.

Kiitän lopuksi kaikkia tämän kansalaisaloitteen allekirjoittajia, ja toivon, että eduskunta perehtyy huolellisesti kaivoslain uudistamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.42 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Edelleen olen tässä keskustelun kuluessa yllättynyt siitä, että esimerkiksi perussuomalaisten taitavaksi tunnetut kollegat esittävät niin jyrkkiä, suorastaan kielteisiä kannanottoja tässä keskustelussa kaivosalaa kohtaan. Mielestäni on kuitenkin aivan ilmiselvää, että tarvitaan työtä ja toimeentuloa joka puolella Suomea ja meidän jalostava teollisuutemme tarvitsee tietysti näitä raaka-aineita, ja on vastuullista, että niitä myös Suomesta saadaan — ei ainoastaan niin, että niitä maailmalta tänne meille tuodaan.

Tosiaan perussuomalaisten kansanedustajat ovat käyttäneet puheenvuoroja siitä, että esimerkiksi nämä kaivosalan työpaikat ovat kovin lyhytaikaisia tai että niiden määrä on niin vähäinen. Mutta kyllä esimerkiksi, jos mietimme vaikka Tornion kaupunkia, jossa on Outokummun terästehdas, joka on kierrätysraudasta ja siitä Elijärven kaivoksen kromista valmistettavan jaloteräksen tuotannossa maailman suurin kaltaisensa tehdas ja joka tuottaa ei vain Tornion kaupungille ja koko Meri-Lapille vaan koko kansakunnalle aivan valtavasti vaurautta — ovatko nämä vähäisiä työpaikkoja ja ovatko ne kovin lyhytaikaisia? Eljärvellä on inventoitu kymmeniksi vuosiksi eteenpäin tätä kromia, ja se kaivos ei varmasti haittaa ketään eikä mitään eikä sen osalta ole ympäristöhuolia sen laajemmin esitetty. Elikkä tässä mielessä jokainen kaivos — jotka ovat todella harvinaisia Suomessa, siis edelleen korostan, että tämän nyt voimassa olevan lainsäädännön aikana ei ole yhtään uutta kaivosta Suomeen luvitettu, ei ole mitään massiivista tähän toimialaan liittyvää ongelmaa olemassa — on yksilöllinen.

Totta kai viranomaisilla pitää olla todella harkintaa ja lainsäädännöstä pitää tulla tietysti myös riittävät reunaehdot, minkä puitteissa tehdä sitä harkintaa, että pystytään toimimaan ympäristön kannalta oikein ja tietysti myös yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Mutta jos puhutaan vaikka omasta vaalipiiristäni Lapista, jonka tunnen hyvin ja joka näissä monissa puheenvuoroissa on noussut paljon esille, niin Lapin pinta-ala esimerkiksi on 100 000 neliökilometriä ja Lapin pinta-alasta 30 prosenttia on suojeltu — eli jos ei malmeja saisi ollenkaan etsiä suojelualueella, niin se jättäisi aivan valtavat alueet kokonaan ilman mahdollisuutta tehdä tätä maaperän kartoitusta. Jos me vertaamme, niin Lappi on suunnilleen saman kokoinen alue kuin vaikkapa Englanti. En, arvoisa puhemies, puhu koko Isosta-Britanniasta, vaan Englannista. Englannissa asuu 55 miljoonaa ihmistä, Lapis-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

sa asuu reilut 170 000 ihmistä. Englannissakin on upeita kansallispuistoja ja luonnonpuistoja niin kuin Lapissakin on upeita kansallispuistoja ja luonnonpuistoja ja niin edelleen, monipuolinen elinkeinorakenne niin kuin Lapissakin on ja niin edelleen. Kyllä meidän täytyy pystyä löytämään kaikille elinkeinoille myös sijansa. Olisimme aika taitamattomia, jos emme saisi näitä elinkeinoja sopimaan yhteen ympäristön kanssa.

Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan, että Suomelle merkittävä tulevaisuuden resurssi on esimerkiksi nyt Sodankylän Sakatista löytynyt nikkeliesiintymä, niin tätä esiintymää ei olisi voitu löytää, ellei malminetsintä olisi ollut mahdollista tällä Viiankiaavan luonnonsuojelualueella. Mutta itse kaivos ei tule millään tavalla liittymään Viiankiaavan luonnonsuojelualueeseen, koska kaivoshanketta eteenpäin vievä Anglo American -yhtiö on jo ympäristövaikutusten arviointivaiheessa lähtenyt siitä, että he tulevat louhimaan useiden kilometrien mittaisen vinotunnelin, joka menee koko tämän luonnonsuojelualueen alle ja sinne malmiesiintymään niin, että louhinta pystytään toteuttamaan siten, että siellä pinnalla oltaessa ei näy eikä kuulu eikä voi havaita mitään siitä, että siellä alla toimii tällainen todennäköisesti ehkäpä Euroopan tai maailmankin suurimpiin kuuluva nikkelikaivos tulevaisuudessa.

Eli, arvoisa puhemies, peräänkuulutan maltillista, harkitsevaa, analyyttistä keskustelua näistä asioista, en kategorisia julistuksia. Tässä mielessä ihmettelen sitä, että ympäristöministeriö, jota vihreät ovat tällä vaalikaudella hallinneet, ei ole tehnyt kovin paljon konkreettisia ehdotuksia niihin kehittämiskohteisiin, joita aivan oikeinkin on näissä keskusteluissa noussut esiin, vaan paremminkin on vain jääty odottamaan sitä, että luotaisiin kaivoslaki, jolla sitten lyötäisiin toimialalle mahdollisimman paljon kapuloita rattaisiin. Tämä on mielestäni väärä lähestymistapa.

Esimerkiksi vaikka tämä ksantaatteihin liittyvä kysymys, joka on noussut eri puheenvuoroissa esiin, on sinänsä aivan relevantti kysymys. Sehän ratkaistaan ympäristölainsäädännöllä, ei sinänsä täällä elinkeinoa säätelevässä kaivoslaissa. Näinpä peräänkuuluttaisin sitä, että kun käydään tällaista analyyttistä keskustelua, niin oltaisiin myös eduskunnan toimesta ja ennen kaikkea tietysti hallituksen esitysten kautta valmiita resursoimaan viranomaisia niin, että varmasti voidaan huolehtia siitä, että kaikki lainmukaiset velvoitteet huolehditaan ja että sekä lain kirjainta että sen henkeä kunnioitetaan.

Mutta, arvoisa puhemies, tosiaan aivan lyhyesti kiteyttäisin tähän loppuun, että siis malminetsintä ja kaivostoiminta on todella syytä pitää erillään keskusteluissa. Mielestäni on kollegoilta väärin luoda siitä sellaista kuvaa, että esimerkiksi malminetsintään olevat varaukset jotenkin automaattisesti johtaisivat kaivostoimintaan. Ei tällaisesta ole missään nimessä kyse.

Ja kun puhutaan siitä, että esimerkiksi malminetsintä pitäisi Suomessa kieltää puhtaiden vesien äärellä, niin onneksi me suomalaiset olemme niin onnekkaita ihmisiä, että meillä ei ole täällä kuin puhtaita vesiä — joten tällaiset kategoriset kiellot olisivat tietysti hulluja. Lähdetään siitä, että meillä on tulevaisuudessakin ne maailman puhtaimmat vedet, [Puhemies koputtaa] niin että meillä voi täällä elinkeinoja harjoittaa ja että meillä on varaa pitää yllä maailman tiukinta ympäristölainsäädäntöä myös tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä kaivoskeskustelu on oikeastaan sitä samaa keskustelua, mitä käydään ympäristötarkoituksessa ja teemalla ”nimby”

— not in my backyard. Samaahan on havaittavissa esimerkiksi, kun tehdään tuulivoimaa. Niin kuin on tutkittu, Etelä-Suomen rannikolle, missä on enimmät tuulet — merenrannalahan ne tuulet yleensä ovat — ei missään tapauksessa, mutta aina voi toisen takapihalle käydä rakentamassa, kun se ei omaan silmään näy eikä aiheuta mitään ongelmia.

Mutta mennäänpä tosiasioihin. Jos kaivosyhtiö investoi Suomeen johonkin kaivokseen, olkoon se vaikka suomalainen yhtiö, 100 miljoonaa euroa, niin ihan luotettavien tutkimusten ja laskelmien mukaan tästä 100 miljoonasta jää Suomeen suurin piirtein 90 miljoonaa euroa. Ja kannattaa kaikkien vastustajien ja kaikkien henkilöiden, jotka ratsastavat täydellisen väärällä tiedolla ja saavat sillä valtavan julkisuuden tässä maassa, muistaa, että kaikki kaivostekniikka, mitä sinne kaivokseen tilataan ja rakennetaan, on lähes poikkeuksetta suomalaista tekniikkaa. Eikö sillä ole mitään arvoa? Puhtainta teknologiaa, puhtaita koneita, puhdasta osaamista. Sama koskee sitten energiantuotantoa. Kaivos voi tietysti käyttää myös paljon sähköenergiaa — nykyisin pyritään kaivoksia sähköistämään, jolloin se tuotanto olisi puhdasta.

Edustaja Autto mainitsi erinomaisesti tämän Tornion terästehtaan, joka käyttää kierrätsrautaa hyvin paljon ja siinä lähellä olevaa kromikaivosta, jossa syntyy sitten yhdistettynä sopivassa suhteessa rosteriterästä. Valtava tuotanto Suomen kansantalouden hyväksi. Määrä ei valtava ole, mutta sen arvo tälle maalle on aivan, aivan ennen näkemättömän suuri. Ja sitten, kun katsotaan näitä kaivoksia Suomessa, joita osataan tehdä erittäin puhtaasti, niin sitten sinne ruvetaan tekemään kaikenlaisia rajoituksia ja ollaan muka tekevinään hyvää.

Hyvänä esimerkkinä nykyisestä ympäristöpolitiikasta on tämä kivihiili. Kun sitä ollaan lakkauttamassa, nyt sitten tehdään Euroopan unionissa päätös, että maakaasua ruvetaan käyttämään — se saa vihreän leiman, tämä maakaasu. Siinä ei pestä mitään muuta kuin huonoa omaatuntoa ja yritetään hämätä ihmisiä, että nyt ollaan ympäristön asioilla. Uusiutuvaa energiaa Suomessa, kuten turvetta, ollaan kieltämässä ja puun käyttöä rajoittamassa, mutta se korvataan maakaasulla. Jos joku sanoo, että tässä on järkeä, niin haluaisin sen tiedemiehen nähdä puhumassa täällä Eduskuntatalossa. Kas, kun Markku Ollikainen ilmastopaneelin merkittävänä johtajana ei ole huomannut, että hän on kannattamassa ankarasti, että fossiilisia lisätään — mutta sitä ei ole varmaan kukaan häneltä kysynyt.

Mutta joka tapauksessa suomalainen kaivosteollisuus on maailman puhtainta, ja kun sitten mainitaan, miksi Suomessa ei ole kaivoksia: Sakatin, Sodankylän, kaivoksessa, mistä edustaja Autto erinomaisesti omassa puheenvuorossaan mainitsi, ei investointi, väitän, ihan miljardiin sovi. Suomessa ei ole yhtään investoijaa, joka pystyisi sen tekemään — me olemme tehneet omalla lainsäädännöllämme investoinnit niin kalliiksi. On tietysti hyvä, että ympäristöasioista pidetään huoli. Meillä on kaksi valtiorahoitteista yhtiötä, valtion ylläpitämää yhtiötä, jotka sijoittavat kaivostoimintaan: toinen on Suomen Malmijalostus ja toinen on Suomen Teollisuussijoitus, ja sitten on tietysti yksityisiä sijoittajia, jotka sijoittavat tällaisiin junioriyhtiöihin tehden pieniä kaivoksia ja luoden siellä sitten hyvää kasvua tälle kansakunnalle. Kotikunnassani Ilomantsissa on juuri näin: Pampalon kultakaivos toimii tällä periaatteella ja tekee tulosta ja työllistää ihmisiä ja luo kasvua tälle maalle. On totta, että Suomi vie paljon metalleja tästä maasta ulos. Sillä tehdään tuloa tähän maahan, tehdään työtä, tehdään hyvinvointia. Kas, kun kukaan ei ole siihen kiinnittänyt huomiota, että olisiko joskus hyvä miettiä sitä, millä nämä Suomen pitkälti yli 100 miljardin euron valtionvelat menevät maksuun. Kuka ne maksaa? Meidän lapsemme ja lastemme lapset. Ja

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

millä ne maksetaan sitten, jos ei ole tuotannollista toimintaa? Näillä eurohankkeilla ja tällä ilmastohumpalla niitä ei makseta.

Kunhan mennään vielä muutama kuukausi tästä eteenpäin, voimme palata tähän aiheeseen ja vähän uusilla silmillä katsoa. Toivotaan, että maailmassa rauha pysyy ja voimme rakentaa tätä rakasta isänmaata ja rakasta maailmaa parempaan kuntoon. Mutta jos menettämme toimintakykymme väärrien päätösten takia, siltä päätökseltä ei meitä pelastaukaan. Vihreät loistavat täällä poissaolollaan. Ymmärrän minä sen, että tosiasioiden kohtaaminen tekee kipeää, mutta jos lähtee toisten elinkeinotoimintaa rajoittamaan, niin heidän pitäisi olla täällä sutena esittämässä, millä me tämä homma hoidetaan. Millä me rakennetaan ne sähköautot, tuottavat, uudet, puhtaat investoinnit, kaikki puhdistusvarusteet? Kaikkiin tarvitaan metallia. Ja korkeasti arvostamani kaivostoimija sanoi kuolemattomat sanat eräessä kokouksessa, että ”muistakaa arvoisat kuulijat, että kun te aamulla heräätte, niin hyvin todennäköisesti ensimmäinen ote tulee olemaan metallista”. Todennäköisesti te keitätte kahvia tai teetä suomalaisesta rosteriteräksestä valmistetussa kahvin- tai teenkeittimessä, ja siitä päivä alkaa. Tämä kun muistettaisiin ja annettaisiin arvo koko rakkaalle isänmaalle ja sille työlle, mitä täällä tehdään, niin olisimme paljon rikkaampia — tällaisen turhan vouhotuksen sijaan, joka on tässä maassa saanut jalansijaa muun muassa ilmasto-
politiikassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

19.55 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä lähetekeskustelu alkaa varmasti jo rullata kohti loppua, mutta toivottavasti keskustelu itse asiasta jatkuu eri foorumeilla.

Tosiaan haluan vielä kiittää näitä aloitteentekijöitä, ja todella aloitteentekijöiden huolia haluan ilman muuta ilmaista ymmärtäväni: on todella varmastikin eri elinkeinojen näkökulmasta, tai sanotaan vaikka loma-asunnon omistajan näkökulmasta ja niin edelleen, huomattavankin raastavaa, jos alueella spekuloidaan pitkään sillä, voisiko sinne tulla tällaista merkittävästi siihen alueen maankäyttöön vaikuttavaa suurta teollista investointia. Ja tässä mielessä juuri haluan peräänkuuluttaa sitä, että kun päästäisiin sellaiseen kiihkkottomaan keskusteluun ja oikeasti etsittäisiin lainsäädäntöön niitä järkeviä ratkaisuja, jotka mahdollistavat vaikkapa malmin etsinnän osalta mahdollisimman ripeän etenemisen, niin silloin juuri voitaisiin välttää niitä eri maankäyttömuotojen, liittyvätpä ne eri elinkeinoihin tai vaikkapa siihen vapaa-ajan käyttöön tai vaikka erilaisiin luontoarvoihin, mitä tietysti ihan joka puolella Suomea on runsaasti... Kun malminetsintä joillakin, eri indikaatioitten perusteella kiinnostaviksi osoittautuneilla alueilla etenisi nopeasti, niin silloin eivät pitkittyisi nämä prosessit eikä pitkittyisi se esimerkiksi maanomistajalle tuleva huoli tai toisaalta myöskään toive — on myös paljon maanomistajia, jotka toivovat sitä — että heidän mailtaan löytyisi sellainen esiintymä, joka johtaisi siihen hyvin, hyvin pieneen todennäköisyyteen siitä, että alueelle tulisi kaivostoimintaa ja he saisivat siitä näitä korvauksia, vaan tämä selvyys saataisiin aikaan. Ja tässä mielessä on todella tärkeää kehittää ympäristölupaprosesseja Suomessa, koska aivan niin kuin monessa puheenvuorossa on todettu sinänsä aivan oikein, niissäkin, joissa on käytetty myös hyvin kriittisiä äänenpainoja: kyllä, Suomi tarvitsee kaivannaisalaa, siitä syntyvät arvoketjut ovat tärkeä osa kansantalouttamme. Ne ovat erityisen tärkeitä tietysti monilla eri alueilla maassamme.

Ja kun täällä on monta kertaa mainittu vaikkapa Sotkamossa sijaitsevia kaivoksia nimeltä, niin Sotkamo taitaa olla ainoa paikkakunta Suomessa, jossa yhdellä paikkakunnalla on

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

kolme metallimalmikaivosta, ja Sotkamossa myös esimerkiksi matkailu menestyy valta-
van hyvin samoin kuin, niin kuin itse mainitsin jo, esimerkiksi Kittilässä matkailu menes-
tyy valta- van hyvin. Tässä mielessä ajattelen, että [Puhemies koputtaa] tätä alaa... — Jos,
puhemies, sallitte ihan pienen hetken jatkaa, niin ei tarvitse tulla sinne pönttöön asti puhu-
maan.

Halusin vain lopuksi sanoa, että kun pääsisimme tällaiseen toinen toisiamme kunnioit-
tavaan puhetapaan ja toisaalta eri ministeriöt pääsisivät sellaiseen yhteistyöhön, jolla todel-
la voisimme vastata kansalaisaloitteen tekijöitten huoleen mutta samalla luoda sellaisen
näkymän näille elinkeinon piirissä toimiville ihmisille, että kyllä, luotamme siihen, että he
tekevät hyvää työtä ja haluavat noudattaa lakeja Suomessa, niin voin kyllä luvata kaikille,
että meillä on tulevaisuudessakin Suomessa puhtaat vedet. Suomi on vauras kansakunta.
Rakennamme menestyvää maata, joka pystyy luomaan... [Puhemies: No niin, nyt alkaa
jo...] — No niin, nyt alkaa kiteytys tulla tähän loppuun, mutta siis korkeatasoinen ympä-
ristölainsäädäntö luo meille myöskin sitten liiketoimintamahdollisuuksia, mutta se ei saa
estää investointeja Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

20.00 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Lopuksi kiitän minäkin aloitteen teki-
jöitä ja toivon heiltä avarakatseisuutta ja ymmärrystä sille, että tätä maata on rakennettava.
Jos eivät olisi meidän esi-isämme olleet silloin 1900-luvun alussa Rääkkylän Kivisalmes-
sa ja sitten siihen liittyvät ihmiset, jotka osasivat metallurgian, kaivostoiminnan ja ymmär-
sivät, mistä tässä on kysymys... He loivat Suomelle sen talouden kasvun alun. Tai sodan
jälkeen, kun Urho Kekkonen ollessaan jo merkittävässä valtiollisissa tehtävissä ja olles-
saan presidenttinä antoi sitten määräyksen, että Rautaruukin tehdas pitää Raaheen tehdä, ja
sitten vuorineuvos Helge Haavisto pantiin sitä toteuttamaan. Hän, vanha sotiemme vete-
raani, muistelmissaan radiohaastattelussa, joka tuli tässä pari joulua sitten, sain kunnian
kuulla sen haastattelun, kertoi siitä tarinasta, miten Suomeen tehtiin terästehdas. Se tehtiin
sitä varten Suomeen, jotta saatiin Suomen metalliteollisuus nousemaan, laivanrakennus
nousemaan, koneenrakennus nousemaan, rakentaminen nousemaan ja niin edelleen. Ilman
sen ajan viisaita päättäjiä me olisimme edelleen erittäin huonossa taloudellisessa asemassa
oleva valtio, joka ei olisi hyvinvointivaltio.

Sitä samaa avarakatseisuutta peräänkuulutan. Tällä nykyisellä menolla kaikki yritetään
kieltää — metsien käyttö, peltojen käyttö, kaivostoiminta — ja yritetään palata keräilyta-
louteen, aikaan, jolloin ei edes terveydenhuolto pelannut eikä juuri mikään. Olimme sil-
loin 100 vuotta sitten ihan todella kurjassa tilassa. Toki elettiin ja oltiin, mutta ei ollut ny-
kyisiä palveluita ja ei ollut sosiaaliturvaa eikä muuta, ei ollut eläkkeitä. Nyt sitten pitää täs-
sä maassa löytyä järkeä. Ja tämä vihreä siirtymä, mitä nyt vihreät ajavat kaikella väellä ja
voimalla ja valtavalla lehdistön ja median tuella, on kääntymässä Suomessa, että teollisuus
lähtee täältä pois. Saksassa se on grüne wende — vihreä kääntyminen vapaasti suomennet-
tuna — mutta siitä on tulossa Saksassa industriewende. Kun energia loppuu, niin varmasti
teollisuuskin loppuu. Ilman isoa energiantuotantoa ja nykyaikaista metallin- tai yleensä
minkä tahansa jalostuksen ylläpitämistä ei elintaso synny — tämä kun ymmärrettäisiin.
Sellainen kansakunta, joka ei pysty kansalaisistaan huolta pitämään, ei pysty pitämään
huolta edes luonnosta. Tämän kun muistaisimme ja kunnioittaisimme sitä, että annamme

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

ihmisille mahdollisuuden tehdä työtä, rakentaa tätä maata ja toimia järkevästi isänmaan hyväksi, niin olisimme paljon viisaampia. Sitä hartaasti toivon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

20.02 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti tässä nyt vielä palaan tähän aiempaan puheenvuorooni, kun varsinkin edustaja Autto täällä hieman kyseli perussuomalaisten kantoja tähän asiaan. Haluan vielä nyt tiiviisti kerrata, mitä muun muassa itse aiemmassa puheenvuorossani totesin.

Me perussuomalaiset todellakin haluamme, että maamme luonnonvarat ja kansallisuus pidetään suomalaisten hallussa ja hallinnassa. Niistä saatavat hyödyt hyvin suurelta osin koituvat meidän yhteiskuntamme hyväksi. Minä pidän teollisuutta erittäin suuressa arvossa, kuten tässä edellisessä puheenvuorossakin todettiin. Sen teollisuuden kehittymisen kautta maamme on rakennettu. Toki myös ympäristönäkökulmat on aina osattu Suomessa ottaa vähintäänkin kohtuullisen hyvin huomioon, ja minä uskon kyllä, että Suomi tulee jatkossakin pysymään eturintamassa tältäkin osin. On kuitenkin rehellistä samaan hengenvetoon todeta, että kyllä tässä kaivoslaissa varmasti kehitettävää edelleen on siten, että nämä ympäristönäkökulmat tulevat jatkossakin huomioiduiksi riittävällä tarkkuudella.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on nyt nähdäkseni päättymässä, ja haluan kiittää kaikkia osallistujia hyvästä keskustelusta. Toivon todellakin, että eduskunta tekee viisaan päätöksen sitten, kun tämä kaivoslakiesitys hallitukselta tähän saliin tulee käsiteltäväksi ja päätettäväksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Lakialoite laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 6/2022 vp Arto Satonen kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro edustaja Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.33 **Arto Satonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa esitetään vakuudettomien kulutusluottojen eli niin sanottujen pikavippien markkinointikieltoa. Suomessa on tällä hetkellä lähes 400 000 ihmistä, joilla on maksuhäiriömerkintä. Pikavipit eivät toki ole näihin ainoastaan syy, mutta ne ovat merkittävä syy. Korkeat vuosikorot ja järjestelypalkkiot nostavat pikavippien kustannukset hyvin korkeiksi. Väliaikaisesti on

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

ollut voimassa pikavippien suoramarkkinointikielto ja 10 prosentin korkokatto 1.7.2020—30.9.2021, mutta tällä hetkellä nämä eivät siis ole voimassa.

Tausta on se, että olen jo aiemmin tehnyt tästä lakialoitteen, jolla on ollut eduskunnassa erittäin laaja kannatus. Toivon, että kun asia on nyt oikeusministeriön työryhmän käsittelyssä, se tulee sieltä siinä muodossa, että tämä suoramarkkinointikielto tulee pysyväksi, ja tällä aloitteella haluan tätä asiaa vahvistaa, kuten myös ne kymmenet allekirjoittajat kuudesta eri eduskuntaryhmästä, jotka tämän lakialoitteen ovat allekirjoittaneet.

On myös hyvä, että valmistelussa on positiivinen luottorekisteri, mutta sekin vielä puuttuu.

Suoramarkkinointikiellon tarkoituksena on ennen kaikkea se, että heräteostokset jäävät tekemättä, koska usein tällainen velkakierre lähtee liikkeelle nimenomaan yhdestä harkitsemattomasta pikavipistä ja siitä seuraa toinen, siitä kolmas ja sen jälkeen sitten ollaan kierteessä. Erityisesti nuorilla mutta myös kaikilla muillakin iästä riippumatta tässä on ollut haasteita. Tämä heräteostoksen estäminen on siis tässä keskeisenä syynä.

Hollannissa tämä pikavippien markkinointi on kielletty, ja sitä valvoo siellä paikallinen finanssivalvonta. Sitä samaa esitetään tässä lakialoitteessa, että Finanssivalvonta olisi se viranomainen, joka saa määritellä, millaiset luottotuotteet ovat kuluttajan kannalta niin korkeariskisiä, että niitä ei saisi markkinoida suoraan kuluttajalle.

Aloitteessa esitetään siis lisäystä kuluttajansuojalain 7 lukuun. Sinne esitetään uutta 8 a §:ää. Toivon, että lakialoite saa arvoisensa käsittelyn talousvaliokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

18.36 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Satoselle erinomaisesta lakialoitteesta, jonka toisena allekirjoittajana sain olla. Hyvin tiiviisti tähän samaan pakettiin teimme edustaja Satosen kanssa yhteistyötä. Toinen lähestymiskulma oli tämä lakialoite, jonka edustaja tässä juuri esitteli, ja toinen näkökulma liittyy esimerkiksi korkoihin, talousosaamiseen ja muihin tämänkaltaisiin asioihin. Nämä asiat on laajasti tuotu esille toimenpideoitteen, jonka olen jättänyt samassa yhteydessä kuin tämä lakialoite on jätetty.

Puhemies! Pikavippieläimäimä perustuu liian usein heikossa asemassa olevan tilanteen hyväksikäyttöön. Maksuhäiriömerkintöjen ja ulosottovelkojen voimakas kasvu alkoi yhtä aikaa ensimmäisten pikavippejä tarjoavien yritysten aloitettua toimintansa vuonna 2005. Valtioneuvoston vuonna 2020 tilaamassa selvityksessä tutkittiin maksuhäiriömerkintöjen ja ulosottovelkojen kehitystä. Ne kasaantuvat työttömille, peli- ja päihdeongelmallisille sekä matalammin koulutetuille. Taloudellisen lukutaidon puutteiden on todettu olevan yhteydessä maksuhäiriömerkintöjen yleistymiseen. Pikavippejä markkinoidaan harhaanjohtavasti helpotuksena arjen menoista selviytymiseen tai keinona tehdä hankintoja, joihin ei välttämättä olisi muuten varaa. Helposti saatavia pikavippejä on markkinoitu sosiaalisessa mediassa jopa nuorten illanviettomenojen katteeksi. Aggressiivisesti markkinoitu, läpinäkymättömästi hinnoiteltu ja todella korkeiden kulujen pikavippi voi jopa moninkertaistaa alkuperäiset kulut ja siten ongelmat.

Vuonna 2013 pikavipeille asetettiin korkokatto, jonka mukaan viitekoron ylittävä korko ei saa ylittää 50:tä prosenttia. Sitten korkokattoa on laajennettu, ja syyskuusta 2019 alkaen kaikkien vakuudettomien luottojen enimmäiskorko rajoitettiin 20 prosenttiin. Koronapandemian aikana korkokattoa laskettiin 10 prosenttiyksikköön väliaikaisesti. Kuiten-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

kaan saatavilla olevien tietojen perusteella maksuhäiriömerkintöjen ja ulosottovelkojen yleistymisen ei ole sääntelystä huolimatta laantunut toivotulla tavalla. Maksuhäiriömerkintöjen kasvun vuoksi myös korkosääntelyn jatkoa tulee harkita markkinointikiellon ohella, jota edustaja Satonen lakialoitteessaan esittää. Uuden pysyvän sääntelyn tulee perustua aiemman lainsäädännön vaikutusten systemaattiseen analyysiin. 20 prosentin laaja korkokatto ehti olla voimassa kahdeksan kuukautta ennen väliaikaista muutosta.

Puhemies! Vakuudettomien kulutusluottojen markkinoiden toiminta on usein hajaantunut. Siinä, missä perinteisessä pankkitoiminnassa luoton markkinointi, luoton myöntäminen, asiakassuhde ja mahdollinen perintätoiminta keskittyvät pitkälti samaan yritykseen tai ainakin konserniin, on pikaluottomarkkinoilla tilanne erilainen. Lainan markkinoija voi olla eri yhtiö kuin luoton myöntäjä ja perijä. Se puolestaan johtaa siihen, että asiakkaan todellisen maksukyvyn arviointi ei ole yhdenkään toimijan todellisen mielenkiinnon kohde. Vakuudettomien kulutusluottojen markkinoiden puutteet sekä vääristyneet kannustimet tulee siksi arvioida.

Taloudellinen lukutaito on vahvasti yhteydessä maksukyvyttömyyteen ja siihen ajautumiseen. Tämä perustelee talousopetuksessa tarjottavan kasvatuksen ja koulutuksen vahvistamista. Myös sosiaalista luototusta tulee kehittää yhtenä keinona päästä irti kasaantuvista pikavipeistä. Sosiaalisen luototuksen tulee olla tiiviisti kytkettynä henkilökohtaiseen velkaneuvontaan, ja sen yhteydessä on tarjottava tarpeellisia sosiaalihuollon palveluita.

Arvoisa puhemies! On siis kiirehdittävä pikavippimarkkinoiden sopimusehtojen rajoittamista ja ryhdyttävä valmistelemaan tarpeellista lainsäädäntöä saalistavan pikavippitoiminnan ja ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.42 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Asia ja aihepiiri ovat sinänsä hyviä ja kannattavia. Pikavippien yhteys ylivelkaantumiseen on aivan selvä, ja ne liittyvät myös peliongelmiin sen kohtalonyhteyden kautta, että kun on peliautomaatilla ja häviää kaikki rahansa, niin pystyy periaatteessa ottamaan pikavipin kännykällä pankkitilille ja siirtämään rahat sinne peliautomaattiin suoralla yhteydellä, ja se jos mikä on omiaan lisäämään ylivelkaantumista. Tällaiset epäkohdat pitäisi ehdottomasti purkaa.

Kuitenkin tähän nimenomaiseen lakialoitteeseen ja sen sisältöön tästä mainonnasta ja sen kieltämisestä liittyy mielestäni joitakin epäilyksiä. Nythän on niin, että kyllähän pankitkin markkinoivat näitä kulutusluottoja, ja niiden kulutusluottojen todelliset korot ovat hyvin lähellä tätä pikavippien koronan aikaista korkokattoa eli 10:tä prosenttia ihan normaaleissa pankeissa, puhutaan S-Pankin luotoista ja luottokorttiluotoista. Todelliset vuosikorot kyllä menevät kuluttajansuojalain mukaan laskettuna aivan niihin lukemiin. Eli onko tässä kuitenkin liian laaja määritelmä siitä, että Finanssivalvonta saisi avoimemman valtakirjan määrittää, mikä on tällainen kulutusluotto, mitä ei saisi markkinoida? Vai olisiko kuitenkin niin, että lain pykälissä pitäisi ottaa tarkemmin kantaa niihin kriteereihin, mitkä tällaisen lainan, korkeariskisen lainan, määritelmät täyttävät?

Ylipäänsä ehkä olisi parempi sen sijaan, että käydään rajoittamaan jonkun markkinointia, yksiselitteisesti kieltää sellaiset asiat, jotka ovat liian vahingollisia, ja asettaa vaatimukset kaikille lainoille asiakkaan maksukyvyn arvioimisesta. En pysty näkemään sellaista yhteiskunnallista intressiä, miksi lainayhtiöiden pitäisi pystyä antamaan maksukyvyttömillä asiakkaille lainaa, miksi yhteiskunnan ylipäänsä pitäisi sallia sellainen toiminta. Eli estet-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

täisiin tällainen epäilyttävä ja lainvastainen — tai ei nyt lainvastainen tällä hetkellä mutta toivetilassa lainvastainen — toiminta jo ennalta eikä vain puututtaisi sen markkinointiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

18.44 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää niin edustaja Satosen kuin edustaja Kiurunkin sitkeää työtä ylivelkaantumisen estämiseksi. Se on erittäin arvokasta. Maksumerkintöjen ja ulosotossa olevien määrä on jyrkässä kasvussa, kuten edustaja Satonen tässä nosti. Lakialoitteessa todetaan, että korkeariskiset kulutusluotot ja niiden yleistymisen on yksi merkittävä syy tähän ongelmaan. Yksinkertaista ratkaisua ei luonnollisesti ole, eikä helppoa sellaista, mutta jos pystytään toteamaan, että tämä mainostamisen kieltäminen auttaa asiassa, niin mielestäni tämä lakialoite on erittäin selvitetävän arvoisen.

Seuraukset ihmisten ylivelkaantumisesta ja sen pahentumisesta pikavipeillä — kuten edustaja Satonen kuvaili, se ketju on aika suoraviivaisen dramaattinen — haastavat koko yhteiskuntaa. Siinä vaiheessa, kun ihminen menettää uskonsa tulevaisuuteen, me olemme jo hyvin haastavassa tilanteessa. Lopulta tämä yksittäisen ihmisen tuska muuttuu kyllä koko yhteiskunnan tuskaksi.

Koska en nimeäni tuosta lakialoitteen alta löytänyt, haluan tällä omalla puheellani osoittaa, että edustaja Satonen on kyllä aivan jyvällä tässä asiassa, mitä hän yrittää edistää tällä lakialoitteella. [Arto Satonen: Kiitos!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Tae poissa, edustaja Mäkyinen poissa, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.46 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Satonen ja edustaja Kiuru ovat tehneet erittäin hyvää työtä sekä lakialoitteen että toimenpideoitteen osalta. Suomalaisen yhteiskunnan perusluonteeseen kuuluu se, että kaveria ei jätetä, ja tässä mielessä tällainen lainsäädäntö, jolla suojelemme yhteiskunnan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia myös tällaisilta taloudellisilta ansoilta, on ehdottoman perusteltua ja kuuluu aivan olennaisena osana suomalaisen yhteiskunnan perusluonteeseen.

On todella valitettavaa, että tämä vipaamiskulttuuri viime vuosikymmeninä on päässyt repsahtamaan niin, että näitä huomattaviakin kulutusluotoista johtuvia maksuhäiriöitä ja taloudellisia vaikeuksia, jotka ovat johtaneet moniin inhimillisiin tragedioihin, on päässyt tässä mittakaavassa maahamme muodostumaan. On todella tärkeää, että meillä on edustaja Satosen ja edustaja Kiurun kaltaisia fiksua edustajia, jotka haluavat näihin epäkohtiin puuttua. Tuen lämpimästi näitä aloitteita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

18.47 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Kun pienellä matemaattisella harjoituksella laskee näiden pikavippitarjousten kulut ja korot ja jaksottaa ne esimerkiksi muutamalle vuodelle, voi todeta, että näitten pikavippien lainaehdot ovat täysin kohtuuttomia ja niiden hinta on sellainen, että kukaan ei vapaaehtoisesti täysissä järjissä sellaisia sopimuksia tekisi eikä tällaisia pikavippejä ottaisi, paitsi henkilöt, joilla ei ole niiden suhteen

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

arvostelukykyä tai jotka ovat niin epätoivoisessa tilanteessa, että kerta kaikkiaan mikään muu ei auta, tai sitten henkilöt, jotka ovat esimerkiksi päissään tai muuta vastaavaa yöllä.

Näin ollen tämä pikavippitoiminta minun mielestäni on täysin koronkiskontaa ja sinänsä tuomittavaa jo sellaisenaan, ja sen takia kaikki keinot, joilla voidaan hillitää tätä, että tällä tavoin käytetään hädänalaisia ja arvostelukyvottomia ihmisiä hyväksi oman voiton tavoittelemiseksi, ovat kannatettavia.

Näin ollen kiitän edustaja Satosta ja edustaja Kiurua näistä esityksistä ja toivon, että eduskuntakäsittelyssä näihin suhtaudutaan suopeasti ja aloitteessa ja toimenpideohjeissa esitetyt toimet toteutetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

18.48 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Satonen tämän viime perjantaina kerkesi jättämään juuri ennen kuin siihen ehdin laittaa nimeäni, joten tulkoon nyt tässä todettua, että myös minä kannatan tätä aloitetta.

Tässä edustaja Mäkelä viittasi aiemmin myös muiden rahoituslaitosten toimintaan kuin näiden varsinaisia pikavippejä pyörittävien firmojen, ja tuossa esittelypuheessaan edustaja Satonen puhui heräteostoksista, ja tilannehan on se, että jos menee vaikka mihin tahansa kivijalkakauppaan, ainakin näiden suurempien tavaratalojen osalta, niin siellähän myös pankit ja muut vastaavat rahoituslaitokset tarjoavat aivan pikavipinomaisia lainoja lähes samoilla ehdoilla kuin nämä, mistä tässä asiassa suoraan puhutaan.

Eli toivon, että tässä jatkovalmistelussa otetaan huomioon myös se, että kaupat itse käyttävät myös rahoituslaitoksia aivan vastaavanlaisin ehdoin kuin nämä, jotka pikavippejä tarjoavat verkossa tai televisiossa ja muualla, missä he paljon mainostavat. Se mielestäni ainakin lisää heräteostoksen mahdollisuutta ja näihin osallistumista, kun suuremmat tavaratalot aivan selkeästi myös ovat tähän lähteneet, ja aika kovilla koroilla. Joissakin tapauksissa todellinen vuosikorko on vielä huomattavasti lain sallimaa suurempi, jos huomioitaisiin nämä kaikenlaiset aloitusmaksut, perustamiskulut ja niin edelleen ja muut vastaavat maksut, mitä tähän tulee. Eli tässä edustaja Satonen on aivan oikeilla jäljillä ja puuttuu selkeään epäkohtaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

18.50 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Satoselle esitän lämpimät kiitokset erinomaisen hyvästä aloitteesta. On aivan käsittämätön tilanne Suomessa, että edelleen täällä voidaan markkinoida semmoisia pikavippejä, näitä äkkiä myönnettäviä lainoja, joille ei ole mitään vakuuksia. Erikoisesti kiinnittäisin huomiota siihen, että lähes, en sano, että aina, mutta melkein poikkeuksetta nämä pikavipin ottajat ovat lainanottohetkellä jopa oikeustoimikelvottomassa kunnossa tai sitten ovat semmoisessa tilanteessa, että voidaan katsoa, että heidän asemansa ei ole oikeudenmukainen. He eivät ole oikeassa tilanteessa tekemään järkeviä ratkaisuja siitä, otetaanko velkaa vai eikö oteta.

On se kumma, että tästä asiasta on tässä talossa puhuttu hyvin hyvin pitkään, mutta vielä ei ole saatu lakia voimaan. En ymmärrä, kenen oikeutta se loukkaa, jos tämä tällainen kielletään. Aivan kuten edustaja Satonen esittelypuheenvuorossaan mainitsi, niin tämä pitää saada kuntoon. Hän mainitsi erinomaisessa puheenvuorossaan sen esimerkin, millä tämä homma hoidetaan. Näin tulisi toimia, enkä pidä sitä markkinataloutta rajoittavana esi-

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

merkkinä, jos tämä laki toteutuu, koska juttuhan on myös niin, että kysymyshän on myös hädänalaisen tilan hyväksikäytöstä. Joku markkinoija pystyy käyttämään ihmistä hyväksien tilanteessa, jossa hän ei ole oikeasti hyvässä kunnossa tai sanotaanko, että hän ei ole siinä kunnossa, että pystyisi järkeviä päätöksiä tekemään. Aivan kuten jos ihminen menee pankkiin lainaa hakemaan, vaikka nyt autolainaa, niin aivan varmasti pankinjohtaja katsoo, onko tämä kaveri kelvollinen saamaan sen lainan, pystyykö sen maksamaan ja onko hän sillä lainanottohetkellä oikeustoimikelpoisessa kunnossa. Samaan menettelyyn pitää tässä päästä.

Toivon hartaasti, että vihdoinkin ja viimein tämä tärkeä asia saataisiin pois päiväjärjestyksestä eli laki hyväksyttyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

18.52 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset kaikille puheenvuoron käyttäneille ja tätä aloitetta tukeneille. Nimenomaan siitähän tässä on kyse — kuten edustaja Hoskonen tuossa hyvin sanoi ja edustaja Kiuru jo aikaisemmin — että ei olisi niin helppoa käyttää ihmisten hädänalaista tilannetta hyväksi kuin tällä hetkellä tässä systeemissä on.

Korostan myös sitä, kun en tuossa alkupuheenvuorossani sitä huomannut mainita, että tämä markkinoitikielto on yksi osa tätä asiaa, mutta myös ne asiat, jotka edustaja Kiuru omassa puheenvuorossaan esitteli, eli korkosäännöstelyn pysyvä tiukentaminen ja sosiaalisen luototuksen kehittäminen, koska on tietysti myös sellaisia tilanteita, joissa ihmiset tarvitsevat tällaista lyhytaikaista lainoitusta. Tästä sosiaalisesta luototuksesta kannattaisi selvittää esimerkiksi myös Kelan mahdollisuus antaa sitä, koska Kelan organisaatio on ympäri maata ja silloin se olisi tasapuolinen järjestelmä. Nythän kunnilla on mahdollisuus antaa sosiaalista luototusta, ehkä jatkossa myöskin näillä hyvinvointialueilla, mutta ne ovat olleet varsin pieniä toimia, varsin vähän sitä on käytetty ja vain harvoissa kunnissa se on ollut mahdollista. Sellaisen sosiaalisen luototuksen luominen tähän rinnalle on varmasti tarpeellista, jotta me päästään eroon niistä peloista, että jos ei näitä pikavippejä ollenkaan olisi, niin tämä muuttuisi sitten harmaan talouden toiminnaksi — ja sitä ei tietysti myöskään haluta. Tässä on monta asiaa, jotka pitää samaan aikaan ratkaista, jotta tämä ongelma tulee hoidettua.

Mutta ihan kiistämätön tosiasia, jonka edustaja Kiuru täällä omassa puheenvuorossaan myös mainitsi, on se, että tämä nykyinen järjestelmä, tämä pikavippien näin helppo saatavuus ja niistä seuraavat korot, järjestelykulut, perintäkulut ja muut ajavat ihmisiä ahdistukseen, ajavat ihmisiä maksukyvyttömiksi, sellaisia, jotka eivät muuten sinne ajautuisi, ja se on myös huomattava yhteiskunnallinen ongelma paitsi näiden henkilöiden itsensä kannalta ja heidän läheistensä kannalta myös koko yhteiskunnan kannalta. On aikamoinen kynnyks esimerkiksi työllistyä sen jälkeen, kun ollaan maksukyvyttömiä ja ulosottovelkoja on paljon. Siinä työnteon kannustimet ovat kyllä sitten todella heikkoja, vaikka sitä ulosoton suojaosaa vähän nostettaisiinkin. Ja kaikkia muita vaikeuksia tulee tietysti elämässä paljon, jos on luottohäiriömerkintä päällä. Viime kädessä sitten se jää myöskin yhteisesti kannettavaksi, eli on äärimmäisen tärkeää koko yhteiskunnan kannalta, että tämä prosessi saadaan nyt katkaistua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

18.56 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis lakialoite kuluttajille liian korkeariskisten pikavippien markkinoinnin kieltämisestä, ja tämän aloitteen mukaan Finanssivalvonta olisi se taho, joka arvioisi mainittujen luottojen riskisyyttä.

Tällä aloitteella tähdätään ehdottomasti erittäin hyvään tarkoitukseen, eli suomalaisten velkaantumisen hillitsemiseen. Monissa tapauksissa korkeakorkoisia pikavippejä otetaan hetken mielijohteesta tai vaikeassa taloustilanteessa ja toisinaan niiden maksaminen hoidetaan uudella korkeakorkoisella luotolla ja niin edelleen, jolloin velkaantumiskierre vain syvenee, ja tähän kehitykseen tulee ehdottomasti puuttua.

Tämä lakialoite on hyvä ja kannatettava, mutta kuten täällä edellä aiemmassa puheenvuorossa todettiin — taisi olla edustaja Mäkelä, joka sen sanoi — olisi hyvä, että nämä mainostamiskiellon kriteerit määriteltäisiin tarkemmin lain tasolla. Perustan itse tämän vastaavan näkemyksen siihen, että Finanssivalvontaa kohtaan on esitetty julkisuudessa perusteltua kritiikkiä muun muassa pörssiyrityöiden tiedotuksen valvontaan liittyvissä kysymyksissä, ja Finanssivalvonnalla onkin mielestäni huomattavan paljon parantamisen varaa jo nykyisessä toiminnassaan.

Arvoisa puhemies! Yhtä kaikki edustaja Kiuru otti puheenvuorossaan esille myös taloudellisen lukutaidon merkityksen, ja tästä asiasta on helppo olla samaa mieltä. Katson, että taloustaitojen opetusta on lisättävä kouluissa ja oppilaitoksissa ja miksei muutoinkin suomalaisten ylivelkaantumisen estämiseksi ja muutoinkin suomalaisten varallisuuden kasvattamiseksi.

Totean lopuksi, että toivon tosiaan tälle aloitteelle menestystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

18.58 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta ja palautteesta. Pikavippiyritysten itsesääntely ei toimi, ilmeisesti sitä ei oikein olekaan. Otan tähän nyt muutaman esimerkin tästä markkinoinnista.

Tilitoimistoyrittäjä otti tässä yhteyttä, kun kuuli näistä meidän aloitteistamme, ja kertoi, että hänen asiakkaansa, joka oli myös yrittäjä, kysyi vielä varmuuden vuoksi tältä käyttämältään tilitoimistoyrittäjältä, että onko nyt ok, että hän ottaa tähän kassavirtaongelmaan tällaisen lainan niin sanotulta pikavippipankilta, ja perusteli sitä sillä, että kassavirta on negatiivinen, jotain täytyy tehdä, ja sanoi, että tässä tarjotaan tätä lainaa 2 prosentin korolla, että eihän tässä nyt pitäisi olla mitään ongelmaa. Tilitoimistoyrittäjä kävi ehdot ja myös ne pienellä prantätyt ehdot lävitse tarkkaan ja totesi, että se ongelma on siinä, että se 2 prosentin korko on kuukausikorko. Näin ihmisiä huijataan. [Naurua]

Toinen yhteydenotto koski sitä, että nyt kun oli korona-aikana tämä 10 prosentin katto, niin sitä korkosääntelyä pyrittiin kiertämään niin, että tarjottiin sitä muutaman sadan euron lainaa sillä tavalla, että kun maksat 60—70 euroa lisää, käsittelemme tämän lainahakemuksesi nopeutetussa järjestyksessä, että saat sen rahan nopeammin tilille. No, joka tapauksessa se olisi sieltä ilmeisesti muutamassa tunnissa tullut, mutta tämä kertoo siitä arvopohjasta, jolla tätä toimintaa pyöritetään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 11/2022 vp

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 18.2.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen